

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ /

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
690

ΞΤ

89

ΞΧΒ

Γράμματα (ΑΧΙΩ.)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

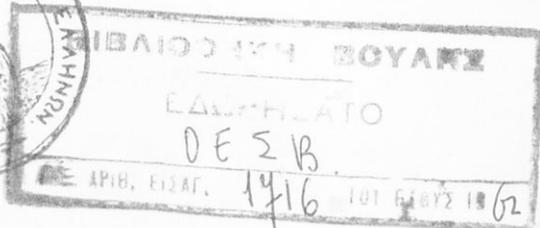
ΣΤ' 89 ΣΧΒ

Τζαρτζάνου (Αχίλλ.)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

002
413
828
099

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὸ παράδειγμα.

Αἰσχ.	=	Αἰσχύλος	Ἴσοκρ.	=	Ἴσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης	Λουκ.	=	Λουκιανὸς
Ἀνακρ.	=	Ἀνακρέων	Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἀριστ.	=	Ἀριστοτέλης	Λυσ.	=	Λυσίας
Ἀρχ.	=	Ἀριστοφάνης	Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης	Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης	Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος	Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης	Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαί.	=	Ἰσαῖος	Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ.	=	βλέπε
ἐνν.	=	ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ.	=	καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ.	=	καὶ τὰ τοιαῦτα
πρὸ βλ.	=	παράβαλε

* Αἱ παραπομπὴ εἰς τὴν Ἰλιάδα μετὰ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειον μετὰ πεζῶν. Π.χ. Ὅμ., Α 35 (= Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (= Ὀδυσ. α).

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ

Χρονολογούμενων μετά το 1821

1821	— 1821	1821	— 1821
1822	— 1822	1822	— 1822
1823	— 1823	1823	— 1823
1824	— 1824	1824	— 1824
1825	— 1825	1825	— 1825
1826	— 1826	1826	— 1826
1827	— 1827	1827	— 1827
1828	— 1828	1828	— 1828
1829	— 1829	1829	— 1829
1830	— 1830	1830	— 1830
1831	— 1831	1831	— 1831
1832	— 1832	1832	— 1832
1833	— 1833	1833	— 1833
1834	— 1834	1834	— 1834
1835	— 1835	1835	— 1835
1836	— 1836	1836	— 1836
1837	— 1837	1837	— 1837
1838	— 1838	1838	— 1838
1839	— 1839	1839	— 1839
1840	— 1840	1840	— 1840

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ

1821	— 1821
1822	— 1822
1823	— 1823
1824	— 1824
1825	— 1825
1826	— 1826
1827	— 1827
1828	— 1828
1829	— 1829
1830	— 1830
1831	— 1831
1832	— 1832
1833	— 1833
1834	— 1834
1835	— 1835
1836	— 1836
1837	— 1837
1838	— 1838
1839	— 1839
1840	— 1840

* Η παρούσα έκδοση της Κεντρικής Συνομογραφίας και της Πρώτης Συνομογραφίας είναι η πρώτη έκδοση της Κεντρικής Συνομογραφίας και της Πρώτης Συνομογραφίας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις και είδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται, ἤτοι τάσσονται ἢ μίᾳ πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἤτοι περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικόν** αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῆ) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της μίᾳ πρότασις εἶναι:

α) **ἀποφαντικὴ** ἢ **κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμίας**: πρόσεχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα).

γ) **ἐρωτηματικὴ**: εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ**: τί ὠραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὄταν μίᾳ πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ; ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται **ἀποφατικὴ** ἢ **ἀρνητικὴ**: ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). **μὴ γράφετε**.

"Άλλως λέγεται **καταφατική**: ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής· (Σω-
κράτης ἐστὶ σοφός). γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότα-
σις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ
συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν,
(ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ): ὁ
Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνε-
χώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ εὐ-
ρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω; (ἀρχ. ἤγειτο μὲν
Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κροεῖττον ἢ
σιγῆν ἔχει. οὐκ ἠμφεσβῆται, ἀλλ' ὠμολόγει. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ
εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ
ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς: ὑπαγόρευε εἰς
τὸν Πέτρον, **διὰ** νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι
ἀσθενής. εἶπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, **ἕως** ὅτου ἐπιστρέψω
(ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκωνσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ. χαίρω
ὅτι εὐδοκιμεῖς. σκέψαι, **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρούωμεν,
ἕως ἂν φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μικρός, ὅταν εἶναι
γραπτός, διακρίνεται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων
τῆς μίας προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελεῖον στιγμῆν
ἢ κατακλιόμενος μεταξύ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περίοδου καλεῖται μέρος περίοδου μὲ ὡποσδήποτε αὐτοτελές
νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μίας ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλιόμενον μεταξύ
τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξύ δύο ἄνω στιγμῶν.

Οὕτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφώντος Κύρου Ἀναβάσεως
(1, 5, 5) εἶναι μίξ περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν
πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς:
*Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπόλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ
ἦν χώτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπανα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοι-
κοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιῶντες εἰς Βαβυλῶνα
ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἕζων.*

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλῆ πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγόρημα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ οὐοίου γίνεται λόγος εἰς αὐτὴν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγόρημα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγόρημα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγόρημα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον: ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγοροῦμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ῥῆμα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαριστικὸν εἶμι)· π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ): Σωκράτης ἐστὶ σοφός· ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδῆποτε λέξις ἢ

φράσις με τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά: τὸ ἄρθρον ἀτιμὸν ἐστὶ Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστὶ νόμος; Ξ. σφαλερόν ἐστὶ τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικήν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτό ἐστὶν ἢ ὀητορικῆ Πλ. ταῦτα τί ἐστὶ; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὅ,τι ἂν εἴπῃ τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατὰ, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς: εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐνέμειναν ἐθελονταὶ Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπλιταὶ ἦσαν ἀμφί τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικμένον. Συνδεδεικμένον ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικμένα, ὡς

1) τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυον (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ.: οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ.: ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς). Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιῶς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγῆκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκκληρώθηκε ἔνορκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ. ἄ.: οὗτοι κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ τομοθεῖται κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον): ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐβελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθρον) Ξ. Ἐπάξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιάβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.)

Σημείωσις. Μὲ μερικά ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ υποκειμένου πρὸς ἓν ἀποτέλεσμα (ὡς ἀυξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτέλεσματος): τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠύξατο (= ἠύξθη καὶ αὐξήθην ἐγενόνη μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γυατρός = σπουδάζει γιὰ νὰ γίνῃ γυατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος: φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέρα χαίρονται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἤτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν: ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παί-

ζετε. *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρι τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτῳ* Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικῶ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν: **τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον.** πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττικὴ, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἤτο ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μὲ περιληπτικὴν σημασίαν, ἥτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκάτερον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὅποτε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς διττὸν ἀριθμὸν: **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν** Θ. **ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος** Θ. **Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης** πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάντην Ξ.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': **μαχοῦμεθα** **κοιῆ ἐγώ τε καὶ σὺ** Πλ. **οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι** **πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε** Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ἑποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα: **ἐστρατῆγει τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ** Θ. **βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσιπίπτει εἰς τὸ Κύριον στρατόπεδον** Ξ. (Πρβλ. **Σὲ πατάει ἡ Κονιαριὰ κι' οἱ Λαλαρινοὶ ἀγάδες**). **οἶδα σαφῶς ἐγώ τε καὶ σὺ** Ξ. (Πρβλ. **Νὰ βαφτιστῶ στὴ χάρη σου κι' ἐγώ καὶ τὸ παιδί μου**).

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): **ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλάι. τὰ παιδιά ἐστί καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλός ἐστι νῆσος.** Ἄλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὀρισμένον ὄν ἢ ὀρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ: ὡς **χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ** (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). **αἱ μεταβολαὶ λυπηρὸν** (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικὴν, ἢ ὅποια καλεῖται γενικὴ κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως:

1) κατῆσιν: τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε **Χορασμίων** Ἡρόδ. (Πρβλ. Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι **τοῦ Πέτρου**).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον: **Ἰπποκράτης ὄδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων** (= ἕνας ἀπὸ τοῦς ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕλην: **ἡ κοραῖς ἐστὶ λίθων μεγάλων** (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) ἰδιότητα: **εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν** (= τριακοντούτης). (Πρβλ. **Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν**).

5) ἀξίαν: **πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται** (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὅποια ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν: **Ἰππάρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλάι εἰσιν.**

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήρη πολλὰ** Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : **αἰδῶς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσὶν** Ξ. **λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξόλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν** Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων : **αὐτοὶ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφάμενου καλέονται** Ἡρόδ.

Δ'. Ἑλληνικῆς πρότασις.

§ 16. Εἷς ἢ καὶ πλείοτεροι ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοοῦμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγόμενων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος !** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἡ ἔρχεται). **Εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος ; εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἑλλειψὶς τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται. τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφρασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή : **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τί φατε ;** (ἐνν. ὑμεῖς). **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σύ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα** Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἐννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύνανται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμηνε** (τῇ σάλπιγγι) ἢ **ἐσάλπιγγε** (ἐνν. ὁ σαλπικτής), **ἐκήρυξε** (ἐνν. ὁ κήρυξ), **οἰνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **σημαίνει διάλειμμα, σαλπίζει σσσιτίο**).

Ὁὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράξῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἷτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει Ὅμ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: Τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὅποια ὡς ὑποκείμενον δύνανται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὅμηρον σέ φασιν ἔπη κεκτῆσθαι (=λέγουν ὅτι σύ) Ξ. μηδενὶ χρωῖ τῷ πονηρῶν ᾧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάσῃ, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Πῶς σὲ λένε; Στὰ Σάλονα σφάζουν ἀρνιά κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύνανται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προσέτη Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεκρύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἑλληψις τοῦ ῥήματος. Οἷονδῆποτε ῥῆμα δύνανται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποίει). εἰς ὄνηρον τὸν λέοντα (ἐνν. γιγνώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφές (ἐνν. ἐστὶ). κοινὴ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἰσοκρ. δεῦρο, ᾧ Σώκρατες (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. στὸ καλὸ (ἐνν. πῆγατε). χρόνια πολλὰ (ἐνν. νὰ ζήσης). Θέρος, τρύγος, πόλεμος (=ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημεῖωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῆ, ἀνάγκη, καιρός, χρεῶν, ὄρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δηλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥάδιον, χαλεπόν-ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστόν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς-τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκόσ, πρέπον κλπ.: ἀνάγκη φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστὶ) Δημ. οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ

μεγάλας διαβολάς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρ-
βάρων "Ελληνας ἄρχεν εἰκός Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλῆ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν
συνδετικὸν ῥῆμα ἤτο ἀρχῆθεν κανονική. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχη πάντοτε ἡ
τοιχώτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν
νόμων κ.τ.τ.: *χρήματ' ἀνήρ. χαλεπὰ τὰ καλὰ. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.*
(Πρβλ. τὰ σημερινά: Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκοοπίσματα. Ἀσκεπὸς ὁ νοῦς
διπλὸς ὁ κόπος). Αἱ τοιῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνομαστικὰ ἢ
προτάσεις.

§ 19. Ἐλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἑνὸς
ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλείοτεροι τοῦ ἑνὸς
ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐκλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐν-
νοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *κάτοπτρον εἶδος χαλκός ἐστιν, οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. κάτοπτρόν ἐστιν).*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΕΠΗΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ
ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι προσδιορισμούς: *Θου-
κυδίδης Ἀθηναῖος ξενέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει
φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ
ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται
ὀνομαστικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν,
λέγονται ὁμοίόπτωτοι: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ
δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώ-
σιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι: *νόος Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν
ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιρρηματα ἢ ἐπέχουν
θέσιν ἐπιρρηματος καλοῦνται ἐπιρρηματικοί: *κατέβην χθὲς εἰς
Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ
λαγὴ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πρβλ. νύκτωρ).*

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπτωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§. 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὅποιον τίθεται ὡς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται παράθεσις ἢ ἐπεξήγησις αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προσθέτει ἐν ὀπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀνκλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν : *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= ὁ βασιλεὺς ἦν). *Ἀθηναὶ πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλεις μεγάλη εἰσίν). (Περβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. *Ἡ Ἀγὰ Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*). *Φιλῆσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ* Ξ. *θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω* Πλ. (Περβλ. *Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσαβος τὰ δυὸ βουνά*). (Περβλ. καὶ § 13,1).

2) Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς ἐπεξηγεῖ, ἤτοι διασφαι τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνεῖαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις δηλαδὴ : *ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Περβλ. *Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σημεῖωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως λέγω (= θέλω νὰ πῶ, ἐνοῶ) : *Τελαμῶνι δείξει μητρὶ τε, Ἐριβοῖα λέγω* Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω : *προσέκρουσα ἀνθρώπων ποτηρῶν, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐνοῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνθέστατα καὶ ἀντωνυμίαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ : *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμαυτόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὁμοίως : *Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ* (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σημεῖωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος, λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως, προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον αἱ λέξεις ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν : πολὺ ἀπὸ

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐ-
τῶν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προσεξήσαν (= τῷ κέρα σφῶν
αὐτῶν) Θ.

Ἄμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποια π.χ. δαῖρη ἐμὸς ἔσχε κυνώπι-
δος (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος), γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου (= τῆς Γορ-
γοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. Ἀθηναῖος εἰ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ
Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.) .

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτι-
κῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις,
ἰδίᾳ εἰδική: εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάσης Ὅμ. οὐκ
ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστῆς, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια
Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλό-
κληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζῃ κατὰ
τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ
τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτικὴ: ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέ-
θηκε θεῖον Ἰοκάστης κέρα Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις, αἱ
φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὁμήρου, τὸ κεφάλαιον,
τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάν-
των δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφοτέρων, τούναντίον
κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιον ἐορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέ-
γουν) Πλ. καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ πρού-
δοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν Αἰσχίν.

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον
προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν
ἔννοιαν: μεγάλη πόλις (πρβλ. μεγαλόπολις). ὁ σοφὸς ἀνήρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον
οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀρι-
θμόν: ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἀνθρω-
πος ἀκρατῆς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ
ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα
ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: πόλις ἐρήμη μεγάλη

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ε.

“Όταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ε. Ἄλλὰ τὸ ἐπίθετον πολλὸς λαμβανόμενον μετ’ ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ’ αὐτοῦ διὰ τοῦ τε — καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως: **διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε** (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ε.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτός τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλακίς

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνῆρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικά προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: **γέρων ἀνῆρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνῆρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς.** (Πρβλ. **Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναίκα, παπᾶς ἄνθρωπος**).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων ὄρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ., τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: **τὸ Πήλιον ὄρος, ὁ Ἄλφειός ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.**

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσεως οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸ αὐτῶν: **ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος** (= ὁ βασιλείου θρόνος), **οἱ Ἀθήνησι δικασταί** (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), **τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης** (= τὰς ἐνδόξους) Ἴσοκρ. (Πρβλ. **Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι**).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλακίς ἐκφέρεται καθ’ ἑαυτὸν ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ’ αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: **ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρίδος οὐσίας ἐστὶ προδότης** (ἐνν. ἀνῆρ). **οἱ εἰδότες τὰ δέοντα** (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ε. (Πρβλ. **Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κ’ ἔφυγε**).

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπίρρηματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοί (= ἄνθρωποι), οἱ πολλοί

(= ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (= οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (= οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (= οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροί) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλοῦσιοι, οἱ φτωχοί — τὸ μαῦρο, τὸ βρετανῶτο, (ἐνν. κρασί): **Τ' ἀντρειωμένον τ' ἄοματα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ἐνν. χεῖρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεῖα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα — τὸ δεξί, τὸ ζερβί — ἡ καλογορικὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναός), τὰ ἱερὰ (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμιῶν, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (ἢ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος) τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ἐνν. στράτευμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (= ὁ παρὼν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Ὅστω ἀρεκτεῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (= οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (= οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (= οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. **Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς** λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν ἰδιότητα: **Ἀρησίλαος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε** (= μετὰ πρόσωπον φαιδρὸν) **Ξ. ἠλλίξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ.** (Πρβλ. *Περπατεῖτε μετὰ τὸ κεφάλι ὄρθιο. Κάθεται μετὰ τὰ χεῖρα σταυρωμένα*).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7, 2), ἥτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν ἰδιότητα, ἡ ἧποῖα διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν:

1) τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ: ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) "Ὀμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἥλιος κύκλος (= εἰς τὸν μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἰ ἀντωνυμίας αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος: πᾶσαν ἔμιν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμην τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀθροῦν τὴν φωτὴν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεῖς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μυαῖ Θ.

Σημειώσεις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος, ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· οὐδ' οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναται ἂν διελεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὅσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ λαμβανόμενου) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Πρβλ. Μὴν εἶδατε τὸ μούλη μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ: ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς: ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

ιδιότητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ: τέμνει ὀξεῖ τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστέην ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην: τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὸν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἤτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φυγάς ἦν **Ξ**. ἤγειτο **Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Θ**. (*Ἐπιφάνου*) **Ἰλιάς, Ὀδύσσεια**. ἱερός ὁ **χῶρος** τῆς **Ἀριέμιδος Ξ**.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηθῆται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμίαν σχέσιν μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως: **οἱ δὲ φίλοι**, ἦν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελείσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; **Ξ**. Πρβλ. **Τότε ὁ ποντικός γίνηκεν ἡ καρδιά του**. (Ἀπὸ ἓνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστική λέγεται ψυχολογικὸν ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἔνοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἠμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητική** εἶναι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμενα πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα: **δεῦρο, ὦ Σώκρατες. ὦ ἤλιε καὶ γῆ**. (Πρβλ. *Ἐδῶ, Πέτρο. Μὴ μετὰ μαλώνης, Κίσαβε*).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς: **ὦ Ἀγχιλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι Ξ. ἡ Πρόκνη, ἔκβαινε** (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. *Γεῖά σας, χαρὰ σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθηταῖδες. Ποῦ εἰστέ οἱ Μποτσαραῖοι*);

3) **Ἡ αἰτιατική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίνα; (ποιόν); πόσον; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου: **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν Ξ**.

4) **Ἡ καθαρὴ γενική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνας; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσηις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια: αἱ **τρίχες τῆς κεφαλῆς**. Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἑρακλειδῶν ᾤκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἑρ.) Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἔκτορος Ἀνδρομάχη. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: πόθεν; (ἀπὸ τίνος; ἐκ τίνος;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: Θέτις ἀνέδου πολιτῆς ἀλός (= ἐκ τῆς θαλάσσης) Ὀμ., Α 359 Ἡρῆ μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κόπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὀμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τίνα; διὰ τίνα; (γὰρ ποιόν;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα: ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). Ἐκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὅχι μόνον γιὰ τὸν πατέρα του κτλ.). ἤλοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: ποῦ; πότε; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: Ἀχιλλεὺς εἶδε μυχῶ κλισίης (= ἐν τῷ μυχῶ) Ὀμ. πατὴρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἀγρῶ (= ἐν τῷ ἀγρῶ) Ὀμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήουν τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: μὲ τίνα; μὲ τί; (μὲ ποιόν; πῶς;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀργανικὴ δοτικὴ): ἐντεῦθεν Κῆρος ἐξελαῖνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι (= μὲ τὸ στρατεύμα!) Ξ. Ναυσικὰ ἴμασεν μάλιστα ἡμίονους (= μὲ τὴν μάλιστα) Ὀμ.

Σημείωσις. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπώλεια μερικῶς

ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκφ δοτική — οἶκου τοπική, οἶκω = οἶκοθεν ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. Ἡρῆ ἐδέξατο χειρὶ κίπελλον, ἔνθα ἡ λέξις χειρὶ ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χεῖρι της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μετὰ τὸ χεῖρι της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσήμων ἐμπροθέτων (πρβλ. λέγω τινί τι καὶ λέγω πρὸς τινά τι).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἓν διηρημένον ὅλον (γενικὴ διαιρετική): ἀνὴρ τοῦ δήμου Ὀμ. (πρβλ. ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ). ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος (= ἀπὸ τοὺς στρ.) Ἡρόδ. ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἤμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας Ξ.

2) τὴν ὅλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ: κόπη ἐλέφαντος (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) Ὀμ. ἄμαξα σίτου (= φορτωμένη σιτάρι). ἀγέλη βοῶν (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κτήτορα (γενικὴ κτητική): Περικλέους οἶκος. Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.) Ξ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότεων ἴδιοι Δημ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ: οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δημιουργόν τινος: νόμος Σόλωνος. ἔλκος ὕδρου (= ἀπὸ ὕδρον, ἤτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) Ὀμ.

5) ἰδιότητα, ἐπὶ ὀνομάτων τὰ ὅποια σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν: δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ. ὀκτὼ σταδίων τεῖχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν (πρβλ. δέκα χρονῶν ἀγόρι).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα: δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ. ἱερὰ (θυσία) τριῶν ταλάντων. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστίν Ξ. δόξα χρημάτων οὐκ ὠνητὴ Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν: δίκη κλοπῆς (= διὰ κλοπῆν). ὄργη τῶν πραττομένων Δημ. (πρβλ. Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ). οὐδείς ἐνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ: αἰτίος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινος).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλῶται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): *ρομεὺς ἀγέλης Ξ.* (πρβλ. *νέμει ἀγέλην*). *ἡ τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια* (πρβλ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητὴς Ξ.* (πρβλ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* (πρβλ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλὰ, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

I. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγορός τινος.*

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμον τινός.*

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: *ἐμπειρός, ἀπειρός, τρίβων, ἀήθης τινός.* Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: *μέτοχος, κοιωνός, μεστός, πλήρης τινός.*

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: *φειδωλός, ἀφειδής τινος.*

στ) τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτως, ὑπήκοός τινος.

Σημειώσεις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδός.* Ὁμ., α 202. διδασκόμενος *πολέμοιο* Ὁμ. Π, 811 (πρβλ. *ἐμπειρός τινος*).

II. συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: *μόνος* (= ἀποκεχωρισμένος), *ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινος.*

β) τὰ στερησεως σημαντικά: *ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀσφανάς τινος.*

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: *διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός τινος: ἄλλα τῶν δικαίων* (= διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.) Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική): **πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος: ἄξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστίν** (= ἀπὸ τὸν λόγον) **Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύα-ξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.**

Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἥτοι πτώσις ἣτις δηλοῖ τὸ πῶθεν ἄρμᾶται τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικῆν: **Ἐλεύθερος ἀπὸ βάρσανα. Ὁρφάνος ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.**

γ) Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) **Τὸ συγκριτικόν.** 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται **πρῶτος ὅρος** τῆς συγκρίσεως: ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται **δεύτερος ὅρος** τῆς συγκρίσεως: **ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστίν** (Ὀλυμπος α' ὅρος τῆς συγκρίσεως—Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ α' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: **τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει.**

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικόν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιότερον δὲ διὰ τοῦ μορίου **ἢ** (= παρὰ) καὶ ὁμοιόπτως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: **σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου** (= ἀπὸ τὸν λόγον). **προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν** (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) **Θ. τὸ φυλάξασθαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν Δημ. Παρούσαις ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἄρταξέρξην Ξ. οἱ Πέρσαι Κύρω μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.**

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ **ἢ** καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς

συγκρίσεως: *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παίζων οὐδέν ἤττων ἢ σπουδάζων ἐλυσσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι* Ε.

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντι ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *μείζονα ὅστις ἀντι τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμῶς λέγω* (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου* (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. *ἡλίον ἐκλείρεις πικρότεροι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονεύμενα ξυνέβησαν* Θ.

"Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου: *Ἄρισ ἔτυχε σεμινοτέρας ἢ κατ' ἄνθρωπον ταφῆς* Ε. *φοβοῦμαι μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ* Ε.

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλακίς παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς: *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείois, ἀπαλώτερα δὲ* (ἐνν. αὐτῶν) Ε. *ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἤττων τῶν ἐναντίων ἐστίν* (= ἤττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ε. (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο* = ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σημείωσις. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.π., αἱ ὅποια ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὀλόκληρον πρότασιν: *ἢ Κακία ἐφαίνετο λευκότερα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος* (= ἢ ὄντος ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ε. *ἐγένετο κρείσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου* (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Ὅπως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλακίς γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἢ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως: *Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἰσι περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς*

περὶ ἐκείνους (= ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κακoὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἐν. 1, 4, 8. Ἰθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος ὡς κε νέηαι** (= γιὰ νὰ ἀπέλθης σῶος καὶ ὄχι βεβλαμμένος, ὅπως θὰ συμβῆῖ ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ὀμ., Α 32. φθονέσθαι **κρέσσον** ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἦτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρόδ. 3, 52.

Σημείωσις α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφότερα εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: **στρατηγοὶ πλείονες ἢ βελτιόνες** (= μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοί, ἦτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοί) Ἄρφ. ἐποίησα **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σημείωσις β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (= κάπως, ὀλίγον): **οἷ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ. **μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις;** (= νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως **πολυλογώτερος** (= πολυλόγος πῶς) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον** ἐχῶρει (= ἀτάκτως πῶς, οὐχ ὅπως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. Τὸ **μεγαλύτερο τὸ ψάρι τῶρει τὸ μικρότερο** = τὸ μεγάλο ψάρι τῶρει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος **σήμερα εἶναι καλύτερα** = κάπως καλά, ὄχι τὸσον ἄσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἢ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἓν τι θεωρούμενα (Ἄρταξέρεξ ἦν **πρεσβύτερος Κύρου**. χρυσὸς δὲ **κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς**). διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἓν ἕκαστον χωριστὰ: Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν εἶσθαι τῶν προγεγενημένων** (= ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν προγεγενημένων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἢ ὅποια συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως καταντᾶ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§ 29, 1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ

συγκρινόμενον εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται: **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός). πρβλ. **Κῦρος ἀγαθῶν ἰππέων κράτιστος ἦν ἰππεύς Ξ**.

Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ υπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικά σημεία: **σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ καθ' ἑτέραν περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἕν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν: **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, ὅτι, ὡς, ἦ, οἶος, ὡς οἶόν τε, ἐν τοῖς ἀνθρώπων, δὴ: **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο** (= πρώτοι πρῶτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι Πλ.**). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι Πλ.** (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). **ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι Ξ**. **ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων Πλ.**

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου: **κακῶν κάκιστε**.

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικὰ παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν Πλ.** (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὖνοια ἐμοὶ παρ' αὐτῶν Ξ**. (πρβλ. **οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά:

α) Μετὰ καθαρῆς δοτικῆς (§ 28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἐχθραν, εὐπειθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων: **ὠφέλιμος, βλαβερός τινι** — φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ἐναντίος τινὶ — εὐπειθής, ὑπήκοός τινι — ἀρμόδιος, προεπώδης,

ἀπρεπής **τινι**: τύραννος ἄπας ἐχθρός ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σημείωσις: Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.π. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνονται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά: οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι τῆς πόλεως (§ 29,3).

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28, 8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἡ σύν. ὁ αὐτός **τινι**—ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερός **τινι**—ἴσος, ἀνισος, ἰσόροπος, σύμφωνος, συμφῶδες, ὁμόγλωσσός **τινι**—ἀκόλουθος, διάδοχός **τινι**—πλησίος, γείτων, ὄμορος, συμμελής, ἄμεικτός **τινι**—συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχος **τινι**: οἱ πονηροὶ ἀλλήλοισι ὅμοιοι Πλ. αἰδῶς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σημείωσις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς: κόμαι Χαρίτεσσιν ὁμοῖα (= κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) Ὅμ. (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφορὰν, ἥτοι τὸ κατὰ τι: φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ. ἐρρωμενέστατοι ταῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτετος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν: τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα: ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλῆθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ὀκειτο, Θάρακος ὄνομα.

δ) Αἱ πλάγια πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά: ἐνταῦθα τῆς ἡπίε-ρου Θ. πολλαχοῦ τῆς γῆς Πλ. πρῶτὴ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ. τηρικαῦτα

τοῦ θέρους Ἄρρ. τρεῖς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιοῦτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενική καθαρὰ τοῦ ὅλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω), εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἷον ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρόφα, λάθρα (τινός) : βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ υγιείαν;) Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀρετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικῆς : ἀξίως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου), οὐκ ἀπείρωσ αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπείρωσ τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἡ ὅποια δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὅποιον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν : φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαῖ κακῶν! οἶμοι τέκνων! Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς (ὀργανικῆς, § 28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζὶ μέ), καὶ τινα παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχροῦ ἐστι (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίως τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέροι τοῖς φίλοις Ξ. ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἐπομαί τινι) Πλ.

§ 39. γ') Αἰτιατικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναι μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως) : νῆ Δία ἢ ναι μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία· (πρβλ. μὰ τὴν Παναγίαν).

Σημείωσις. Ἡ παρά τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προσληθούσα ἐν παραλείψεως τῆς λέξεως ὀμνυμι (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα: νή Δία (= νή, ὀμνυμι τὸν Δία). Βλ. 'Ομ., Ψ 585. Ξεν. Κύρ. 'Αν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμίαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἢ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπάνια πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτός ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον: "Ἐκτοσος ἦδε γυνή (ἐστὶ) "Ομ. οὔτε ἡμεῖς ἐκεῖνον εἶτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος εἶτι ἡμῶν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς ἔφη (= ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδὴ, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἦτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλάγιων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοί κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχῃ ἐμφασίς καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). "Ἄλλως κανονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαιῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαιέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἐλθεῖν Ξ. (πρβλ. 'Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων: παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. 'Ἄλλά: πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγια πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως· (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β') : ἔλεξαν ὅτι πέμφει **σφᾶς** ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (= σφᾶς αὐτούς — αὐτούς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς αὐτότης, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὅταν ὑπάρχη ἐμφασίς: **Κλέαρχος** Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν **τούτῳ** συγγενόμενος Κῆρος ἠγάσθη **τε αὐτόν** καὶ δίδωσιν **αὐτῷ** μυοίους δαρεικοὺς (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. τὰ Κόρον οὕτως ἔχει πρὸς **ἡμᾶς**, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς **ἐκεῖνον** Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτός

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῆ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικῆ εἶναι κατηγορηματικῶς προσδιορισμὸς αὐτοῦ : **αὐτὸς Μένων** ἐβούλετο ἵνα παρὰ Ἀσριαίων Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δῆλωσιν ταυτότητος: **τὴν Ἀττικὴν ἀνθρώποι φησὶν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ** (= οἱ ἴδιοι, καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικῆ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλακίς καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: καὶ **αὐτὸς** πολλῶν πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι (καὶ ἐγὼ αὐτός) Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν **καὐτὸς** ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος). ἔδοξε δὲ χοῖραι **αὐτούς** τε ἔλθειν ἐπὶ θεῶν τάνδρῶς καὶ ἡμᾶς συμπαραλαβεῖν (= ἡμεῖς τε αὐτοὺς = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικῶς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα στρατηγός, πρῆσβευτής κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξείρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον: Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης **πέμπτος αὐτός** (= πρῶτος στρατηγὸς μετὰ τέσσαρας ἄλλους συστρατῆγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου πρβλ. **ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ** (= ἐλη-

σμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γινῶθι **σαυτὸν** (= τὴν ἑαυτὸν σου). **ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ** (= γιὰ τὴν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις) : (ἐγὼ) ἐπελαθόμην **ἑμαντοῦ** Πλ. (ὕμεῖς) **βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς** Πλ. ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ **περιφέρει τὴν οὐσίαν**.

Σημείωσις. Συνήθως ὅμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἐμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἑμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : **τὸν κωμάρχην ὄχρητο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας** (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφρατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφράτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔμμεσος ἢ πλαγία ἀντανάκλασις) : **οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσι αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν Θ. ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄραν Ξ. πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἑφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους Ξ.**

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρηστούς πτώσεις αὐτῆς (οἶ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνηθέστερον δὲ αἰ πλάγιαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας αὐτόε, ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : λέγεται **Ἀπόλλων ἐκδείραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν** (= αὐτούς) Θ. λέγεται **δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδειξάι τὸ στρατεύμα αὐτῆ** Ξ.

Σημείωσις. Ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε

και εις την αρχαιαν γλωσσα αντι της του α' και του β' προσώπου: δεί ημᾶς ἐρέσθαι **ἑαυτοὺς** (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕμεῖς) ἀποφαίνετε **σκαιοτάτους ἑαυτοὺς** (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ και οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀνωνομῖαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν **ἑαυτὸν μου**, τὸν **ἑαυτὸν σου**, τὸν **ἑαυτὸν του** κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀνωνομῖαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀνωνομῖαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως και αἱ αὐτοπαθεῖς ἀνωνομῖαι) ἄνευ ἄρθρου: ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). **βασιλεία και τυραννίς διαφέρουσιν ἀλλήλων.**

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀνωνομίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν): *διαλύσασθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληρες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀνωνομῖαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀνωνομῖαι λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ: ὁ ἐμὸς φίλος—ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται—ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πρὸβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος—ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀνωνομιῶν (μου, σοῦ, ἡμῶν, κλπ., § 29, 3), ὅταν ἡ σχέσηις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχη μὲν ἔμφρασις, ὑπάρχη ὅμως ταυτῆτος τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως και τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀνωνομίας: *ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (= ὁ ἰδικὸς μας πατήρ) κλπ. — (ἐγὼ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὕμεῖς) *στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀνωνομῖα τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -όν (πρὸβλ. ἐμὸς, -ή, -όν κλπ.), εἶναι ὅλωι ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀνωνομίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀνωνομίας (οὗτος ἢ ἐκεῖνος): *ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του) — *ὁ τούτου φίλος* (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἀνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενική τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενική τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων): ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὄταν ὑπάρχη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σὸς ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου χρησιμοποιεῖται ἡ γενική τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἁπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενική ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.): (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεις) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιῆ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα).

α) τῆς ὅδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν: Πλάτων ὅδε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτότη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὅδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δείξεως: ξὺν τῆδε ἀδελφῇ (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρω τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς (= ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενωτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα: οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶται σου) Ξ.

Οὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς σὺ μετὰ δείξεως: οὗτος, τί ποιεῖς; (ἐ! σὺ αὐτοῦ) Ἄρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκόμενων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς: νῆες ἐκεῖναι (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. ἐκεῖνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δειξέως, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοερώς δεικνύῃ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν οὗτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὅδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα: ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελε. τάδε (= αὐτὰ λὲς ἐσύ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δειξέως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὗτος ἢ τῆς ὅδε: Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ (= οἱ σὺν τούτῳ — οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. ἐκεῖνο κερδαίνειν ἠγεῖται, τὴν ἡδονὴν Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμίαι τοιοῦσδε, τοσόσδε (καὶ τηλικόσδε) διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιοῦτος, τοσοῦτος (καὶ τηλικοῦτος) ὅ,τι διαφέρει ἡ ὅδε ἀπὸ τὴν οὗτος: ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρόου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας ταῦτα τάδε εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὗτος (ἢ σπανίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἕνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν: ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύτων κακῶν αἷτιος Δημ. (πρβλ. τῆς θάλασσας τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ὤωτοῦσαν).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὗτος καὶ ὁ σύνδεσμος καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμὸς τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξαιρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον: ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πρβλ. λίγοι μοῦ φριγαν κί' ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα: Μένωνας δὲ οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀρσίου ὦν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐξήτει, ἐνῶ μάλιστα ...) Ξ. οὐ ταῦτά ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

δ) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιός εις τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς ἀγορεύει βούλεται; τίνος τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν;** Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποιῶς λογῆς; τί λογῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἐνός προσώπου ἢ ἐνός πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποιόν σε ἔπος φῦγεν ἔρκος ὀδόντων;** Ὀμ. (πρβλ. οὐδείς ἠρώτα **ποία τις εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς;** Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποῖος ἀντὶ τῆς τίς ἐπιθετικῶς: **ποιούς λόγους οὐκ ἀηλώσαμεν;** (= τίνας λόγους) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποῖος (ποιός;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ τίς ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων τίνος καὶ τί· πρβλ. **τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σῆμα; τί τρώγει;**)

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τίς ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα ποτὲ (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄραγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν ποῖος καὶ πόσος ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: **τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῃ οὕτω πολεμεῖς;** (= γιὰ τί ἄραγε, γιὰ τί τάχα;) Ξ. **τίσι ποτὲ λόγοις ἐπεισαν Ἀθηναίους;** (= μὲ ποίους ἄραγε λόγους;) Ξ. **ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης;** (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σόι;) Ξ. **Πόσαι τινές εἰσιν αἱ πρόσδοσι τῇ πόλει;** (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεχέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: **Ἀγγελίαν φέρω χαλεπῆν. Τίνα ταύτην;** (= τίς ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεχέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας οὖν ὑπὸ τίνων εἴρομεν ἂν μείζων εὐηγετημένους ἢ παιδῶν ὑπὸ γονέων;** Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: **πότε ἂ χροὴ πράξετε;** ἐπειδὴν **τί γένηται;** Δημ.

Σημείωσις ὅτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικαὶ ἐκφράσεις ὅτι τί; (ἐνν. γίνεταί=γιά ποιόν λόγον;) καὶ ἵνα τί; ἢ ὡς τί; (ἐνν. γίνεταί=μέ ποιόν σκοπό;); ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῶ προσθήσετε; ὅτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγεις; Πλ. ὡς τί δὴ φεύγεις; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφρασιν: τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνοι; Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τις (= ἕνας, κάποιος, κανείς) εἴτε ὡς οὐσιαστικὸν εἴτε ὡς ἐπιθέτον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἴτω τις ἐφ' ὕδαρ (= ἄς πάη ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. ποῖ τις φύγη; (= ποῦ νὰ... κανείς) Σοφ. καὶ τις θεὸς ἠγγεμόνευεν (= κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀόριστου τις λαμβάνεται κανονικῶς ἢ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεὶς (= κανείς, κανείς δὲν—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεὶς (= κανείς, κανείς νὰ μὴ—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): οὐδεὶς ἦλθεν Ξ. οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν (= κανείς τίποτε) Ξ.—μηδεὶς ἰδέτω (= κανείς νὰ μὴν ἰδῆ) Ξ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα. Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τις, τὶ

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι: ἠὔχεις τις εἶναι (πρβλ. θαροεὶ πῶς κάτι εἶναι κ' αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τὶ καὶ εἰς τὰς φράσεις λέγειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. ἄφ' οἷσθ' τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιος ἀρκετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικὰ... ἢ = κάπως, κάπου περίπου, σὰν...): δεινὴ τις δύναμις (= κάποια πολὺ ἰσχυρὰ...) Ξ. ὀλίγοι τινὲς (= κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. ὅσος τις χρυσός (= πόσον πολὺς χρυσός) Ὅμ. ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας (= κάπου 70, καμμιά ἑβδομητταριά) Θ. διαφερόντως τι ἀδικούμεθα (= κάπως ὑπερβολικὰ) Θ.

Σημείωσις Ἡ ἀντωνυμία τις (ὅπως καὶ ἢ κανείς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἕκαστος, ὁ καθένας:

τοῦτό τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθέννας) Σοφ. (πρβλ. εὐκόλα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπί τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀόριστου τίς καί τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἕκαστος: πᾶς τις Ἡρόδ. ἕκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεῖς = σχεδὸν κανείς ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ-
λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐ-
σιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξήγησις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος.
Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλος διὰ
τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ.: αὐτὸς
Ἵδυσσεὺς τέροπετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ
ἄλλο μέρος) Ὁμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης
ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμῖαι ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτε-
ρος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεῖς (μηδεῖς) λαμβάνονται
καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ομάδων τινῶν
(οἶον ἐθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.): πόλεις τάσδε
ἑκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Πελο-
ποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τί ποτε
καὶ καλέσαι χρή; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρ-
χικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἢ μὲν ὅς (ἦ, ὅ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλατῆ ἀναφο-
ρικαὶ ἀντωνυμῖαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος ἀναφέρονται εἰς ἓν ὀρι-
σμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἢ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀνα-
φορικαὶ ἀντωνυμῖαι (ὀπότερος, ὀποῖος, ὀπόσος, ὀπηλίκος,
ὀποδαπός) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον: Ἔστι Δίκης
ὄφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρᾱ — μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει
(= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημεῖωσις α'. Οὐχ ἤττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς:
καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρύσαν-
το Θ.

Ἡ δὲ χρήσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἀπεκράτησεν
ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημεῖωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα),

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντί τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας δε μετὰ τινος προθέσεως: ἦλασεν εἰς Ταρσοῦς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Σενεσίως βασιλεία (= ἐν ἧ) Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν σε ἤνεγκα (= ἐξ οὔ) Σοφ. ἐκ Λακεδαίμονος, οἵπερ πλειστάκις ἀφίξαι (= εἰς ἤνεπε) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κωνονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὅπου, πού) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὅποιοις): τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίω (= τὸν ὅποιον). καὶ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, πού ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὅποια).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντί τῆς ἀπλῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας τίς: ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ ἔστιν ἧτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἱ ἢ ἔστιν οἱ (= ἐνιοί), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἱς (= ἐνίοις), ἔστιν οὓς (= ἐνίοις): ἔστιν ὄν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔλαιον Ξ. ἔστιν οἱ καὶ Ξενοφῶντα προυβάλλοντο πρεσβυτέρῃ Ξ. πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὅμοίως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοί, ἐνιαί, ἐνια ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἀ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνί ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὅμοίως δὲ ἀντί τοῦ οὐδεὶς οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάνσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀπεκρίνετο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος πού) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος πού (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): Ἀγρησίλαος ἦκιστα ἦν οἷος μεγαληγορεῖν Ξ. Μειδυλίδης ἠγανάκτει καὶ οἷος ἦν ἐπεξιέναι Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἰμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἔστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκιος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: οἷα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ πού) Πλ. ὄσην ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αί σύνθετοι αναφορικοί άντωνυμιαί ὄστις, ὅποῖος, ὅπόσος, ὀπηλίκος πολλάκις λαμβάνονται ἀντί τῶν ἀντιστοιχῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος) καί δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλῆγια ἐρώτησις: ἀλλὰ τίς γάρ εἶ; **Ὅστις; πολίτης χρηστός** (= Ἐρωτᾶς ὄστις εἰμί; = ποῖος εἶμαι;) Ἄρφ. **Οὔτος, τί ποιεῖς;** **Ὅ, τι ποιῶ;** (= Ἐρωτᾶς ὅ, τι ποιῶ; = τί κάνω;) Ἄρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαί ἀντωνυμιαί ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τήν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἐξῶθεν, ἤτοι ἢ ὅς ἀναφέρεται εἰς τήν οὔτος, ἢ οἷος καί ποῖος εἰς τήν τοιοῦσδε καί τοιοῦτος, καί ἢ ἡλίκος καί ὀπηλίκος εἰς τήν τηλικόσδε καί τηλικούτος: οἱ ἄνθρωποι **τούτοις** μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, **οὓς** ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι **Ξ. ὃν** οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθηήσκει νέος (οὔτος ὄν). **σίψ τοσοῦτω** ἐζηῆτο Σωκράτης, **ὄσον** ἡδέως ἦσθι **Ξ.** (πρβλ. **ὄσους** θά κόψη τὸ σπαθί, **τόσους** θεὰ σκοτώσω).

Σημείωσις. Δύναται ὅμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὀλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον ὄ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μετὰ τήν γενικὴν σημασίαν **χρῆμα ὄ**, **πρᾶγμα ὄ** (= πρᾶγμα πού, κάτι πού): **τεταννίδα θηῆς, ὄ** πλῆθει **χρημάτων ὄ** ἀλλοκεται Σοφ. **Δερκυλίδας ἐστάθη** τὴν ἀσπίδα **ἔχων, ὄ** δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις (ὄ = τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) **Ξ.** (πρβλ. § 14.) α'.

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καί ἀριθμόν, ἢ δὲ πτῶσις αὐτῆς κανονίζεται ἀπὸ τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς πτῶσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποῖαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. (Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἢ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται: ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου: οἱ **χρησμοφοδοῖ ἴσασι** οὐδὲν **ὦν** λέγουσι (= οὐδὲν τοῦτων, ἔ) Πλ. ὅπως **ἔσασθε ἀξιοὶ τῆς ἐλευθε-**

ρίας, ἧς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπε (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ξ. τούτους ἄρχοντας ἐποίει, ἧς κατεστρέφετο χώρας (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. Πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα=ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος φορεῖ. Ἀλλίμονο σ' ὅποιον βρεθῆ ἔκει=σ' ἐκεῖνον, ὁποῖος βρεθῆ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἦτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης: τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. Τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκύνθια= ἡ πίττα ποῦ— ἡ πίττα τὴν ὅποιαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγούδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστόν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον: οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτω) Πλ. οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ' ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστίν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. μετὰ ἰδρωτός θαυμαστοῦ ὄσου (= μετὰ ἰδρωτός θαυμαστόν ἐστὶ μεθ' ὄσου) Πλ. ἐκεῖνος θαυμαστὴν ὄσῃν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει (= θαυμαστὴ ἐστίν ἡ προθυμία, ὄσῃν κλπ.) Πλ.

6) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσονται κατὰ σειρὰν ἢ μίᾳ κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξῶθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: Ἀρτιαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλεῖα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμῶς κακῶς ποιεῖν πειροῦται (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθῆρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν; (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χροῖ δροῦν, ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός; (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος ὁ πηλίκος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴ ποτε ἢ οὖν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἄοριστοι μετ' ἐμφάσεως: ἐγὼ πάσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος (= ὅτιδῆποτε, ὅποιονδῆποτε πάθημα) Δημ. οὔτε δι' ἐχθραν οὔτε διὰ φιλονεικίαν οὐδ' ἠντινοῦν (= οἷονδῆποτε, καμμίαν ἀπολύτως) Λυσ.

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας,

1) ἀρχῆθην ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου: **Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα** (= τὸν ἄνδρα) Ὀμ., α 1. **νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) Ὀμ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθην αἱ λέξεις ὁ, ἦ, τὸ ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον: **πῶς γὰρ δὴ τὸν ξένον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ;** (= τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) Ὀμ., π 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆμι χολωθεὶς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) Ὀμ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων ὁ, ἦ, τὸ προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρήσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσι ἀπὸ **τμαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων** (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) Ὀμ., Α 72. **δῶρα, τὰ οἱ ξείνος δῶκε** (= τὰ ὁποῖα) Ὀμ., φ 13.

Σημείωσις. Ἡ χρῆσις αὕτη σφίζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: **βάλετε τὰ παπλώματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες** (= τὰ ὁποῖα ὑφάναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ δηλωθῇ εὐθύς ἀμέσως, καὶ προσεξήγγελλεν αὐτό· **ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) Ὀμ., Ε 857. **ἄνδρα τόν, ὅς κε θεοῖσιν ἀπέχθηται** Ὀμ. κ 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων ὁ, ἦ, τὸ παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἢ ἀρθρικῇ σημασίᾳ αὐτῶν, ἢ ὁποῖα

υπάρχει και παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρὰ, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὐταὶ **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: αἰεὶ τοὶ τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι (= αὐτὰ τὰ κακὰ = τὰ κακὰ) Ὀμ., Α 207. ἔδιδεον δ' ὁ γέρων (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστός ὡς προμνημονευθεὶς γέρον) Ὀμ., Α 33 (πρβλ. Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος Ξ.) — αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον Ὀμ., Σ 495. οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέαται Ὀμ., Α 658. Κάλχας ἤδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα Ὀμ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦτα δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ (= αὐτὸν καὶ αὐτὴν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ καὶ αὐτό, αὐτὰ καὶ αὐτά). Τούτων χρήσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ: Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν Λυσ. ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι Δημ. (Πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τό — τὰ καὶ τὰ σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) α) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτος δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τὸν, καὶ τήν, καὶ τοὺς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφράτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: Ἰνάρος Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν Ξ. καὶ τὸν κελεῦσαι λέγεται (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. § 53, 2, β')

Σημειώσεις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικὴ δς (= οὗτος), ὅπως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν δς (= ὁ ὅποιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς, (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ ς. Ταύτης χρήσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις καὶ δς (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), ἢ δ' δς (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὅποια ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, καὶ ἡ (= καὶ αὕτη), ἢ δ' ἡ (= εἶπεν αὕτη): οὐδεὶς ἀπέλεγε, καὶ δς ἠγγεῖτο Ξ. εἰ γάρ, ἢ δ' δς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικῶν δέ: οἱ ἀιχμάλωτοι ὄρχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρον Ξ.

3) α) ὁ μὲν—ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= ὁ ἓνας—ὁ ἄλλος, ἄλλος—ἄλλος, μερικοὶ—μερικοὶ): **οἱ μὲν ἐδίωκον οἱ δὲ ἠοπαζον** Ξ.

β) τὸ μὲν—τὸ δέ, τὰ μὲν—τὰ δέ, τῆ μὲν—τῆ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν—ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν—ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν—ἄλλοτε δέ): **ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπαυόμενοι** Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἢ πρὸ τοῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον): **Κναξίᾳτος πρῶτος διέταξε χορὸς ἐκάστους ἵεναι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμιξῆν ἦν πάντα Ἡρόδ.** (Τὸ πρὸ τοῦ σφίζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : "Ἐφυγε προτοῦ ἔρθης ἐσῦ).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἡ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν "Ὀμηρον) γλωσσῶσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλωσσῶσαν

1) ἀτομικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὀρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅπως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπάρχει εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῆ, εἴτε διότι ὅπωςδῆποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστὸν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον): **ὁ ἀνὴρ** τοιαῦτα μὲν πεποιήκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. **Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔθηκε** θεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὅποιον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. **ἐγὼ δνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη** Ξ. **ὁ τῶν Ἀθηναίων δήμος.**

2) γενικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητί του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον): **ὁ ἄνθρωπος** θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, πᾶς ἄνθρωπος) Πλ. **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημειώσεις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλωσσῶσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολλάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν **τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκανονισμένου, τοῦ συνήθους** κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἕκαστος, **ἰδίᾳ** ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: **Κῦρος καταπρήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν** (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. **Κλέαρχος** ἐπεὶ ἐπιτοκῶν ἐφάνη, **ἔχει τὴν δίκην** (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν **δειλὸς** τῆς πατρίδος, ὁ δὲ **φιλόδοξος** τῆς πατρῶας οὐσίας ἐστὶ προδότης (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ **βουλόμενος** (= πᾶς ὅστις θέλει). ὁ **τοχῶν** (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὅποτε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἕνας, μία, ἕνα) : **ποταμὸς ἦν κύκλω** (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. ἐπορεύοντο προαίτερον ἀναστάντες **χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι** (= μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὀρισμένα : οὐκ ἐδύνατο καθεῦθεν ἐπὶ λύπης καὶ πόθου **πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδων**. (Πρβλ. Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμο μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια = μὲ τίς νύφες τῆς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος** ξυνέγραψε τὸν πόλεμον (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος** γίνονται παῖδες δύο (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεὺς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστυ (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : **βασιλεὺς νικᾶν ἠγεῖται** (= ὁ βασιλεὺς). ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς **ἄστυ** (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σημείωσις 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σημείωσις 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) **νὰ οὐσιαστικοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστικὰ οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκληροῦς, καὶ β) **νὰ ἐπιθετοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστικὰ ἐπιθέτου εἰς ἕν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἕν ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου**. Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει : **συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σπαντὸν πανταχοῦ ἐστὶ χροῖσιμον**.

Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχῃ καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι. Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου: ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σένοιμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ε. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ. Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα.

Πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ σύννερα τὰ μαῦρα. Ἐκ τοῦ λαϊκοῦ τραγοῦδι.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἢ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφός ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθός ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν εὐχρηστεῖ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδέτερα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς τὸ π τ ω (τινά), κ ὀ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς β α δ ῖ ζ ω, τ ρ ἔ χ ω, π α ῖ ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

έννοιας των τὸ ἀντικείμενον, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρῶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.**

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτός τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πρβ. § 8): **μίσει τοὺς κολακεύοντας** Ἰσοκρ. ἐπέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ Πλ.

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἓν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δευτέρον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**: διδάσκω (τίναν ;) τὸν παῖδα (τί ;) μουσικῆν. πληρῶ (τί ;) τὴν φιάλην (τίνος ;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι

1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν: βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός — μέμνησο τῶν φίλων — ὁμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβητα. Τοῦτο προέρχεται ἐνεκὰ παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικὸν (πρβλ. ἔσθιε ἔκμηλος — ἔκμηλος πῖνε = τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὅμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὀρισμένον καὶ ἐπομένως ἀντονόητον. Πρβλ. ἄγω (τινά) = ὀδηγῶ — ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν: ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοιος: ἐλαίνω (τι,

π. χ. ποίμνιον, ἡμιόνοους, ἵππους κλπ. = κάμνω τι νὰ κινηθῆ πρὸς τὰ ἔμπρός, ὀδηγῶ)—ελαύνω (=προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνωμαι Παρ' Ὁμήρω: ελαύνω τὸν στρατόν): τελευτῶ (τι=τελειώνω)—τελευτῶ (=ἀποθνήσκω: ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον): ἔχω (=κρατῶ)—οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (=ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι: ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν—ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα: γυρίζω τὸν τροχὸ—γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως: πρβλ. βάλλω (τι=ρίπτω τι)—ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς...=εἰσορμῶ εἰς: ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐκβάλλει εἰς... (=χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...): δίδωμι τι—ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων: πρβλ. ἀποδιδράσκω (=δράπτω)—ἀποδιδράσκω τινά (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινά): μένω (που)—μένω τινά (=περιμένω τινά ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί τινά): πλέω (=ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου)—πλέω τὴν θάλασσαν (=διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω—περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά. ζῶ καλὰ—ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως: πρβλ. βαίνω (=βαδίζω)—διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος. ἵσταμαί (που)—ὑφίσταμαι κινδύνους, πλέω—παραπλέω νῆσον (πρβλ. τρέχει—κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ—μὲ περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατακυβεύω, καθηδουπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὅποια σημαίνουν κατασπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδουπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β'): δύω τι (=βυθίζω τι)—δέδωκα (=ἔχω βυθισθῆ), ἔδυν (=ἐβυθίστην). φύω τι (=κάμνω νὰ φυτρώσῃ), πέφυκα (=ἔχω γεννηθῆ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυον (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). Ἰσ τη μί τι (= στήνω τι) — ἔσ τη κα (= στέκομαι), ἔσ τη ν (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἐ γείρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνώ τινά) — ἐ γ ρ ή γ ο ρ α (= εἶμαι ξύπνιος). ἔ λ λ υ μί τινά (= καταστρέφω τινά) — ἔ λ ω λ α (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πείθω τινά (= προσπαθῶ γὰρ πείσω τινά) — π έ πο ι θ α (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17) δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ἐ.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποῖον δύναται νὰ ἐξικληθῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὅποια ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἷονδῆποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόνα (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ἐ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἔξωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποῖον φανερῶναι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποῖον φθάνει καὶ τὸ ὅποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποια μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τοξότης τέθεικε τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε κήρυκα.

2) ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποῖον φανερῶναι

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὅποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὅποιαν σημαίνει τὸ ῥήμα: οἱ στρα-

τιῶται ὄρουσαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἕλληες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν. (Κυρίως ἔσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥήμα οἰκισθῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικράς Ξ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ξ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπαισον ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρὸ βλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — ζῆ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια — κοιμᾶται ὕπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποια ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅτι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥήμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς τοῦ προσδιορισμοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες : βιάδιζε τὴν εὐθειᾶν (= τὴν εὐθειᾶν ὁ δὲ οὐ). παῖσον διπλῆν (= διπλῆν π λ η γ ἦ ν).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικεῖ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεῖα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (= πολλὰς μηχανάς).

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προήλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλὰ, κακὰ, ὠραῖα, ἀσχημά, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προήλθον μερικὲν ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

ἜΟλύμπια, ἜΙσθμια κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς ἜΟλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπράν ἢ ἜΟλυμπιακὴν νίκην κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ), εἰσιέναι δίκην (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφήν (= ὑπερασπίζεῖν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν δίκην (= δικάζεσθαι ὡς κατηγοροῦμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι δίκην τινά.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δίκαιαν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίκαιαν), ὀφλισκάνειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν κατασχύνην ἢ γέλωτα, ἤτοι κατασχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν μωρίαν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρὸν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμᾶς κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναίρεσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι σπονδᾶς.

ἐστιῶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἐστιῶν πολυτελεῖ ἐστίασιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν κλπ. (πρβλ. μυρίζει λιβανιῆς—μυρωδιὰ λιβανιοῦ· γράφω τιμωρία—γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μ ἐ γ ε ν ι κ ῆ ν .

§ 67. Μὲ γενικὴν (καθαρὴν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνηῖσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρὰ γενική): ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμελεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος· καθ. γενική): χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνιάσθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βροθεῖν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.)—σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετική). πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι Πλ. ἀνθρώπου ψυχῇ τοῦ θεοῦ μετέχει Πλ. ὄναιο τῶν τέχνων (= νὰ χερῆς τὰ παιδιὰ σου). δεῖ χρημάτων. αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται Ξ.

Σημειώσεις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκοῦ-
μαι, συντάσσεται μὲ δοτικὴν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις
(= δὲν θὰ ἀρεσθῆ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως καὶ γεύ-
σεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἄπτεσθαι, δρᾶτεσθαι, ἀντιλαμβά-
νεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀχοῦσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύε-
σθαι (τινος· καθ. γεν.): ἄκουε πάντων, ἐκλέγον δ' ἃ συμφέρει. τῶν
στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι Ἄρφ.
ἀντέχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὄρῳ συντάσσεται πάντοτε μὲ αἰτιατικὴν. Μὲ αἰτια-
τικὴν δὲ συνθέσσετον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνο-
μαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ
κάποιον πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται
κανεὶς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι,
βοή, ἤχος κ.τ.τ.). Πρβλ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ
σάλπιγγος ἔς. Ἄλλά: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπειρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς
πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.) — ἀμαρτά-
νειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν
πεπειράμεθα. Ἄδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει
δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.):
ὀζουσι πίττης Ἄρφ. μύρου πνεῖ Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τι-
νος· καθ. γεν.) — λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι
ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (= ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὲν
τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντός ἔργου. παύσασθε μάχης Ἄρφ. ἔληξε τῆς
θῆρας (= ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δε-
σπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινος· καθ. γενικῆ): ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν
θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀσιῶι Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, κατα-
βάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικὴν: Ἀθηναῖοι Σικωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλά-
γῆς σημαντικά, ὡς χωορίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος αφαιρ.): *πάσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.*

10) τὰ κατὰ γωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι γῆναι (τινος αφαιρ.): *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο. πατρός εἰμι ἀγαθοῦ (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα) Ὅμ. μιᾶς μητρός πάντες ἀδελφοὶ γόντες Πλ.*

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικῆν: *ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλής γεγινώς ἀπὸ Δημαράτου Ξ.*

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὕστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠτιᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν (τινος αφαιρ.): *ἠθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν Ξ.*

12) ῥήματα, τὰ ὅποια συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικῆν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου: *Κῦρος λαβῶν τῶν κρεῶν διεδίδου (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. τῆς γῆς ἔτεμον (= μέρος τῆς χώρας) Θ.*

§ 68. Μὲ γενικῆν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκειῖσθαι, ὑπερκεῖσθαι, ὑπερέχειν (τινος): *οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα Ξ. ἄνθρωπος ξενέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων Πλ.*

γ) Μὲ δοτικῆν.

§ 69. Μὲ δοτικῆν (καθαράν ἢ ὀργανικῆν, § 28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν; σὲ ποιό; γιὰ ποιόν; γιὰ ποιό; ἢ μὲ ποιόν; μὲ ποιό; ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρόπειν, ἀρμόζειν καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.): *προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱπικῇ Πλ.*

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικῆν ἢ ἐχθρικήν, ἀκολούθειαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἐνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-

χάνειν (τινί ὄργ. δοτ.) : ὅμοιος ὁμοίω ἀεὶ πελάζει. *χωῶ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ. νόμοις ἔπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός.*

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινί καθ. δοτ.) — ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδνεσθαι (τινί ὄργ. δοτ.) : ἀμυνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνω ἐδούλενε Ξ. θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν: Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας — Σωκράτης ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ ἀιτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινὶ ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: Ἄθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, εἰκέναι, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινί δοτ. ὄργ.) : φιλοσόφω ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28, 7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμοσεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινὶ ὀργανικὴ δοτικὴ) — ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινὶ τοπικὴ δοτικὴ) : ὁμοσεῖτε ἀλλήλοις, οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις Πλ.

§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρά τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρά τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ) : ἦσαν τῷ Κροίσω δύο παῖδες (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. τῷ δικαίω παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἄλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καί συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νά τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καί τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται

1) **δοτικὴ τῆς συμπαθείας.** Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι καρδιά** πηρᾶ Πλ. (πρβ. μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά). **διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ** ἢ ἐλπίς Ἡροδ. (πρβλ. τοῦ κόπηκαν οἱ ἐλπίδες).

2) **δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ.** Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ** (= γιὰ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.), **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (= ἔχουν χαθῆ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως) (πρβλ. ὁ Πέτρος μοῦ φυλάγει τὸ σπίτι. τοῦ χάλασαν τὰ σχέδια).

3) **δοτικὴ ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἦτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!** (ἐστὶν=τί ὠραῖος ποῦ μοῦ εἶναι ὁ π.) Ξ. **καί μοι μὴ θορυβήσητε** (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θά μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἢ **στρατιὰ σίτων οὐκ εἶχεν αὐτῷ** Θ. (πρβλ. μὴ μοῦ κρυώσῃ· νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποῖαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἡ ἐθέλω) ἢ ἡδομαι ἢ ἄχομαι ἢ ἡλέξις ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σέ ἐρήσομαι** (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. **ὑπ' ἐκεῖνον ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, ὅτῳ ἑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη** (= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θά ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτό) Ξ.

Κατὰ τὸ β' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: **ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθη** (= αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. Τί σοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης! ἔννοια σου, θά σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) **δοτικὴ τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς.** Αὕτη

δηλοῦ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι: *γέρον γέροντι γλωττιαν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί* (= ἓνας γέρον σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μ ο ὕ εἶναι στενὸ).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται μετοχὴ, ἢ ὁποία δηλοῦ ὑπὸ τίνα περίπτωσιν ἰσχύει κάτι τι, τοπικῶς ἢ χρονικῶς: *Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον* (= ἐσπλέοντί τινι=γιά ἓναν ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. *ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις* (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργουῦντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τ έ ο ς ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ: *ὁ ποταμὸς ἐστιν ἡμῖν διαβατέος* (=πρέπει νὰ διαβαθῆ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. *συνεκοπέτα ἐστί σοι καὶ τὴν τούγα* (=πρέπει σὺ νὰ πῆς μαζί) Ἀρφ. *ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται* (= ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. *ἀληθές ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται* (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπροσώπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκεύασται τινι κλπ.: οὐ μεταμέλει μοι (= δὲν μετανοῶ ἐγὼ) Πλ. *ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικὰς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφότερα κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστειρεῖν, ἀποκρύπτειν: οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε Ἀρφ. (πρβλ. αὐτὸ σὲ ῥώτῃσα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἦτησα (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. *Διογεῖτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός* (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὅμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος καὶ ἀποστρεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμέ τῶν πα-
τρώων ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμί-
ζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γραμματα).
τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῶ-
ρον καλὴν στολὴν ἐνέδουσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἔντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη
ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§ 65, 2β):
ἕκαστον ὑμῶν εὐηργέτων τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ
πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Ὅμο.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι,
ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακόν): οἱ ὑπο-
κρίται ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα
σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν,
ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατη-
γορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαινεταί, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύν-
ταξις μετατραπῆ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε
καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη
δύναμις ἀνδρεία καλεῖται — πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε
πρβλ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμε-
νον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ
ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἴρειν, τρέφειν: ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἶω-
θεν τρέφειν καὶ αὔξειν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουσαν γιὰ τὸν).
βλ. καὶ § 10α, Σημ.

β) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικήν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ
γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐσπιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων
ἡμᾶς Ἀσσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήρδε πόλιν ἐκένουσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖ-
σθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσαθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ
τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν κ.τ.τ. ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν (= ἀπὸ τῆν ζώνη τὸν Ὁ.) **Ξ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον Ξ. Οἱ Ἥλειοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκόλων τοῦ ἀγῶνος Ξ.** (Βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ. — ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (= μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἐπιφ. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν Ἴσοκρ.

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα, ὡς θανατίζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτιρεῖν, ὀργίζεσθαι κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικὰ, ὡς αἰτιᾶσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὴν αἰτίαν: ζηλωσε τοῦ πλοῦτου (= διὰ τὸν πλοῦτον) **Ξ. πολλάκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαί σε δειλιάς Ἄρφ. Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο Πλ.**

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἐνοίας: ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου (= κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. ἐάλω κλοπῆς (= κατεδικάσθη διὰ...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός, ἀλίσκομαί τινος λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (= δικάζομαι δι' ἐγκλημα ἐπαγόμενον ποιῆν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.: ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἵππεας **Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν (= κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.**

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ἐπισχεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, δίδοναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ* Πλ. ἢ *μορῶα δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε;* Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγήν: *ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ* Ξ. *κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνω. οἱ Ἐπιδάμιοι ἐδέοντο τῶν Κερκροαίων τοὺς φεύγοντας ἐναλλάξαι σφίσι* Θ.

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἡ τῆς σὺν: *αἱ ἡδοναὶ οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι* Ξ. *ἐνγκροῦεν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλετο* Θ.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται.

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *μετεσχίζαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων* Ξ. *χρητὸν βάρους μεταδίδοναι τοῖς φίλοις* Ξ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥήμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαί τι εἰς τινα ἐκ φθόνου: *τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ* Δημ. *μή μοι φθορήσης τοῦ μαθήματος* Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν: *τιμᾶ* (ὁ δικαστὴς) *τινὶ τινος* = ὀρίζει εἰς τινα ὡς ποινὴν κάτι *τιμᾶται* (ὁ κατηγορὸς) *τινὶ τινος* = προτείνει διὰ τινα ὡς ποινὴν κάτι *τι*: *ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσατε* Πλ. *τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου* Πλ.

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα εὐρίσκειται εἰς ἰδιαίτεραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαίτεραν τῶν σημασίαν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **άντανακλαστικά**, μέσα **άλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) **Μέσα άντανακλαστικά** λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα ἢ αὐτοπαθῆ**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς *λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι* κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν *γυμνάζομαι = γυμνάζω ἐμαυτόν, ὀπλίζεσθε = ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτούς*.

Σημείωσις. Ἐντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν: *ἔρρασαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φράτα* (= ἐρρίφθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις δὲ καὶ μετὰ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ρήμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται αὐτοπάθεια: *ἑαυτὸν ἀποκορύπτει ὁ ποιητής*. (πρβλ. *νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος του. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνη της*).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μετὰ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ρήματος: *ἐνάπατο χεῖρας*. (πρβλ. *ἐπλύθηκε — καὶ — ἔπλυσε τὰ χεῖριά του*).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, *διὰ μέσου ἄλλου* κείρομαι (= βάζω τὸν κουρέα καὶ με κουρεύει): *ὁ πατήρ τοὺς παῖδας παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά ἢ μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἡ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσιν τοῦ ἢ πρὸς ὠφελείαν τοῦ **οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν** (= οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι γυναῖκα** (= ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου), **Πανσαρίας τράπεζαν Περσικῆν παρετίθετο** (= παρετίθει ἑαυτῶ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρεθέτον οἱ ὑπηρεταί) Θ. (Πρβλ. συμβουλεύομαι τὸν ἰατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τροφίμα).

Ὅστω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (= τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: **ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε**—**οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἐγράψαντο**.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πληγίου: **Δυσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε** (= ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε) πρβλ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀλληλοπάθειαν, ἦτοι μίαν κοινήν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν **φιλοῦνται, μισοῦνται** (= φιλοῦσι, μισοῦσιν ἀλλήλους): **συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐώθοῦντο** (= ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (= διένειμαν ἀλλήλοις, διμεύρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν: **διαλεγόμεθα περὶ τινος**—**διαλέγομαί τινα περὶ τινος**.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: **οἱ ὑπηρεταί διέφθειρον ἀλλήλους** Θ. **φθοοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους** (= ἐπειδὴ φθοοῦν ἑνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλο-**

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἄριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντείνον τὰς δυνάμεις του, ἤτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλον λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (= παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἐδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (= εἶμαι πολίτης) — **πολιτεύομαι** (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας): **πρεσβεύω** (= εἶμαι πρεσβευτῆς) — **πρεσβεύομαι** (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς): (πρβλ. αὐτὸς φορτῶνεται ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας βάλθηκε νὰ μὲ καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ **ποιοῦμαι** εἰς φράσεις, οἷα **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ.** ἢ **ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.**

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. **σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι**). Ἄλλὰ ἄρχω λόγου = λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος — **ἄρχομαι τοῦ λόγου** = ἀρχίζω τὸν λόγον μου: (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. **ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κῦρου εἰκὸς ἄρχειν με λόγου** (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) — **τοῦ λόγου Κῦρος ἤρχετο ὧδε** (= ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῶ, **ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον** — **μισθοῦμαι τι** = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῶ, **ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν** **ποιῶ τινα δοῦλον** = καθιστῶ τινα δοῦλον, **γίνομαι αἵτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου** — **ποιοῦμαι τινα δοῦλον** = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, **ὑποδουλώω κάποιον** (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὄχι τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφονται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύνανται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχη διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν

φράσιν νὰ συνδυάζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθῆς = παρασκευάζω ἐμαυτὸν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικὸν (μέσον δυναμικὸν = ἐτοιμάζω ναυτικὸν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικὸν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄοριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὅποιον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. σφίζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσωθῆν ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτὸν μου) — σφίζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσωσάμην τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμενῃ ἢ ἀνήχθην εἰς τὸ πέλλας, ὡπλισάμην ἢ ὡπλισοθῆν. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθην, ἀπηλλάγην, ἐπεραιώθην κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· ἐλοῦσθην, ἐξυρίσθην, ἐξηπλώθην, ἐδανείσθην κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκειμένον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὅποια (ιδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίξῃ ὁ κουρέας — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τοῦ ὅποιον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται ποιητικὸν αἷτιον. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημασιώμενα Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κἀγαθὸς ἐπειρομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου: ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικά ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με ἀιτιατικήν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλοφύλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ. ἐ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἐὰν μὲν τὸ διπτῶτον ῥήμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων με δύο ἀιτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ ἀιτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (Ἰσχύμαχον πάντες καλὸν τε κάγαθὸν ἐπωνόμαζον) — Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθὸς ἐπωνομάζετο Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτώσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς ἀιτιατικῆ) τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (ἀιτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ), παραμένει: (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφον) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφον. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδόκει) — αἱ πόλεις αὐταὶ ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδομένα ἦσαν Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥήμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὅποιον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον: (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον) — οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῶν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω, ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν : (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπετιμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ε. (ἐπέτεραν τοῖς ἑννέα ἄρχουσι τὴν φυλακίην) — οἱ ἑννέα ἄρχοντες ἐπιτραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακίην.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον

ἀποκτείνω τινὰ — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινὰ — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινὰ — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινὰ — εὖ ἀκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινὰ — εὖ πάσχω (= εὐεργετοῦμαι)

ὑπὸ τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος : Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ἐπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἢ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.π. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν

μισῶ τινὰ — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινὰ — (ζημιοῦμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρὰ τινος.

Διὰ τοιαύτης περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινὰ — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινὰ — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. ἐπιθυμῶ — γίνομαι ἐπιθυμητός. συγχωρῶ — λαβαίνω

συγχώρεσι. παρηγορῶ — ἔχω παρηγοριά. περιποιοῦμαι — εὐρίσκω περιποιήσι).

Σημειώσεις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρὰ τινος (= τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην διδόασιν (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν)· ζῶ, ὑγιαίνω, ροσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημειώσεις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως) διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἤτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός· ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ. οἱ πολέμοι ἐγογγήρουν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα). (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγια πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεθνησιν ἢ τὸ τέραμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ; ἕως ποῦ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αιτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: κτίσις δ' οὐρανὸν ἔκε (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὐλυμπόν τε Ὀμ. (Πρβλ. πάω σπίτι, πάω σχολεῖο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον;): ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. αἰ σπονδαὶ ἑναυτὸν ἔσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. Θὰ μείνη ἐκεῖ λίγους μῆνας).

Σημείωσις. Τῆς αιτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοςί), πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ὅποῖος ἔχει παρῆλθαι, ἀφότου ἔχει γίνει κάτι τι: Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέλη Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραίων τείχος πολιορκῶν (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσερα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί;). Μετὰ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αιτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: τί τηρικᾶδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; (= γιατί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾶτε;) Πλ. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο ὅ,τι ἤχοιεν (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἤτοι ἀναφορὰν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): πόδας ὠκὸς Ἀχιλλεὺς Ὀμ. ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταῖω ἐγώ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῦ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἢ διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;). Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἄργεος ἦεν Ἀχαιοῦ; (= ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). Ἴππος εἰωθὸς λούεσθαι ἑυρρεῖος ποταμοῖο (= ἐντὸς καλλιρρόου ποταμοῦ). ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι (= διὰ τῆς πεδιάδος) Ὀμ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῆνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καβαλλάρης).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι (πότε; τί καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέ-

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.). Πλ. Ἰστρος ἴσος αἰεὶ ὄρει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους...) Ἡροδ. οὐδεὶς μὲ πω ἠρώτησε καιτὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζῆσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (=διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα πρβλ. § 74, 5). (πρβλ. πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημειώσεις. Βλ. § 37, 1, β'.

4) πόσον (πόσον;): πόσου διδάσκει Εὐῆρος; πέντε μῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλίαν σου;) Πλ. (πρβλ. § 74, 4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28, 7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποιοῦ μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, αἰθέρι ναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆ δε (= ἐδῶ), ταύτη (= αὐτοῦ), ἐκείνη (= ἐκεῖ), ἄλλη (= ἄλλου), ἧ (= ἔπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἴδια δὲ ὀνομάτων δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρωῶνι, Ἐλευσιῶνι, Ῥαμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι Ὀλυρπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τά τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέα (= ἐν Νεμέα) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι (ποια ἡμέρα; ποιόν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτη τῆ ἡμέρα, τῆ δε τῆ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μῶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαρρηλίοις, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμὰς (= τὸν τρίτο μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαρρηλίων) Λυσ. Αἶχας ταῖς γυμνοπαιδείας τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείνιζε (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28, 8)

1) τὸ ὄργανον μὲ τὸ ὅποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι: Ἰπποκράτης τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. **τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρώμεν**. οὐδεὶς ἐπαινον **ἡδοναῖς** ἐκτῆσατο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν, ἤτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν: Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν** (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ε.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. **μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν** (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον: **δρόμῳ** ἵεντο εἰς τοὺς βαοβάρους Ἡρόδ. (πρὸβλ. ἤρθε τρέχοντας).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆς δε, ταύτης (= ἔτσι), τῷ δε ἢ τούτῳ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν: **λιμῷ** ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα **τοῖς γεγενημένοις** (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ε.

5) ποσόν, ἤτοι μέτρον ἢ διαφορὰν: **πολλῷ** μειζόν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρον πέντε ἡμέραις εἰς Γαρσοὺς ἀφίκετο Ε.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγαι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὅποια λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς πρὸβλ. **δωρεάν**, **μακράν**, **χάριν**, τὴν **ταχίστην** (=τάχιστα)—**αὐτοῦ**, **οὐδαμοῦ**—**κύκλω**, **ταύτη**, **ἄλλη** (= ἄλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ. ἐ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς. Οὕτω π.χ.

α) τὸ **ἄλλως** (= ἄλλῶς) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκτός τούτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς: **συγγενεῖς καὶ ἄλλως** εὐμενεῖς Πλ.

Ἡ δὲ φράσις **ἄλλως τε καί**, ἢ σπανιώτερον **ἄλλωστε**, σημαίνει καὶ **μάλιστα**: **πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, ἄλλως τε καὶ ἐπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίη** Δημ.

β) τὸ **ἔτι** (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, καὶ ὅποια ἰσοδυναμοῦν με ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, πιά: **τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται**; (= τίς πλέον... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημειώσεις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὐπω: **οὐπω καιρὸς** (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς). **οὐκέτι καιρὸς** (= δὲν εἶναι πιά καιρὸς).

γ) τὸ **μάλιστα** (= πάρα πολὺ, πρὸ πάντων) με ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: **Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίων μάλιστα τεσσαράκοντα**. (πρβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ **πολλάκις** (= πολλὰς φορές) κατόπιν τοῦ **εἰ** (ἐάν), **ἵνα μῆ, μῆ**, σημαίνει τυχόν, ἴσως: **εἰ ἄρα πολλάκις μῆ προσεσχέκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.**

ε) τὸ **ποτέ** (= μὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάν: **Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους** (= με ποιούς ἄραγε λόγους) Ξ. **τί ποτ'** ἐστὶ τοῦτο (= σάν τί) Πλ. Βλ. § 49, 1.

στ) τὸ **τάχιστα** (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: **οἱ τριάκοντα ἤρθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καθηρέθη** (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικὸν (= ὅπως), 1) με ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπὶρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατὸν: **ὡς πλεῖστος** (= ὅσον τὸ δυνατὸν πλεῖστος), **ὡς τάχιστα** (= ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὅποια ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει πόσον, τί: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!** (= πόσον ὠραῖος! τί ὠραῖος!) Ξ.

Σημειώσεις α'. Τὴν ἀρχικὴν του δεικτικὴν σημασίαν (με τὴν ὅποιαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ **ὡς** (ἢ **ὡς** ἢ **ὡς**) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις **καὶ ὡς** (= καὶ ἔτσι), **οὐδ' ὡς** (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): **οὐδ' ὡς ὠργίζετο** Ξ.

Σημειώσεις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου **ὡς**. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικὸς (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικὸς (= διότι), ἢ τελικὸς (= ἵνα), ἢ συμπερασματικὸς (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστικῆ), ὅποτε συντάσσεται με αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ με ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμε: **κέλευσον εἰθεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ἐρμογένη** Ξ. **ὀπλίτας εἶχεν ὡς πεντακοσίους** Ξ.

Σημειώσεις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις ¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρηματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀνατείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιρέω = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρηματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου : μέλανεσ δ' ἀνά βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις πρὸς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ) : ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. (πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πήγαινε κι' ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπι).

Ἐγένετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαίτερα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.ε.) πρβλ. νέοι ἔχον πεμπάβολα χερσίν (Ὀμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κρίση οὐρανὸν ἴκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην ἴκανε (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀντὶ ῥήματος, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμὸν ὡς ἐπιρρημάτων : πάρα πολλὰ ἐκάστω (= πάρεστι) οὐ γάρ τις μετὰ τοῖος ἀνήρ, οἷος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μεταξύ). οὐ οἱ ἐν (²) φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἐνεῖσι φρένες) Ὀμ. ἄνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλάκις μεταξύ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικά.

2. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἐναί) εἶναι πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαίος οὐδὲ Ἕλληνας κτλ. Βλέπε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (**ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον**), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: *νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδήν* (= παρτίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην κάτα* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) "Ομ.

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (**ἐκ δ' ἄγαγε** — ἐξήγαγε δέ. **κατ'** ἄρ' ἔξετο — καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη **τμησις**, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἡνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἢ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη **ἀναστροφή** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τοιισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικὸς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἢ πρόθεσις *περί*: *ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας περί οὐδὲν εἰδῶς* (= περί ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίστη εἰς τοὺς Ἀττικὸς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ πρόθεσις *ἐνεκα* καὶ *ἔνευ*: *τούτου ἔνεκα, ὦν ἄνευ*.

§ 95. Ἡ ἐξασθénéησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ των ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς πρόθεσις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτέρον τόνον αὐτῶν πρβλ. **ἐκ δ' ἄγαγε** (*Πάτροκλος*) *Βοιωτὶδα*—**ἐξήγαγεν** *Ἀγησίλαος τὸ στρατεύμα*· **κατ' ἄρ' ἔξετο**—*ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο*· (πρβλ. δὲ τὸν εἶδα *ξ α ν ἄ*—δὲν τὸν *ξ α ν α ε ἰ δ α*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἰς τινὰ πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ* ("Ομ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἡ λέξις *ἐκ* (= ἔξω), ἡ ὁποῖα ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα *βῆ* (= ἔβη), νὰ νομισθῆ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν *ν ἠ ὀς* (= ἀπὸ τὴν ναῦν) ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῦ καὶ αὕτη ἦτοι ἡ ἀνωτέρω

πρότασις ἠδύνατο νὰ νοηθῆ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, Χρῆσις ἐκ βῆ νηός (= ἡ X. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω: Χρῆσις ἐκ νηός βῆ (= ἡ X. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἄλλ' οὕτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) νηός.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσώτερας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

→

		Μετά γενικῆς	Μετά δοτικῆς	Μετά αιτιατικῆς
Μονόπτωτοι	ἀντί...	ἀπέναντι ἀντὶς γιά· γιά.		
	ἀπό...	μακρὰν ἀπό· ἀπό· μέ·		
	ἐξ, ἐκ...	ἀπό μέσα ἀπό· ἀπό· εὐθύς μετά· ἔνεκα·		
	πρὸ...	ἐμπρός· ἀπό· πρὶν ἀπό· ὑπέρ, γιά.		
	ἐν σύν, ξὺν	· · · · ·	ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζὶ μέ· μέ.	
εἰς...	· · · · ·		μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.	
Δίπτωτοι	ἀνά...	· · · · ·	(ἐπάνω εἰς) ¹	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατὰ.
	διὰ...	διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕστερ' ἀπό· μέ.	· · · · ·	(διὰ μέσου) ¹ · ἔνεκα, γιά.
	κατὰ...	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχε- τικῶς μέ· γιά.	· · · · ·	καθ' ὅλην τὴν ἐκτα- σιν· καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέ- σου· σύμφωνα μέ.
	ὑπέρ...	ἀπὸ πάνω ἀπό· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.	· · · · ·	ἐπάνω ἀπό· πέραν ἀπό· περισσότερο ἀπό.
Τρίπτωτοι	ἀμφί...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπό) ¹ · ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπό· περίπου· ἴσαμε.
	ἐπὶ...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· στήν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώ- πιον· γιά (ἐπὶ σκο- πίμου κατευθύνσεως).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἐκτός ἀπό· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινή- σεως)· διαρκῶς ἐπί· πρὸς· ἐναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	μετὰ...	(μεταξὺ) ¹ · μαζὶ μέ, μέ.	(μεταξὺ) ¹ .	(μεταξὺ) ¹ · ὕστερ' ἀπό.
	παρὰ...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπό) ¹ · ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μῆ- κος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς· ἐν- αντίον, κατὰ παρά- βασιν· πλήν, παρὰ.
	περὶ...	(γύρω ἀπό) ¹ · σχετι- κῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπό· σχετικῶς μέ, γιά) ¹ .	γύρω ἀπό· περίπου· κατὰ· περίπου· σχε- τικῶς μέ.
	πρὸς...	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώ- πιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέρος· πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχετι- κῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά ἐπὶ (σκοποῦ).
	ὑπὸ...	ὑποκάτω ἀπό· ἔνεκα, ἀπό· ἐν συνοδείᾳ.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.
1) Χρῆσις ποιητικῆ ἢ μάλλον ποιητικῆ.				

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἐξῆς :

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη· πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : ἄμφι πῦρ ἐκάθητο Ξ. οἱ ἄμφι Ἀριαῖον = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : ἄμφι μέσας νύκτας Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : ἄμφι τὰ πενήκοντα ἔτη Θ.

2. Μὲ γενικὴν (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο (= ἄμφι τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : Ἀχαιοὶ ἕστισαν ἄμφι Μενoitιάδῃ Ὀμ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιὰ : ἄμφ' ἐμοὶ στένει (= γιὰ μέ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιὰ : ἄμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἄμφιθάλασσοι) ἢ = περίξ (ἄμφιέννυμι).

II. Ἄνά (εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω· πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἕκτασιν) ἐπάνω εἰς : ᾤκουν ἀνά τὰ ὄρη Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· ἀνά τὸν ποταμὸν ἔπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ βεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· β) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς : ἀνά κράτος (= μέ ὅλην τὴν δύναμιν) = ἀνά λόγον (= κατ' ἀναλογίαν), ἀνά πέντε (= πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς : χρυσέφ' ἀνά σκήπτρῳ Ὀμ. ἤξει ἀνά νηυσὶ Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβιάσκομαι).

III. Ἄντι. Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι· πρβλ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = ἀπέναντι· εἰστήκεισαν ἀντι τῶν πιτύων Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπο

τοῦ, ἀντὶς γιὰ· ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
 ρεῖτο τὸ ἦδιον ἀντὶ τοῦ βελτίστου Ξ. ἢ ὁμοίότητος = σάν' ἀντὶ κυ-
 νός εἰ φύλαξ Ξ. ἢ αἰτίας = γιὰ· ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον
 ὑπ' ἐκείνου (= ἀντὶ τούτων ἃ = γιὰ ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀ πέναντι (ἀντιπαράτασσομαι) ση-
 μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευ-
 εργετῶ).

IV. Ἄπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό: πρβλ. ἄπω.
 (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
 ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός.).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ
 ποιοῦν); Κῦρος ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς υἱεὶς οἱ πατέρες ἀπὸ
 τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε);
 ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὗ (= ἀφ' ὅτου) γ) μεταφορικῶς, εἰς
 δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): γεροντὸς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἢ ὕλης:
 εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλο) Ἡροδ. ἢ αἰτίας = ἀπό,
 γιὰ: ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπληρέθη (πρβλ. § 91, 3), ἢ τοῦ μέ-
 σου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: στόματιμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημά-
 των Ξ. ἀπὸ στόματος λέγω τι Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ:
 ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι)
 καὶ τοῦ ἐπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
 ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομυθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀπο-
 φοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξίω (= οὐκ ἀξίω), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο
 χωριστά: πρβλ. δι-ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
 τὰς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: βῆ διὰ δώματα. θεῖός
 μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα Ὀμ. β) μεταφορικῶς εἰς δή-
 λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιὰ: Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠραγκάζετο
 Μίνω δουλεύειν Ξ. τίνας Ἀθηναίων δι' ἐκείνον ἀγαθοὶ γεγονάσι:
 (= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου: ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
 ρίας Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: διὰ νυκτός. Θ. διὰ
 παντός τοῦ βίου Ξ. ἢ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπό: ἀρχαίων ἐταί-
 ρων διὰ χρόνου εἶδεν Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανου = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγεται Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσου (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατρεφόμεναι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. **Εἰς ἢ ἐς.** Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῦλθεν ἐκ τῆς ἐνός = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Με αἰτιατικὴν μόνον τοπικῶς, πρὸς δῆλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν εἰς Σικελίαν Θ. Οὕτω καί: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκῶν κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δῆλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὑστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμὲ (= μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ιδιορῦθμου συντάξεως εἰς Ἄιδου (= στὸν Ἄδη), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖο) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. **Ἐν** (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1). Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὀρισμένης περιοχῆς).

Με δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον α) = τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξὺ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἕστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀναχωρῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαυεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσι ἐν οὐρανόις σημείοις Ξ. ἐν τάχει (= μέ ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά: **ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι** (= σύμφωνα μὲ) Ἰσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἔμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελής = μὲ μέλος) πολὺ, ἐντελῶς (ἔμπλεως).

Σημειώσεις. Εἰς φράσεις οἱ ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἀιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἀιδου, ἐς τοῦ Κλεομένουσ, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινος ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἢ ὑποὶ ἀκριβοῦς περιοχῆν: ἐν Ἀιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἑλλειψιν αἱ μὲν πρώται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον: ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐς τοῦ Κλεομένουσ = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένουσ· (πρβλ. πέρασε τῆ βραδιά του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θεῖου μου = στὸ σπίτι τοῦ...).

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό): **τὰ ἐκ γῆς φνόμενα** Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς: **οἱ ἐξ Ἡρακλέους** (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργάνου = ἀπό, μὲ: **ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων** Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μὲ: **πάτριον ἡμῶν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι** (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. **ἐκ παντὸς τρόπου** (= μὲ) Λυσ. **ἐκ δόλου** (= μὲ δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα: **ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως** **πολλὰ ἀπέχθεται μοι γεγόνασι** Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ, κατά: **ἐκ τῶν ἔργων χρῆ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν** Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκπλέω), πέρα καὶ πέρα, τελεείως (ἐκκόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς: **ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον** Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως: **τὸ ὄμμα δύναιται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι** (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν: **ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον** Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον: **ἤλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν**

εἶναι (= πρὸς τινα) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδούς (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἡ σκοποῦ = σέ, γιά: τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρούρανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ.), ἦτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου: ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τηράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρὸς βλ. ἐπὶ Ὀθωνος, ἐπὶ Τουρκοκρατίας). γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστάσεως: ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἡ τοῦ πλησίον: ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἡ τοῦ ἐνώπιον: ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἡ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά: ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας (= γιά τὴν Ἰωνίαν), ἡ διανομῆς = εἰς, ἀπό: ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (= εἰς τέσσαρες γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν) α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήρης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ: ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὅλως) πλησίον: τῷ ἐπὶ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἡ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς): ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὄν Δημ. ἡ τοῦ ἐνώπιον: ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγεν Λυσ. ἡ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν: ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλιταῖς πελοποφόροι Ξ. ἡ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς: κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ Ξ. ἡ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ: ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίγνομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἡ αἰτίας = γιά: μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ Ξ. ἡ τοῦ σκοποῦ = γιά: οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἡ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας: ἀφιμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ τὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ὡς ἐπιτίθημι) σημαίνει πλησίον (ἐπιθαλάττιος), κατόπιν (ἐφέπομαι), ἐναντίον (ἐπίπλεω), προσέτι (ἐπικτώμι), λίαν (ἐπιποθῶ), ἀμοιβαίως (ἐπιμειγνύται).

X. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπό (ἀντίθ. ἀνά).

1. Μὲ ἀτιατικὴν α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ: κατὰ

τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ δια-
 τρίβομεν (= σὺν σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: Κῦ-
 ρος παῖει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) Ξ.
 β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον
 Ἡρόδ. τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἤριστευσαν (= τῶν συγχρόνων
 τῶν) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: κατὰ γῆν
 ἐπορευόντο (= διὰ ξηρᾶς) Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἑλλη-
 νας τεταγμένοι Ξ. ἢ τοῦ κατόπιν: ἦσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς
 προϊόντας (= κατόπιν τῶν ἄλλων) Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τά-
 χος, καθ' ἡσυχίαν, ἢ διανομῆς = ἀπό: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβᾶσαι ὑμᾶς
 κατὰ τετρακισχιλίους Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: κατὰ
 τοὺς νόμους, ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ (=
 ὅσον ἀφορᾶ εἰς ἐμέ) Ξ. ἢ αἰτίας = ἕνεκα, ἀπό: κατ' ἔχθος (= ἀπό
 μῖσος) Θ.

2. Με γενικὴν α) τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω
 εἰς: ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι (= ἀπὸ τοὺς βράχους
 κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη (= ὑπο-
 κάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ.
 β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίου: τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε Ξ.
 ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν
 ἐγκώμιον (= γιὰ μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκπὸς τοῦ κάτω (κατατίθημι) σημαίνει ἐναν-
 τίον (καταβοῶ τινος), ὀπίσω (κατάγω φυγάδα = ἐπαναφέρω
 ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), πέρα καὶ πέρα, τελείως (κα-
 ταναλίσκω, καθορῶ), χωριστά, (καταγράφω, κατανέμω).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μεταξὺ, ἐν μέσῳ.

1. Με αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = μεταξὺ. Ἡ τοικυτή σύνταξις
 εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὀμηρον: αἰσσιων ὡς τ' αἰγυπιὸς μετὰ χῆνας.
 Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται
 μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσιν μετὰ μόνον εἰς τὴν φράσιν ἔχω τι μετὰ
 χεῖρας (ἀνάμεσα στὰ χεῖρα μου· πρβλ. μεταχειρίζομαι τι). β)
 χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά: μετὰ τὰ Τρωϊκὰ Θ. μεθ' ἡμέραν
 (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα). γ) μεταφο-
 ρικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: θεϊότατον
 μετὰ θεοὺς ἢ ψυχῇ Πλ.

2. Με γενικὴν α) τοπικῶς (σπανίως) = μεταξὺ: ἔως

ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξύ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ: ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ: ἰκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = μεταξύ: μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξύ τούτων) Ὀμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξὺ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς (μέτειμι, μεθ'ομιλῶ, μεταίχμιον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζί (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιδάσκω), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγινώσκω).

XII. Παρὰ (εἰς τοὺς ποιητάς καὶ πάρ). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός: παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ., καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς: παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κοίτη Ξ., καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς: γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ: δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς: παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον: εἰς λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πρᾶττει παρὰ τοὺς νόμους, ἢ ἐξαίρεσεως = παρὰ: παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἕνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδέν (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἔνεκα: παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ: φάσανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὀμ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου): παρ' ἡμῶν ἀπάγγελε τάδε Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων α) τοπικῶς = πλησίον: Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλίᾳ Πλ. παρ' ὄχθησιν ποταμοῦ Ὀμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν: δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμι) σημαίνει παραπλήγως (παραπλέω), πλαγίως ἢ κρυφίως (παραδύομι), ἐναντίον (παρανομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παράκούω, παρερμηνεύω).

XIII. Περί. Ἀρχική σημασία πέριξ, γύρω-γύρω (βλ. και ἀμφί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν ἄ) τοπικῶς = γύρω ἀπό: κατεστρατοπεδεύ-
σατο **περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν** Ξ. οἱ **περὶ τινα** (π.χ. οἱ περὶ
Ξεροφῶντα βλ. ἀμφί)· β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγ-
γισιν = περίπου, κατὰ : **περὶ μέσας νύκτας** (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ.
γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : οὗτοι
περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν Ξ. ἡ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμη-
τικοῦ ποσοῦ = περίπου: **περὶ ἑβδομήκοντα** Θ.

2. Μὲ γενικὴν ἄ) τοπικῶς (σπανίως και μόνον εἰς τοὺς ποιη-
τάς) = πέριξ, γύρω ἀπό: **τείχη περὶ Δαρδανίας** (= πέριξ τῆς
Δ.) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ,
γιά: **σοφός ἐστὶν περὶ τούτων** (= σ' αὐτά) Πλ. **κίρκας ἔπεμψε
περὶ σπονδῶν** (= γιά ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παν-
τός ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαι τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπου-
δαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντός ἄλλου) : ἀλήθειαν **περὶ πολλοῦ
ποιητέον** ἐστὶν Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν και
αἱ φράσεις περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι
τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ
περὶ οὐδενός ποιεῖσθαι τι (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον,
προτιμῶ κλπ.) . τὰ πλείστου ἄξια **περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται** (= θεω-
ρεῖ ὅπως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς ταιούτας φράσεις ἢ **περὶ** ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν,
τὴν τοῦ ἐπέκεινα, ἐέρα, περισσότερον, και ἢ μετ' αὐτῆς
συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετικὴ· πρβλ. **χαλεπὸς περὶ πάντων
εἰς μνηστήρων** (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) 'Ομ., ρ 388.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) σπανίως ἄ) τοπικῶς = πέριξ, γύρω
ἀπό: **περὶ τῇ χειρὶ χουσοῦν δακτύλιον φέρει** Πλ. β) μεταφορικῶς,
εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: **Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει
ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πέριξ (ὡς περιέρχομαι) και τοῦ πε-
ρισσότερον, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς περιγίγνομαι
= ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (περιδεής,
περιπίμπλημι), ὑπὲρ τὸ δέον (περιεργάζομαι) .

XIV. Πρό. Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἔμπρὸς ἀπό. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : πρὸ τῶν πυλῶν
 Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : πρὸ τῆς μάχης Ξ. οἱ πρὸ ἡμῶν γεγο-
 νότες (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλω-
 σιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ : πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκουσιν Ἡρόδ., ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιὰ :
 πρέπων ἔφης πρὸ τῶνδε φωνεῖν Σοφ., ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς,
 ἀντί : τότε ἤρου πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον Πλ. (πρβλ. ἐμπρὸς στήν
 ὑγεία τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσιν τίποτε).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προ-
 πορεύομαι = προλέγω) σημαίνει φανερά, δημόσια (προαγο-
 ρεύω, προεῖπον, προκηρύττω), περισσώτερον (προτιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ προτι ἢ ποτι). Ἀρχικὴ ση-
 μασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. Μὲ ἀτιτικὴν α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : ὑπεχώρη-
 σαν πρὸς τὸν λόφον Θ. πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν. ἄξομεν ὑμᾶς
 πρὸς αὐτοὺς Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περιπίου : πρὸς ἐσπέ-
 ραν ἦν (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φιλικῆς ἢ
 ἐγθρικής ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον : συνηλλάγη πρὸς
 τοὺς οἴκοι (= μὲ τοὺς) Ξ. πρὸς τοὺς Θρᾶκας ἐπολέμησα (= ἐναντίον
 τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν
 ἔξοδον Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς
 εἰς : οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν, ἢ σκοποῦ = γιὰ : πρὸς τί με
 ταῦτ' ἐρωτᾶς ; (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ. πρὸς χάριν λέγουσι (= γιὰ
 εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν) α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι,
 πρὸς : Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται Δημ. πρὸς τῶν θεῶν (κυ-
 ρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν).
 β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : ἐλεύ-
 θερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός, ἢ συμφωνίας = σύμφωνα
 μὲ : ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέρον-
 τος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς
 τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς :
 πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κύρος Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας =
 μὲ : πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν (= εἶχε νὰ κάμη μὲ) Πλ. ἢ προσθή-

κῆς = κοντά εἰς, ἐκτός : πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντά στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσσεσι).

XVI. **Σὺν ἢ ξύν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ με γενικήν). Ἀρχικὴ σημασία μαζὶ, μαζὶ μέ.

Με δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δῆλωσιν συνοδείας = μαζὶ μέ, μέ : βασιλεὺς **σὺν πολλῶ στρατεύματι προσέρχεται** Ξ. ἢ συνοδρομῆς = με τὴν βοήθειαν : **σὺν τοῖς θεοῖς ἀμνοῦμεθα τοὺς πολεμίους** Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : **σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε** Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μαζὶ (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλὰ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. **Ὑπέρ.** Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπό.

1. Με αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπό, πέραν : ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς **ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ ὑπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου : **οἱ ὑπὲρ τὰ τετραράκοντα ἔτη γεγονότες** Ξ. **ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς** (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ τὰς πνευματικὰς) Πλ.

2. Με γενικήν (καθαρὰν) : α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό : πόλις **ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται** Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γὰ : **νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν** Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γὰ : **ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι** (= ἀντὶς γὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γὰ : ἡ **τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς** (= γὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἕνεκα, γὰ : **ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων ὠργίζετο** Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορῶς = σχετικῶς μέ, περί : ἡ **ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη.** (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περί εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερκάθημαι) σημαίνει πέραν, πρὸ πέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερ-ορῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογοῦμαι τινος).

XVIII. **Ὑπό.** Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό, (ἀντίθ. ἐπί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς= ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον Ξ. ὑπὸ τὸν λόφον ἔστησε τὸ στράτευμα (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς= κατὰ : ὑπὸ νύκτα (= διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς= ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο Θ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν) ἢ ἀφαιρετικὴν α) τοπικῶς= ὑποκάτω ἀπὸ: ξιφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον Ξ. τὰ ὑπὸ γῆς Πλ. ἔλαβε βοῦν ὑπὸ ἀμάξης (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας= ἔνεκα, ἀπὸ : ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ (= ἀπὸ πείνα) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας= ἐν συνοδείᾳ, μέ : τὰ μακρὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἤϋλουν) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως= ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : ἔστι δὲ καὶ βασιλεια ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Ξ. β) μεταφορικῶς= ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν : ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῶ πεπαιδευμένος Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑποκάτω (ὡς ὑπόκειμαι, ὑπόγειος) σημαίνει κρυφίως (ὑποπέμπω), ὀλίγον, λίγο-λίγο (ὑπόπικρος, ὑποπίνω= κουτσοπίνω), ἐμπρός, πρότερον (ὑφηγοῦμαι= προηγοῦμαι, ὑπάγω, ὑπάρχω= πρῶτος ἀρχίζω), συγχρόνως (ὑπαυλῶ).

§ 98. β') Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μὲ τὴν λέξιν μέλος— πλῆμμελής, καὶ ὡς δεῦτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔμπλην= ἐντελῶς πλησίον, κολλητά).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων.

1) ἢ ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν (καὶ Ἰωνικῶς εἶνεκα ἢ εἶνεκεν) καὶ χωρὶς συντάσσονται μὲ γενικὴν.

2) ἢ ὡς συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν. (Βλ. § 93, 2, ζ', σημ.β').

3) ἢ πλὴν κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικὴν : πλὴν ἐμοῦ (= ἐκτὸς ἢ ἐξαίρεσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὅμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτώτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐξαίρεσις : συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρα τοῦ Ν.) Ξ. παντὶ δηλον

πλήν ἐμοί = (ἐκτός ἀπό ἐμέ) Πλ. οὐκ οἶδα **πλήν ἐν** (= οὐκ οἶδα οὐδὲν ἄλλο πλήν ἐν = παρὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις **πλήν** λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, **πλήν ἢ γ'** ἐμὴ κομῆτις, ἡδ' ἐξέρχεται Ἄρφ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἐνεκα** δηλοῦ α) α ἰ τ ἰ α ν = ἐξ αἰτίας, γιά : οὐ τῶν **ἀδικημάτων ἐνεκα** αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σ κ ο π ὶ ν = χάριν, γιά : τῶν **παιδῶν ἐνεκα** βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς) Πλ. γ) ἀ ν α φ ο ρ ἄ ν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπό : φῶς εἰ μὴ εἵχομεν ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν **ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν** Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι πρόθεσις **ἄνευ** (= χωρίς, δίχως) καὶ **χωρίς** (= χωριστὰ ἀπό, δίχως) λαμβάνονται ἔχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρίς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος **ἄνευ τοῦ** καλῆν δόξαν **ἐνεγκεῖν** ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. **χωρίς** δὲ **τῆς δόξης** οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. **Τὰ ἐπιφωνήματα**, ἦτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποία δηλοῦ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ προτάσεις : οἴ μοι ! φεῦ ! πα παῦ ! ἰώ ! — φεῦ **τῆς ἀνοίας** (= ἀλλοίμονο τί ἄνοια !) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποία συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα : οἴμοι ἐγὼ τλήμων ! (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχεῖ !). ὦμοι μοι ! Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτώσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικὴν : **Ἡράκλεις ! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ**, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν ! (= Θεέ μου ! τί λεπτότης φρενῶν !) Ἄρφ. (Πρβλ. Χριστέ μου ! Παναγία μου ! Ἄγιε Γεράσιμε !).

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνθηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ **παθεῖν τάδε!** (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). **οἶα** ποιεῖς, ὦ ἐταῖρε; (= τί εἶναι αὐτά, ποῦ κάνεις, φίλε!) Πλ. **ὡς** καλός μοι ὁ πάππος (= τί ὠραῖος !..) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ **χρονικὴ βαθμὶς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημερινόν ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθόν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημερινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν τὸ **παραελθόν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ **παρὸν** ὁ ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ **μέλλον** οἱ δύο μέλλοντες (1).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημερινόν ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διարκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλον ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλον ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλον.

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλον καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοὶ**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸ ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· ἔγραφον	1) ὁ ἐνεστώς· γράφω 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει· ἔστηκα = στέκομαι	ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· γράφω = θά γράψω. ἔξω = θά ἔχω
	τοῦ συνεπτυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· ἔγραφα		ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· γράφω = θά γράψω. στήσω = θά λάβω
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· ἔγεγράφη	ὁ παρακείμενος· γέγραφα	ὁ τετελεσμένος μέλλον· γεγραφῶς ἔσομαι

Αἱ εἰδικώτεροι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: γράφω. ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ (=τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐνοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀόριστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα

ὁ ἐνεστὼς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικός ἐνεστὼς**) : πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ. ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω Ξ. χεῖρ χεῖρα νίξει. (πρβλ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός ἐνεστὼς**) : ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πείθω** τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω) (πρβλ. ποιὸς παίρνει κόρην ἔμορφην, ποιὸς παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος (**ἀποτελεσματικός ἐνεστὼς**, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον) : ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι** (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἦτοι ἔχω πληροφορηθῆ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακείμενου ὁ ἐνεστὼς τῶν ῥημάτων : ἀκούω (αἶω εἰς τὸν "Ὀμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γινώσκω κτλ., νικῶ (= εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγὰς), ἀδικῶ κτλ. (Πρβλ. τί νέα μαθαίνεις; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πὼς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακείμενου ὁ ἐνεστὼς τῶν ῥημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κεῖμαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίωτατον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῆ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (ἐνεστὼς **ἀντὶ μέλλοντος**) : εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται** καὶ ἡ πᾶσα Σικελία (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῆ) Θ. (Πρβλ. Τῆρα καλά, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς· σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι' ὁ Γιώργης τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστὼς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστὼς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω) : νῦν δ' **εἶμι** Φθίγγδε (= θὰ πάω στὴ Φθία) "Ὀμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπῖτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστὼς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ἱστορικός ἐνεστὼς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἶδη, ἦτοι

1) **ὁ δραματικός ἐνεστώς.** Ὁ διηγούμενος δηλαδή διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαιναν ἢ ἱστορουμένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δρᾶμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής: ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησι τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ νόου καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδραν Θ. (Πρβλ. ση κ ὠ ν ο μ α ι μ ἰ ἄ χ α ρ α υ γ ῆ μ ἄ ρ ο ς ἀ π ὸ τ ὸ ν ὕ π ν ο, π α ἰ ρ ν ω ν ε ρ ὸ καὶ ν ἰ β ο μ α ι κ τ λ. = σ η κ ὠ θ η κ α μ ἰ ἄ χ α ρ α υ γ ῆ κ τ λ.).

2) **ὁ ἐνεστώς τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν,** (ὅστις κυρίως εἶναι ἄχρονος ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω): Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχρονος ῥηματικοὶ τύποι, ἤτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὄχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁμηρον καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς με ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ πρότερον ἢ τὸ κατόπιν (π ἄ ρ ο ς = πρότερον, π ἄ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὄ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου): π ἄ ρ ο ς γ ε μ ἔ ν ο ὄ τ ι θ α μ ἰ ζ ε ι ς (= ἐθαμίζεις)· ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει (= ἔξει) κόνον Ὁμ. (πρβλ. δ ο υ λ ε ὕ ε ι ε ἴ κ ο σ ι χ ρ ὶ ν ι α τ ὴ ρ α καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε — α ὕ ρ ι ο ἀ ν α χ ω ρ ὼ γ ἰ ἄ τ ῆ ν πα τ ρ ἰ δ α).

§ 106 β') Ὁ παρατατικός εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐγίνετο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποσον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὅποσον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων: μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρη οἱ Ἕλληνας ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον ἐστὼς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερης σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικός, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) **ἐπαναληπτικός** (πρβλ. § 104, 1): ἐργαζόμενοι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμενοι δὲ ἐδείπουν Ξ. (Πρβλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔλεγα στὴν ἐκκλησίᾳ τὸν Ἀπόστολο).

2) **βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός** (πρβλ. § 104, 2): ἐπίτηδές σε

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγῃς (= δὲν ἦ θ ε λ α νὰ σὲ ζυπνήσω)
 Πλ. ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ἀποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= προσεπάθει
 νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κ' ἐξῆντα μαθητᾶ-
 δες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι=προσ-
 παθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημειώσεις. Ὁ παρατατικός ρημάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμ-
 βάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρκειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν
 ὑπερσυντελικού: ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ πα-
 ρατατικός ὅμως τῶν ρημάτων ἦκω καὶ οἶχομαι (ἦκον, ὠχόμην) συνήθως
 λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου: Φαλίνοσ μὲν δὴ ὠχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ
 δὲ παρὰ Ἀρμίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (= ἀπῆλθε—ἦλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ
 ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαζόμενον ἐγένε: ἔγραψα ἐπιστολὴν ἀνέβη
 ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν
 πρᾶξιν, ἣ ὁποία ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφα-
 νίζει ἐξελισσομένην καὶ μὴπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν
 ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλω, τῆς ἐν συνόψει, ἥτοι συνεπτυγμέ-
 νην (πρβλ. Κοιτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀγέσκοντος αὐτοῖς Σωκρά-
 τος ὠμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλεῖτην αὐτῷ=τὸν συνανε-
 στράφησαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανεστρέφοντο) Ξ.
 ἐβασίλευσε ἔτεα δωδέκα Ἡρόδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησι-
 μοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔναρξις μιᾶς πράξεως
 ἢ εἴσοδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ρημάτων,
 τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικός ἀόριστος): ἐφυ-
 γον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἐγένε πλού-
 σιος). ἐνόσησε (= ἔπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θησεύς,
 ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ξυνήκισε πάντας (= ἅμα ἐγένε βασιλεύς,
 εὐθύς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη
 (= κατελήφθη ἀπὸ χαρὰν, φόβον).

Σημειώσεις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δη-
 λοῖ πρᾶξιν παρελθούσαν, συνεχιζομένην ὅμως καὶ ἐν τῷ παρόντι: διὰ τοῦτο
 συνεκάλεσα ὑμᾶς ἄδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις:

1) **ἀντί ἐνεστῶτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποσον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀρίστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα : *φραχθὲν δὲ τε νήπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) "Ὁμ. τὰς τῶν φαύλων σπηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (= διαλύει) Ἴσοκρ. (γνωμικὸς ἀρίστος).

Ὁμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀρίστος ἐπὶ παρομοιώσεων : *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνροσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὖτις καθ' ὄμιλον ἔδου Ἀλέξανδρος* (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ὁμ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀρίστος καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας;* (= λέγεις) ἤνεσα (= αἰνῶ). (πρβλ. θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ : Ἐγὼ σᾶς ἐχαίρετέ τῃ σᾶς = σᾶς χαιρετῶ).

2) **ἀντί μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφελκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη : (πρβλ. § 104, 4) : *ἀπωλόμεσθ' ἄθ, εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῷ* (= ἐχαθήκαμε, ἀφελκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. χᾶθηκες, ἂν σὲ καταλάβουν).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἔχει γίνεῖν, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν : *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένον γεγραμμένα) Θ. *τέθαπται πρὸ τοῦ ἄστεως* (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (Ἀποτελεσματικὸς παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ὁμηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ παρόν**, ἢ ὅποια προῆλθεν ἐκ προηγουμένης ἐνεργείας : *ἔστικα* (= ἔστην καὶ παραμῆνο ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός) : *ἡ θύρα ἀνέωκται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοικμένη = εἶναι ἀνοικτὴ).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος : *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκνημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἤτοι ὅτι τὸ σημαί-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρόν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπα-
νάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν "Ὀμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς
εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγᾶει), κέκραγε (=
κράζει ἰσχυρῶς, σκουίζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χάζει μεγάλως), πε-
φόβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήταται (=
πεπότῃται = πέτονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἕνα δηλωθῆ σειρὰ
ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγ-
κεντρωμένα κατὰ τὸ παρόν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ
πεπόνθασιν (= ἔχουσι πᾶθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ.
καὶ 'Ομ., Β, 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως
ὁ ἄοριστος (§ 108, 2): εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται, ὄλωλα (=
εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἂν σὲ νοιώσουν, εἴ-
σαι χαμένος).

§ 111. ε'). Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως ση-
μαίνει ὅτι τὸ σημερινόν ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεσθαι, εἰς τὸ
παραελθόν, ἤτοι ἤτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ πα-
ρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἔν δ' ἦν χωρίον μητρο-
πολις αὐτῶν εἰς τοῦτο πάντες συνερρῆκεσαν (= εἶχαν συρρέουσαι
τότε πού ἐγινε ἢ ἐπιδρομή) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος ἠθροί-
κει ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖ-
νος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημείωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρα-
κείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστήκει (= ἐστάκετο), ἡ θύρα
ἀνέφεκτο (= ἤτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην), ἐφκειν
(= ὁμοίαζα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφωνάζετο δυνατὰ) Ξ. ἐγεγήθει
(= ἔχαιρε μεγάλως). — πολλὰ ἐπεπόνθεσαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς
διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἕνα δηλωθῆ πρά-
ξις παρελθούσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελ-
θούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέ-
λικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἄοριστον, μὲ τὸ εὐ-
θύς ἢ ἀμέσως, στή στιγμή πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέ-
λυτο αἱ σπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ 'Ομ., Π 344.

§ 112. ζ'). Ὁ τετελεσμένος μέλλον εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ ἔχῃ γίνεαι, ἤτοι θὰ εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : φίλος ἡμῖν οὐδεὶς **λελείψεται** (= κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἔχῃ μείνει τὸ τε).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : ἢ *γε μὴν θύρα ἡ ἐμὴ ἀνέφικτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεψέξεται δὲ καὶ νῦν* (= θὰ εἶναι ἢ θὰ μείνῃ ἀνοιχτή) **Ξ. ἀφροστήξω** (= θὰ ἀποστατήσω), **μεμνήσομαι** (= θὰ θυμοῦμαι), **κεκτήσομαι** (= θὰ ἔχω) **Βλ.** § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὁποῖα θὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφ' ἐκ τῶς κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὠσαύτως πράξεως : *φράζε καὶ πεπράξεται* (= καὶ ἀμέσως θὰ πραχθῇ αὐτὸ πού θὰ πῆς) Ἄρφ. (πρβλ. § 111, Σημ. β').

§ 113. ζ' Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον : **γράψω ἐπιστολὴν** (= θὰ γράψω). **ἡ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια** (= θὰ ἔχῃ) **Ξ.**

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (θὰ γράφω — θὰ γράψω), ἀλλὰ μόνον ἓνα (γράψω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= θὰ γράφω) καὶ συνοπτικὸς μέλλων (= θὰ γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐν τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκείας, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει : *ἐκεῖθεν θάλατταν ὄψεσθε* (= θὰ ἰδῆτε). *ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε* ἀφθονώτερον διατιώμενον (= θὰ μὲ βλέπετε νὰ διατιώμῃ) **Ξ.**

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοίαν :

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου : *πρὸς ταῦτα πράξεις οἷον ἂν θέλῃς* (= δύνασαι νὰ πράξῃς) **Σοφ.** λέγει ὅτι **ἄξει** αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄφονται θάλατταν (= ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν) (πρβλ. μὰ θὰ μοῦ πῆς, γιὰτὶ νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς θὰ ζημιωθῶ = ἡμπορεῖ νὰ μοῦ πῆς).

2) βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλων) : *κεὶ τὸ μῆδὲν ἐξερω, φράσω δ' ὅμως* (= θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) **Σοφ.** *τί χροῖμα δράσεις;* (= τί θέλεις νὰ κάμῃς;) **Σοφ.** (πρβλ. Ἐγὼ βάγια γεννήθηκα καὶ

βάγια θά πεθάνω — και — 'Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε-
νά πεθάνω = θέλω να πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς
ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται
να δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θά
πράξῃ σύμφωνα μετὰ τὴν θέλησίν του : ὡς οὖν ποιήσετε (= ἔτσι λοιπὸν
θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στίς δύο θά γυρίσῃς νὰ
μᾶς πάρῃς = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος
σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσά-
γονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ
οὐ μὴ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : οὐ περιμενεῖς; (=
περίμενε, περίμενε) Πλ. οὐ μὴ ληρήσεις; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφησε τίς
φλυαρίες) Ἄρφ. (πρβλ. Δὲ θά πᾶς αὐτοῦ πού σου εἶπα; = πῆ-
γαίνε κλπ.).

3) τοῦ πρέποντος, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : φιλό-
σοφος ἡμῶν ἔσται ὁ μέλλον καλὸς κάγαθός ἔσσεσθαι φύλαξ (= φιλόσο-
φος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον
ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ; (= πρέπει νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ
ὁμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι' ἂν δὲν εὐρῶ αὐτοκίνητο, τί θὰ κάμω;
= τί πρέπει νὰ κάμω;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μετὰ ἀπορηματικὴν ὑπο-
τακτικὴν : εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί δράσομεν; (= ἢ τί πρέπει νὰ
κάμωμεν;) Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλον λαμβάνεται καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ συνήθως συμ-
βαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὅποια ἔχουν γενικὸν κύρος καὶ ὡς
τοιαῦτα ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλον
πρβλ. § 104, 1) : οὐδείς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείσει (= πᾶς
ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτείσει = θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖ-
ται) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέρδικα, ὀπόβρη μαύρη καψαλιά, θὰ
κάτση νὰ βοσκήσῃ = κάθεται καὶ βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περίφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω μετὰ
ἀπαιρέματον ἐνεπτόως ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅ,τι
ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλὸς μέλλον τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος π.χ. μέλλω διδάξειν δὲν
εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ τὸ διδάξω πρβλ. θὰ χάσω τὸ μυλό μου — και — πάω νὰ
χάσω τὸ μυλό μου. θὰ βρέξῃ — και — πάει νὰ βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀνάββαλλω, βραδύνω, ἔπειτα με ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεῦω, πρόκειται νά: **μέλλω ἡμᾶς διδάξειν**, ὅθεν μοι ἡ διαβολή γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένη κανεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): **σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι** Πλ. ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ **ἐμέλλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσασθαι, οἱ δὲ πλείους τευξέσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ** (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, με τοὺς ὁποῖους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς με τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, με τοὺς ὁποῖους δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σημαίνονμενου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα: (ἔρχεται — ἔλθοι ἂν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημαίνονμενου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα: (ἴωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθητε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρημένους.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος ("Ἀρνήσις οὐ"): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μετὰ τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὸ νεοελληνικὸν λίγο εἰλεψε νά καὶ ὑποτακτικὴν: ὀλίγου ἔμωτοῦ ἐπελαθόμην (= λίγο εἰλεψε νά λησμονήσω) Πλ. μικροῦ κείνον ἐξετραχῆλυσεν Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (—ας, —ε κλπ.) με ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιῆς ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ.: τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολόλαμεν (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τούτου) Ξ.

Σημείωσις β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐρχῆν, προσῆκε, κ.τ.τ., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαντικόν ὑπὸ τοῦ ἀπαρέμφατου δὲν ἐγένεεν ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τί σιγᾶς; οὐκ ἐρχῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῶν χρόνου μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἂν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (Δυνητικὴ ὀριστικὴ. "Ἀρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελείου): ἡγήσω ἂν (= θὰ νόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν εἶμεθα) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἄγασις, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σημείωσις. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν: εἰ τις Κλεόρχῳ ἐδόκει βλακεύειν, ἔπεισεν ἂν (= τὸν ἐκτύπη) Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοῦς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταξα, συνήθιστα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἄπο τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πῆ γαινε κείνος στὴ βάρδια; κοντὰ καὶ γῶ = ὁ σάκις πῆγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μὲ τὸ εἰ γὰρ ἢ εἶθε (ποιητικῶς καὶ αἰθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἢτοι εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχητικὴ ὀριστικὴ. "Ἀρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μακάρι νὰ, εἶθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ ὑπερσυντελείου): εἶθ' ἦσθα δυνατὸς δοῦν, ὅσον πρόθυμος εἶ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. εἶθ' ἠύρομέν σ', Ἄδμητε, μὴ λιποῦμενον (= εἶθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἴχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὠφελον (— ες, — ε κλπ.) ἢ ὡς ὠφελον μετ' ἀπαρέμφατου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου: ὠφέλε Κῦρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῆ — εἶθε νὰ ζοῦσε) Ξ. ὡς ὠφελον πάροθεν ἐκλιπεῖν βίον
(= ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἐγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄγε, ἄγε δὴ, ἴθι, ἴθι δὴ, φέρε, φέρε δὴ (= ἐμπρός, ἐμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι' ἄς). (Βουλευτικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ): ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκείσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε σιχηῶ (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς: μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείση Κρίτων ποιεῖν ἢ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείση) Πλ.

Σημεῖωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις οὐ): οὐ γὰρ πο τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὔτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). καὶ νύ τις ὄδ' εἶψησι (= ἔτσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῖω), τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὅποια ἐκφέρονται κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν): τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; (= τί νὰ ποῦμε;) Πλ. εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν; (= νὰ ὁμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸς αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεισθε, μὲ τὰ ὅποια σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὅποια ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου: βούλει σκοπῶμεν; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν;).

§ 119. γ) Εὐχτικὴ. Ἡ εὐχτικὴ κυρίως εἶναι ἐγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐχτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον και επομένως δύναται νά εκπληρωθῆ. (**Εὐχετική** εὐκτική. "Αρνησις **μή**) : ὦ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε νά γίνης) Σοφ. **μή μοι γένοιθ'** ἄ βούλομ', ἀλλ' ἄ συμφέρει (= εἶθε νά μή μοῦ γίνου...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. και αἶθε, ὡς: πρβλ. § 117, 3, ἐνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου) : **εἶθε** σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν **γένοιο** Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετική εὐκτική ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3) : **εἶθ'** ὡς **ἠβώοιμι**, ὡς ὁπότ' ἠλείοισι και ἡμῖν **ρεῖκος ἐτύθη** (= ἄμποτε νά εἶχα τώρα τὰ νεῖατα, πού εἶχα ὄταν...) "Ομ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' και γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινόμενης μετὰ λεπτότητος και εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως : ταῦτ' **εἶποις** Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν κάλωσύνην νά τὰ πῆς = αὐτὰ πὲς τα, παρακαλῶ) "Ομ. (πρβλ. § 114, 2). **λήγ'** ἔριδος, Τρωῶς δὲ και αὐτίκα δῖος Ἀχιλλεύς ἄστεος **ἐξελάσειε** (= κι' ἄς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) "Ομ.

2) μετὸ (δυνητικόν) ἄν (ποιητικῶς και κεν ἦ κε) ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητική** εὐκτική. "Αρνησις **οὐ**) : **ἴδοι τις ἄν** (= μπορεῖ νά ἰδῆ κανεῖς, θὰ ἔβλεπε κανεῖς) Δημ. Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν **οὐκ ἄν ἐμβαίης** Πλ. **ἔχοις ἄν με διδάξαι τί ἐστι νόμος**; (= θὰ μποροῦσες νά με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητική εὐκτική προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὁποία γίνεται με λεπτότητα : ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς **ἄν Ἀρμιαῖος ἀποσταίη** (= ἀποστήσεται ὡς τὸ εἰκὸς=θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. ὦ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' **ἀλλ'** ὁμοῖος, και **γένοιο ἄν οὐ κακὸς** (= και θὰ γίνης, πιστεῦω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἄν εἴσω** (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἄν εὐχαριστεῖσαι) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητική εὐκτική ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ και διὰ τὸ παρελθόν : **Τυδεΐδην δ' οὐκ ἄν γνοίης**, ποτέρουσι **μετείη** (= οὐκ ἄν ἔγνωσ = δὲν θὰ μποροῦσες νά καταλάβῃς τότε, πού ἐμάχετο) "Ομ. (Βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτική ἀπλῆ, ἥτοι ἄνευ τοῦ ἄν (κεν, κε), και ὡς δυνητική : **ῥεῖα θεός γ' ἐθέλων και τηλόθεν ἄνδρα σώσαι** (= σώσαι ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ νά σώσῃ) "Ομ. Τὸ μόριον ἄν (κεν, κε),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾶ σαφεστέρην τὴν δυνατικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνατικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὅποιον προήλθεν ἐκ τοῦ θέλει νά, θε- νά μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὅποιον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μετὰ ὑποτακτικῆν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μετὰ ὀριστικῆν: θὰ γράφῃ, θὰ γράψῃ — θὰ ἔγραφε, θὰ ἔγραψε κλπ.).

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνατικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνῆκει (ἔχουσι ἄν, ἔλθουσι ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχει ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἄν λάβοις· τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἴη βλαβερά. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπ' ἄν, ἐπειδ' ἄν, ὅταν, ὁπόταν κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπεὶ δὲ ἄν, ὅτε ἄν, ὁπότε ἄν κλπ.).

Σημεῖωσις γ'. Εἰς ἐξηρητημέναις προτάσεσι, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἢ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικῶν χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος: β') ἐπαναληπτικῆ, εἰς προτάσεσι ὑποθετικῆς ἢ χρονικῆς ἢ ἀναφορικῆς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προστακτικῆ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς δεδηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λόχρον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει Πλ. γνῶθι σαυτὸν. ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἰσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βοῶντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημεῖωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιότερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδισθης** Ἰσοκρ. **μὴ ποιήση. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάσῃ** Δημ. **μηδεὶς ὕμων προσδοκῆσάτω** Πλ. (βλ. § 118, 1).

§. 121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστικὴ, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **οὐ** (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχητικαὶ (ἦτοι ἡ εὐχητικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχητικὴ ὀριστικὴ, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μὴ**.

Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις,
ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τῆ προτάσεως κρίσεως ἢ προτάσεως ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1): **τί τηρικὰδε ἀφίξει**; Πλ. (ἀφίγμαι, ἴνα κτλ.). **Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων**; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀρέσκοι κτλ.). Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2): **εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν**; (εἶπατε, σιγᾶτε — μὴ εἴπητε κτλ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας**, ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναὶ** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ; κτλ. — οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ᾧ ρα, ᾧ ρά γε, ᾧ ρ' οὖν, ἦ, μὼν (= μὴ οὖν), οὐκοῦν, οὐκοῦν κλπ.: Ὁ πατήρ σε ἀρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε: **Μάλιστα** Ξ. **μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι**; **Οὐκοῦν** ἔγωγε Ξ.

Ἐάν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις πότερον ἢ πότερα, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ ἦ: **πότερα** ὡς *κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα*;

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ πότερον (ἢ πότερα) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παρλαίπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἄρα μή, μῶν κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος; (Περιμένεται ἀπάντησις: Ναί). ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ: Ναί, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.) οὐκοῦν γέλωσ ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; Σοφ. (Ναί) — μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκοῦν ἔγωγε Ξ. ἄρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: Οὐ σοῦ προμηθεῦμι). μῶν τί σε ἡδίκηκε Πρωταγόρας; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: Οὐ δὲν με ἡδίκηκε.).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἧτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — ποῦ, πόθεν, πῶς κτλ.): *Μανία δὲ τίνος ἦν; Φαρναβάζου Ξ. Ἐμὲ δὲ ποῦ χρηὸ οἰκεῖν; Ἐν Σικήφει Ξ.*

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἧτοι ἐκφράσεις διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (Ρητορικαὶ ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ τί οὖν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτροπικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: *τί οὖν οὐ καὶ Προδίκον ἐκαλέσαμεν;* (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. *τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην;* (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πρβλ. Λιά-

καινα, δὲν παντρέυεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα; = παντρέψου — πάρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξήμαρτέ τις ἄκων**; **συγγνώμη τούτω** (= ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. Κ α λ ὸ ε ἶ δ α ᾿ γ ῶ ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλὸ, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλακίς ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος**; (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) Δημ. **τίνι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων**; (= οὐδενὶ γε ἀρέσκοι ἂν. . .) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§ 123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνου ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν** τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν ἢ ἀπλῆν πραγματοποίησιν ἢ τὸ τετελεσμένον** αὐτοῦ (§ 103, 2)! Δὲν διατηροῦν ὅμως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 103, 1), ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται **εἰς τὸ μέλλον**: ἴθι **ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (§ 118, 1), **εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν**; (§ 118, 2). **ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος** (§ 119, 1). **ἴδοι τις ἂν** (§ 119, 2). **ἄπτε, παῖ, λύχρον** (§ 120). **θαρσῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι** (= μάχου) "Ομ.

2) εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων :

λέγω ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
 ἔλεγον ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (» » εἰς τὸ παρελθὸν)
 ἢ **ἵνα πεισθείητε** (» » »)
 ἐρῶ ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλα ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδóτας καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δεοζυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (= ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλον ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι

1) **παράτιθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρημοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν, μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γενεῖ), καὶ συνήθως κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριά δὲν ἔχουν. Δὲν κλαῖνε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια, ἢ κλεφτουριά τ' ἀρνήθηκε κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἕμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι με γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. Συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἔωθουντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον Ξ. παύσομαι κατηγορῶν ἀκηκόατε, ἑώρακατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἓν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὐτὴ αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας τῆς χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα : Ἄλλο δὲ στροάτευμα αὐτῶ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν

τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· **τούτω συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ.** (πρβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἦτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη. ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαίος· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, **ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ)** σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μέρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπιρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἷα π.χ. **παίζει καὶ ἄδει — ἢ — Ζεὺς καὶ Ἥρα**, ἀρχῆθεν ἐσήμεινον **παίζει, προσέτι ἄδει — ὁ Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἥρα**.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἦτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικός λέξεις. Διὰ τῆς ταιούτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδή δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεύον, συγχρόνως δὲ ποία ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατὸν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατὸν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί : **ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῖθε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς** (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δὲ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἢ ἑτέρα ἐκ

των συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἕνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. ("Ἐφαγε, ἐκοιμήθη—ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη=ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. "Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε—ἔφαγε πολὺ καὶ κακοδιαθέτησε=ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἄλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατὸν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὁποῖα περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἥτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαιτέρως πῶς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσηιν, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὡς τε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὡς τε=καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἄλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιῶν πολλή, ὡς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (=ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γὰρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς: (**εἰ γὰρ** ἐγὼ ὡς **εἶην** ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κτλ.=μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κτλ. Ὁμ., Θ 583' πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικὰ μόρια, εἶθε, αἴθε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. "Ἐτσι νὰ ζήσης, πήγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἄλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὁποῖον π.χ. Ὁμ. υ, 236 **αἰ γὰρ** τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος **τελέσειε** Κρονίων γνοίης χ' (= γνοίης κε) οἴη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου τότε θὰ γνῶριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὁποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἢ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν νὰ

πραγματοποιήθη εκείνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἄν βέβαια, ξένη, ἤθελε ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τὸ τ ε θά γινώριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὅμ., Θ 369 κ. έ.

Α'. Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 125. α') **Συμπλοκή καταφατική (καί, τέ)**. Καταφατική συμπλοκή προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ καί (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ τέ (= καί).

Ὁ καί ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ τέ ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέη σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ τέ ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ μὲ ἐν ἀπλοῦν καί, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασις, ἢ μὲ δύο καί (καί—καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασις : οἱ πολέμοιοι ἐροηγόρεσαν **καί** ἔκασον παρὰ πολλὰ Ξ. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καί** τὰλλα φίλος ἦν **καί** τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἠσχύνθημεν **καί** θεοὺς **καί** ἀνθρώπους Ξ.

2) συνηθέστατα μὲ τὸ τέ—καί, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασις, ὅπως καὶ μὲ τὸ καί—καί : ὁ Κῦρος ἠγάσθη **τε** αὐτὸν **καί** δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς Ξ.

Καταφατικῆ δὲ συμπλοκῆ δύο προτάσεων ἢ δύο ὄρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν τέ ἢ μὲ τὸ τέ—τέ εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς : τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσασατο φώρησέν **τε** Ὅμ. πατὴρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** Ὅμ. ἢ **τε** βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχθηοντο Ξ.

Σημείωσις. Μὲ τὸ καί συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν, ἢ ὁποία ἔχει τὸ ἅμα, ἢ ἅμα **τε**, εὐθύς ἢ εὐθύς **τε**, ἤδη ἢ ἤδη **τε**, οὐπω ἢ οὐπω **τε**, σχεδὸν ἢ σχεδὸν **τε**, ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (-ης, -η κλπ.) μὲ μετοχήν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅπως σύγχρονον δύο πράξεων : καὶ ἤδη **τε** ἦν περὶ πληθύνσαν ἀγορὰν **καί** ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Ξ. οὐκ ἔφθισαν πωθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον **καί** ἦγον ἡμῖν ἀμνοῦντες (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἤρθαν = μὲν ἐπληροφορή-

θησαν, ἀμέσως ἤρθαν) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μ ὅλις εἶχαμε καθίσει στὸ τραπέζι καὶ νὰ σοὺ ἐρχεται κι' ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καί.

1) Ἀρχῆθεν τὸ καί ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης (προσθετικὸς καί) : ἔστι δὲ καί μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καὶ μιὰ χανοῦμισσα γιὰ τὸ μοναχογυριὸ τῆς).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προήλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ καί.

2) Ὁ καί εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μεῖζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί) : ἀνάγκη καί θεοὶ πείθονται. καί τριχὸς ἄξιον (= πού ν' ἀξίζη, ἔστω καὶ μιὰ τρίχα) Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ρούχα μου καὶ τὰ καλὰ, ὅποιος τὰ βροῆ, ἄς τὰ πάρῃ. Καὶ δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καί εἶναι ἐναντιωματικὸς (= ἀν καί, μολοντί), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καὶ τὸ καίπερ) : Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τοῦ χουσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολοντί δὲν ἔλαβον μέρος) Ξ. (πρβλ. Στὸς χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιά= καὶ ὅμως χωρὶς...).

4) Ὁ καί εἶναι μεταβατικὸς, ἦτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῆ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος δέ) : Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἐπτά καί ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καὶ τὰ βουναὶ βογγᾶνε κι' ἔνα πουλάκι φώναζε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικὸς καὶ πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων : φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος καὶ ἄσκητον ποτὲ ἐπιφροσμένην οὐκ ἔτροσε (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορά) Ξ. Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνηι καὶ ἔπεμφέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χορήξει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ καί εἶναι συνδετικὸς. (Βλ. § 124,22 καὶ § 125).

Σημειώσεις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καί κατόπιν λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ

τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικῆ πτώσεως ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἢ ὅποια νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυ-
τότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β') : ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ **ικέται** ἐσμέν (= ἴσα
ικέται = σά, ικέται) Θ. οὐχ' ὁμοίως λεποῦν καὶ "Ὀμηρος (= τῷ 'Ὀμή-
ρω = μέ τὸν "Ὀμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπετόνθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακοῦ-
σις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλω (= παραπλήσια τούτοις, ἃ ἔδρασαν) Θ.

§ 127 β') **Συμπλοκὴ ἀποφατικῆ**. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμ-
πλοκὴν δυνατὸν νὰ ἀποφάσκειται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ
ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προ-
τάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα,
ἤτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προη-
γουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται
διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ) : ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ' ὑμᾶς Δημ.
αὔθριον ἔωθεν ἀρίζου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν "Ὀμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται
καὶ τὸ οὐ δὲ = καὶ δὲ ν, ἀλλὰ δὲ ν, ἀλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ
ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις) : ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνθανεν, οὐ δὲ πόθ' "Η-
ρη (= ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν "Ἡραν) "Ὀμ.

2) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προ-
ηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται
διὰ τοῦ (οὔτε — τε), (μῆτε — τε) : οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους
καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατὸν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοια), ἀμφότεραι
ἀποφατικαί. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε — οὔτε (μῆτε —
μῆτε, οὔτε — μῆτε, μῆτε — οὔτε) : ἄνευ ὁμοιοῦς οὔτ' ἂν πόλις εὐ
πολιτευθεῖη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προη-
γουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδέ (μῆδὲ
= οὔτε, μῆτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημον
μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ : τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ "Ἕλληνας
οὐδέ τοὺς ἀνθρώπους ἐδῶικον.

Τὸ οὐδέ, μῆδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καὶ) : ἔβριον οὐ στέρ-
γουσιν οὐδέ δαίμονες Σοφ. οὐδέ εἷς, οὐδέ μία κλπ. (πρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδέ
χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μῆτε, μῆδὲ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρό-

τάσις ἐπιθυμίας (121, 2) : διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαντῶ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μῆτε γενόμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μῆτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὄρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ δεῦτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. ("Ὅσον τὸ ἓν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο) : Οὐ μόνον αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ γὰραθοί, ἐπειδὴν γινώσκω ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστεράς φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστεράς φράσεως μὴ εἶπησ ὅτι. (Μὴ εἶπης ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μὲ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μηδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται (ὄχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καὶ δὲν οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο) : Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἴσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἐμαντοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἶρηκα (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἴσαϊ.

Σημείωσις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μηδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰκασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν «πολὺ περισσότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐνοίας τῶν συμφραζομένων : ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναῖξί μὴ ὅτι ἀνδράσιν (= πολὺ περισσότερον εἰς ἄνδρας) Πλ. οὐκ ἐν γ' αὐτὸν ἀρροῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καί (ἢ σπανίως, ἀλλὰ), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεῦτερον καταφάσκει-

ται (= ὅχι· μόνον δὲν — ἀλλὰ καὶ) : τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεύειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὅχι· μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ ζήματα, οὐχ ὅπως σκευῆ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρηπάσθησαν (= ὅχι· μόνον σκευῆ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Δυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς : **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον : ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ὅμως **μέντοι** κλπ.), **καίτοι** (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις.) Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι (βλ. κατωτέρω) : οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι (= καὶ ὅμως, μ' ὅλα τὰῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν — δέ** : ἠγεῖτο **μέν** Χειρίσοφος, ὀπισθοφυλάκει **δὲ** Ξενοφῶν Ξ. ἦν ἠδὲ **μέν**, κεφαλαίχγες **δὲ** Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δέ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ' αὖ** (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ' ὅμως** ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά** : καὶ οἱ **μέν** ἠγοῦντο, Κλέαρχος **μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει Ξ. τοῖς στρατιώταις ἐποπία **μέν** ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως **δὲ** ἐδόκει ἐπεσθαι Ξ.

§ 131. 1) Ὁ μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἤτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινὰ βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα (*σχῆμα ἀνανταπόδοτον*). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τουλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἤτοι) ὡς **βεβαιωτικὸς** (= ἀλήθεια, βεβίαιος) : καὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐλοτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (= τὸ ὑποῖον βέβαια δὲν θὰ βγάλη ποτὲ) Ὅμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πᾶνυ μὲν οὔν (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: *α'*) ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (= ὅμως) : ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικὸς, ἤτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περιόδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. **καί**, § 126, 4) : Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν ἐπορευόντο· ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαοῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κᾶτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὲν** (= προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ τὸ **καὶ μὲν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) : **ἀλλὰ μὲν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν **καὶ μὲν**, ὃ Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχεῖ (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅπως ἀντιθέτων ἢ ὅπως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κᾶτι καταφατικὸν πρὸς κᾶτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (**οὐκ** — **ἀλλὰ** ἢ **μὴ** — **ἀλλὰ** = δὲν — ἀλλά, ὅχι — ἀλλά, μὴ — ἀλλά· *σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν*) : **οὐκ** ἐκ χορημάτων ἀρετὴ γίγνεται, **ἀλλ'** ἐξ ἀρετῆς χορήματα Πλ. αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, **ἀλλὰ** τὴν ταντοῦ ἀρχὴν Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κᾶτι ἀποφατι-

κὸν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (**ἀλλ'** οὐ ἢ **ἀλλὰ μὴ** = καὶ ὄχι): δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, **ἀλλ'** οὐ μαθήσεως (= καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικός, ἤτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὅποιον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (**ἀλλὰ** = **μόνον**) : τὰ μὲν καθ' ἡμῶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, **ἀλλὰ** τὰ πλάγια λυπεῖ **Ξ**.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ **ἀλλὰ** κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἢ ὅποια περιέχει τὴν λέξιν **ἄλλος** ἢ **ἕτερος** (**ἀλλὰ** = **παρὰ μόνον**) : ἐν τῷ μέσῳ **ἄλλη** μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, **ἀλλὰ** Θραῖκες Βιθυνοὶ **Ξ**.

Ἄλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **παρὰ μόνον** λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν **ἀλλὰ**, ἀλλὰ τὸ **ἀλλ'** ἢ : ἀνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμῶς φανοοὶ εἰσιν **ἀλλ'** ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (= **παρὰ μόνον**) **Ξ**. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (**ἀλλ'** ἢ) ἐκ συμφύσεως δύο συντάξεων, ἤτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ. οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, **ἀλλὰ** τοῦτο — καὶ — οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἢ τοῦτο, προῆλθε ἔπειτα ἡ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε **ἀλλ'** ἢ τοῦτο.

Σημείωσις α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου **ἀλλὰ** καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοὺς ἄλλους ὁ **ἀλλὰ** λαμβάνεται : 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀπεναντίας : πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν; **ἀλλ'** ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν **Ξ**. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (**ἀλλὰ** = ἐμπρὸς λοιπὸν, λοιπὸν) : **ἀλλὰ** πῖθεσθε (= λοιπὸν ἀκούσατέ με) "Ομ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τοῦλάχιστον : εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, **ἀλλὰ** κρέα γε εἰδοχοῦ (= τοῦλάχιστον τρώγε ἄφθονα κρέατα) **Ξ**. ὃ θεοὶ πατρῶοι, συγγένεσθ' **ἀλλὰ** νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα' ἐνν. εἰ μὴ ἢ πρότερον) .

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν **ἀλλὰ** (= **ἀλλ'** ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ῥήματος, τὸ ὅποιον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν : ὁ ἵππος λίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κάκεινον ἐξετραχίλισεν οὐ μὴν **ἀλλ'** ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) **Ξ**. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι **ἀλλὰ** — καὶ — οὐ γὰρ **ἀλλὰ**.

Σημείωσις γ'. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος

του οὐδετέρου πληθυντικοῦ **ἄλλα** τῆς ἀνωνομίας **ἄλλος**. Ἡ ἀρχική αὐτή σημασία τοῦ **ἀλλά** διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. Ὀμ., Α 280: *Εἰ δὲ σὸ κρατερὸς ἔσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἀλλ'* ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσειν α')

== εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. § 124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος **ὁμῶς** (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος **ὁμοῶς** (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. Ὀμ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ Ὀμ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι **μέν, μὴν, μέντοι** (= μέν τοι), **καίτοι** (= καί τοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικὰ (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ **ἢ** καὶ ὁ **εἶτε**, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ **ἢτοι**, **ἐάντε** **ἄντε**, **ἦντε**.

1) Ὁ διαζευκτικὸς **ἢ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἢτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφρασιν, τίθεται ἅπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφρασιν, τίθεται πρὸ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ **ἢ** — **ἢ** τίθεται προσέτι **ἢτοι** — **ἢ** ἢ **ἢ** — **ἢ** καί: *χωρὶς τοῖς εἰρημένοις ἢ εἴηται βελτίω τούτων Ἰσοκρ. ἢ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγῆν ἔχε. ἢτοι κεινὸν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σὲ Ἡρόδ. ἢ ξένος ἢ καὶ τις πολίτης* Δημ.

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς ἢ ἐ* (= ἢ) *σύ, Πηλεΐδῃ Ὀμ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἢ** χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς **ἢ**): *ἔροῦ δὲ τὴν κωναγὸν Ἀρτεμιν, τίνας ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι ἢ γὰ φράσω* (= ἢ καλύπτειν θὰ τὸ δηλώσω ἐγὼ) Σοφ.

β) εἰς διασάφην προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἢ ὑποία παρίσταται γενική πως καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς **ἢ**): *Τί τῆνικαδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρὸς ἔτι ἔστιν; Πλ. (Πρβλ. Τί κάθεσαι ἐδῶ; ἢ περιμένεις κανένα;).*

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει: *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν εἰσεῖναι, ἢ ἀποθαιρεῖται.* Ἡρόδ.

(Πρβλ. *Γὰ δῶσε μας τὴν κόρη σου ἢ θεὰ πᾶμε σένα* — εἰδ' ἄλλως θὰ πᾶμε κλπ. Βλ. καὶ § 31,3, συγκριτικὸν ἤ).

2) Διὰ τοῦ εἶτε — εἶτε, (ἔάντε — ἔάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνομένων : εἶτε Λύσανδρος εἶτε ἄλλος τις Ξ. ἔάντε τὴν ἔάντε αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ γὰρ (= διότι), σπανίως δὲ ὁ ὡς (= διότι) καὶ ὁ ἐπεὶ (= καθόσον). Συνδέσμων δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινῇ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀσπαγὴν τραπέσθαι ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος Ξ. μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ γὰρ συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἥτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφηναι ἢ ἐπεξηγήσειν τινὰ τῶν προηγουμένων (διασαφητικὸς γὰρ = δηλαδὴ) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (= ἔλεγε δηλαδὴ ὅτι κτλ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ γὰρ κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων σημεῖον δέ, τεκμηρίον δέ, τὸ μέγιστον κτλ. (§ 23).

Σημεῖωσις α'. Τὸ ἐπεὶ ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ καί τοι : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι)· ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολονότι θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημεῖωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ γὰρ προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς καὶ (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ) ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ἄλλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι καὶ γὰρ καί : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χερσίσορον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλὸν καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γάρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γάρ φαίνεται ὡς ἂν νὰ συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ : Ξεροφῶν λαβῶν βοῶν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γάρ ἦν ἄλλα ἰερεῖα, σαγιασάμενος ἐβόηθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γάρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὀμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον : Φήμε, πολλὰ γάρ ἄλλα βοοτῶν θελκτήρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν ἄειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὀμ. ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Πεοσιχῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεἶπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γάρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια : ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμῃ καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, ἵστε γάρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γάρ νὰ σημαίη ἄλλ' ὁμοίως : ἐκαλλονόμεν ἄν καὶ ἠβουρόμην, εἰ ἠμιστάμην ταῦτα· ἄλλ' οὐ γάρ ἐπίσταμαι (= ἄλλ' ὁμοίως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως : ἄλλ' οὐ καλλένομαι οὐδὲ ἀβρονομαι οὐ γάρ ἐπίσταμαι).

Σημείωσις β'. Τὸ γάρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγγλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρα), τὰ ὁποῖα ἀμφότερα δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γάρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις : τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτόν ; ταῦτόν γάρ (= τὸ ἴδιο βέβαιον) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίης προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (Περβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐ-

κοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα περιόδων κῶλα ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν καὶ τοίνυν οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δῆ, οὖν καὶ τοίνυν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης λοιπὸν καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ λοιπὸν. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

1) Ὁ σύνδεσμος ἄρα κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἤτοι συμπέρασμα, τὸ ὅποσον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοιμῆν ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τρωαννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἄρα (ποιητικῶς καὶ ἄρ ἢ ῥά) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἕνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἤτοι ἐσθίμηνε εὐθύς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς: ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ ἔξετο (= ἀμέσως κατόπιν ἐλάττει) "Ὀμ. μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοι τὸν ῥ' (= ῥά) Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν" Ὀρέστης (= τὸν ὅποσον ἀκριβῶς ἐφόνευσεν...) "Ὀμ.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα κ.τ.τ., ἤτοι, ἕνα δηλωθῆ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μήδῳ ἀντίστησαν Θ. ὦ πόποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες "Ὀμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν εἰ μὴ ἄρα, ἢ ὅποια ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους: εἰ μὴ ἄρα ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν (= ἐκτός ἐάν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ δῆ καὶ τοῦ οὖν ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἢ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἢ αὐτῇ, ἤτοι ταῦτα

α) εισάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἤτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικά λοιπόν) : *Οἱ Θαυρακηροὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πάποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε' ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι* Ξ. ἐν Ἐφέσῳ ἦδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δεοκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβολομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135) : *οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταιᾷ οὕτως ἐπεπράγασαν* Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρον ἦδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε *δὴ* συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθετο κλπ. Ξ. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ξ. ὁ δὲ Προξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσῶν καὶ τάξις αὐτῶ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μόριον *δὴ* ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιοῖτο, ἡσάκις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἤτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά) : *Τεῦκερ πέπον, δὴ νῶν ἀλέκτατο πιστὸς ἐταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) "Ὁμ. Οὕτω *νῦν δὴ* = τώρα δά ἢ τότε πιά, *τότε δὴ* = τότε πιά, *πάλα δὴ* = εἶναι πολλὸς — οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.) "Ὁμ. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστὶ θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρωσ, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιοῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἤτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι : *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρον τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσσαι, οὔτε τευ ἄλλου* (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σοῦ λείψουν, οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.) "Ὁμ. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστὶ θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρωσ, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπάγεται καὶ τι τὸ ἀδικομφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὅποια ἐνέχουν κατὰ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφοισβητηθῇ : ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπίδαξ ἡ Σενενέσιος γυνὴ παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χροῖματα πολλὰ· *τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε* Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν (= ὅπωςδὴποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κύρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. *Εἰ μὲν δὴ*

δικαία ποιήσω, οὐκ οἶδα αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ'. Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅπως) τοῦναντίον, (ὅπως) ἀπεναντίας: οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίσταται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐνοίας τῶν συμφραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δὴ ποτε.

3) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συγκεκριοῦς τοῦ οὐ (οὐκ) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δὲν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλῶς ἡμῶν ἀποκρίνωμαι; (= λοιπὸν, εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' εἴσεις; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδὲ μῶς, οὐδὲ ὅπως: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι: Οὐκουν ἔγωγε Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν — νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δὴ, τί φης εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιον ἐστίν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὅποιον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα): Προξένος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί τε κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ τὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρνης. ὥσθ' οἱ Ἕλληρες ἐφρόντιζον Ξ.

Β'. Σύνδεσις προτάσεων καθ' ύπόταξιν

1. Ειδικαί προτάσεις

§ 139. Αί ειδικαί προτάσεις εισάγονται με τούς ειδικούς συνδέσµους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μετὰ τὸ **ὅ**, εἰς τούς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μετὰ τὸ **οὐνεκα**, εἰς τούς τραγικούς καὶ μετὰ τὸ **δοθύνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μετὰ τὸ **διότι** = ὅτι, πῶς, πού) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἔται ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αισθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὄρα, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — ὅ, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς ἄλλις (ἐστίν), δῆλόω (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ ειδικαί προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον των εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγγλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1. ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν ἐδικὴν πρότασιν εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου (βλ. § 119, 2, Σημ. 3) : λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἶμι (= πῶς εἶμαι) Λυσ. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ...) Ξ. ἴσως εἴποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο (= ὅτι δὲν ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). — ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγῶς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη Ξ. ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρος ἀφέστηκε Θ. — ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς Ξ. ταῦτα λέγω ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), εὐ οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), δῆλον ὅτι (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὅποια παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος ἐδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικά ἐπιρρήματα, τὸ ὅτι δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ἀναφέρεται : ἀκούετε, εὐ οἶδ' ὅτι, καὶ

ἡμεῖς Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρρασκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δῆλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σημεῖωσις β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὡς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ **ὡς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπλῆ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὡς** τίθεται μετὰ τὸ **ῥῆμα διαβάλλειν, πείθειν**, κλπ.: *Τισσαφέρους διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σημεῖωσις γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαισίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστῶτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ ἐνεστῶτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ: *ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν* (= ὅτι ἀδικοῖσι — ἢ — ὅτι ἡδίκουν)· *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφυγε — ἢ — ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημεῖωσις δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζειν, ἠγείσθαι, οἶεσθαι**, κτλ.).

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμοις **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμοις **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητάς καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα** ἢ **ὀθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαισίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου (ἄρρησις οὐ. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις): *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χειρὰς ἤλθον Θ. Κῦρος τῷ Κλεόρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Λέομαί σου παραμείναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σημεῖωσις α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μετά τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα (**χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω**, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι **αἰσχρόν** (ἔστι), **δεινόν** (ἔστι), **θαυμαστόν** (ἔστι) κ.τ.τ. : **χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεις** Πλ. οἱ στρατηγοὶ εθαύμαζον, **ὅτι** Κῦρος οὐ φαίνοιτο Ξ.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὅποια εἰσάγεται μετὰ τὸ **εἰ** (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ : (ἄρνησις **μὴ**) : **Σωκράτης εθαύμαζεν, εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀοργύριον πρᾶττο** (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. **οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήσαν** ; (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποῦ δὲν) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικὸν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὸ **ὅτι οὕτω** (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον) : πολὺ δὲ (εὐδαμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσῃ **ξυμφορᾷ, ὡς** βραδίως αὐτὴν καὶ **πρώως φέρε**ς (= ὅτι οὕτω βραδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἦτοι αἱ προτάσεις αἱ ὅποιαὶ δηλοῦν (τὸ τέλος, ἦτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως** καὶ **ὡς** (καὶ **ὄφρα** εἰς τοὺς ποιητάς = γιανὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὰ τὸ **ἵνα μὴ, ὅπως μὴ** καὶ **ὡς μὴ**, ἢ μετὰ μόνον τὸ **μὴ** (= γιανὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρχτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : **κόνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν** (= γιανὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. **Ξενοφῶν ἠγγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν τοῦν** (= γιανὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τους ἐστραμμένην) Ξ. — **Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ** Ξ. **Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός** (= γιανὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγῆται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἐνεκῆ ἔλξεως πρὸς προηγούμενην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος : **πῆν δ' ὄρη δόρυποι τάχιστα μοι ἔνδον ἐταῖροι εἶεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοίμεθα** δόρυπον Ὁμ. ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειγίξει, ὡς ἄπορος εἶη ἡ ὁδὸς (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβρατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ, ὁ ὅποιος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν προηγῆται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὅποια δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὅποιον δὲν ἔγνω : **εἰ γὰρ ὄφελον οἶοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργά-**

ξεσθαι, ἵνα οἰοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιανὰ ἤμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν (= γιὰ νὰ μὴν μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἐκεῖ, γιανὰ ἔβλεπες, τί ἔκανε.)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ε β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλακτικὸς τὸ δυνατικὸν μόριον ἄν (ποιητ. κεν, κε, § 119, 2), ὅποτε ὑπολαμβάνει ὑπόθεσις τις: ἴθι, μὴ μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὡς κε νείμῃ (= ὡς ἂν ἀπέλυθες = γιανὰ ἐπιστρέψῃς) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, ὅπως ἂν ἐκμάθῃ (= γιανὰ τὸ μάθῃ καλὰ) Σοφ. τοῖς κωῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστῶντο (= γιανὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ε γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ ἵνα ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκεῖ, ἡ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὅπου. Πρβλ. 'Ομ., Κ 128: κείνους δὲ κίχησόμεθα πρὸ πυλῶν ἐν φυλάκασσ' ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέσθαι (= διότι ἐκεῖ κλπ.), 'Ομ., Ε 359: δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς Ὀλυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν (= ὅπου εἶναι κλπ.). Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., ν 363 χροῖματα μὲν μυχῷ ἄντρον θεσπεσίωιο θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σῶα μίμνη, τὸ ἵνα ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιανὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικοῦ (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Υ 429 ἄσπον ἴθ' ὡς κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἴκηαι (= ἔτσι νὰ φθάσῃς — γιανὰ φθάσῃς). Ὁμοίως τοῦ ὅπως, τὸ ὅποιον ἐσήμαινε ἀρχῆθεν πῶς, μὲ ποιοτὸν τρόπον, ἡ τελικὴ σημασία (= γιανὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ομ., α 76, περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι (= πῶς νὰ ἔλθῃ — γιανὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ ὄφρα, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Β 229 τλήτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ ἔτεδν Κάλχας μαντεύεται ἠὲ καὶ οὐκί (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν — γιανὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοικατικοῦ μὴ (= μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Α 552 ἀπόστιχε, μὴ τι νοήσῃ Ἥρη (= μὴ πως καταλάβῃ τίποτε — γιανὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἤτοι κάποιον ὄρον, ὑπὸ τὸν ὅποιον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ (= ἐάν, ἂν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ εἰάν (ἂν, ἦν, τὰ ὅποια προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μὲ τὸ δυνητικὸν ἄν· βλ. § 142, 2 Σημ. β' καὶ προβλ. τὰ Ὀμηρικὰ εἴ κεν, εἴ κε, αἶ κεν, αἶ κε = εἰάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι μὴ καὶ σπανιώτατα οὐ. (ἐνῶ αὗται κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικής, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν μὴ· (βλ. § 124, 3 καὶ προβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ εἰάν ἢ ἂν ἢ σὰν ἢ ἅμα ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὐ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νὰ ἔχουν ἄρνησιν τὸ μὴ : ἂν δέν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ αἴστενα — νὰ μὴν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ αἴστενα).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἢ ἡγούμενον), ἢ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται ὑποθετικὸς λόγος.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἰανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : εἰ εἰσὶ βοῦμοί, εἰσὶ καὶ θεοί (= ἂν πράγματι ὑπάρχουν βοῦμοί, τότε κτλ.) Λουκ. Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει (= ἂν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχείρει νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ Πλ. εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγχε Πλ. εἰ ἄλλως γινώσκεις δίδασκε Ξ.

2. **Δεύτερον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἤτοι κάτι τι τὸ ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμποιεῖται ἄοριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικὸς λόγους) : φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν

ἤμεν (= ἂν δὲν εἶχαμε, θὰ εἶμαστε) Ξ. οὐκ ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. Τρίτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλήρως σκέψις τοῦ λέγοντος, ἤτοι κάτι τι, τὸ ὅποιον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.) : οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐζοῦσε κανεὶς, ἂν δὲν θὰ ἐτρέφετο) Ξ. εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὀρθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἂν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. Τέταρτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἕάν, (ἂν, ἦν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἴ κε, εἴ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς (= ἂν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. ἦν κακοῖσι συμμίσηγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἕοντα νόον (= ἂν συναναστρέφουσαι, θὰ χάσης) Ξ. ἦν θάνηγης σύ, παῖς ὄδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται· πρβλ. § 104,4). ἦν πόλεμον αἰρήσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὀπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον, ἤτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἦν ἐγγὺς ἔλθη θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θηήσκειν (= ἅμα ἔλθη...ὀσάκις ἔλθη...) Εὐρ. ἦν τις τούτων τι παραβαίνη, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (= ἐπιτιθέασιν= ἐπιβάλλουσαν συνήθως· πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. "Όταν ή επανάληψις αναφέρεται ώρισμένως εις τὸ παρελθόν, ή μὲν υπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐνικῆς επανάληπτικῆς (§ 119,2, Σημ. γ'), ή δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ή δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ **ἄν**. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ή ὑποία ἐκφέρεται μετὰ τὸ **ἄμα** ή **ὁσάνις** καὶ ὀριστικῆν παρατατικῆς). **Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρου, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο** (= ὁσάνις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάνις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. **Εἰ τις αὐτῷ δοκοῖη βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν** (= ἄμα κινεῖς τοῦ ἐφάνετο πὼς ἐχάζεσε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117,2, Σημ.).

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ή ἀπόδοσις ή ή υπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοητῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἑλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόνον ε καὶ ἄλλα μόνια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ή ἀπόδοσις : **Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστυροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺ φέροτατός ἐστιν.** (Μετὰ τὸ στυφελίξαι νοητέον : δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ή — ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Ομ.

Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ή ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἐξῶθεν ή φράσις καλῶς ἔχει ή καλῶς ἔξει ή κάτι ἄλλο τοιούτον : **Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάλθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δὲ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ή τεὸν κλπ.** (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλὰ· ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Ομ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων : **εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος;** (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. **Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθηται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ**

πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἤ — οὐδόλως κολλάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ζῦλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφάζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλώσσαν): **μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμῆ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις, ἣ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον: **Οὐδέ τις ἄλλος αἰτιος ἀθανάτων εἰμῆ** νεφεληγερέτα Ζεὺς "Ομ. "Υμ. **Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ἤητοικῆ, εἰμῆ εἴ τις ὑπόλαβει** κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσει κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ **ἐὰν μόνον** τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον ἢ: **Ἐπαῖνον τεύξεταί, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὐ τολμᾷ τελείν** (= ἀρκεῖ μόνον ἢ τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως: ἀνθρώπου ψυχῆ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θείου. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο: ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θείου, τοῦ θείου μετέχει καὶ αὕτη) Ξ. **Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο** (= τότε περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήντησαν ἢ λαμβάνονται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρηματὰ, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὥσπερ ἢ ὡς** (= καθῶς, σάν), ἕνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: **Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φίλων αὐτὸν ἀσπάζοιτο** (= ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φίλων

κτλ.) Ξ. Οἱ μύριοι ἐπὶ τοῦ Τισσαφέρους παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλεύομενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Ὁὔτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερεῖ) στοιχεῖά ἐστι (= τρόπον τινὰ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ἀνεῖ) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὰν παιδί) Ξ. νέες (= νῆες) ὠκεῖα ὡς εἰ (ἢ ὡσεῖ) πτερόν ἢ ῥήμα (= σὰν φτερωτὰ πουλιὰ κλπ.) "Ὁμ. ταῦτα προσδέχου' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὰν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσάν) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὡςάκις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἐάν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποιοι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καί, ἂν καί (= ἂν καί, μ' ὄλον ὅτι), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ ὀνητὸς εἶμι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον κἂν (= κί' ἂν, καὶ νά, κί' ἂν ἀκόμα), ἢ ἐάν ἢ κυρία προτάσεις εἶναι ἀρνητικῆ, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μὴδ' ἐάν (= οὔτε κί' ἂν), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὅποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...). Ἡ σχέση τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλὰκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὅμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ, μὴδὲ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἀρνήσιν μὲν ἔχουν τὸ μὴ, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, σ' ἂν νόσῃ ξένεσθιν (= μ' ὄλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. κεί (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον (= κί' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κοατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργονται, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν
 Ξ. ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἂν εὐτυχῆ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους ὅτε, ὁπότε (καὶ σπα-
 νίως ὁσάκις, ὁποσάκις), ὡς (= ἄμα), ἡνίκα, ὀπηνίκα (= καθ' ἣν
 ὥραν, ὅτε), ἐν ᾧ (= καθ' ὃν χρόνον), ἐπεὶ, ἐπειδὴ (εἰς τὸν Ἑρό-
 δοτον καὶ ἐπεὶ τε=ἀφοῦ), ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὐ (= μέχρις
 ἔτου, ἐφόσον), ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου (= ἀφότου), ἐπεὶ
 πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τά-
 χιστα (= εὐθὺς ὡς), πρὶν, οὐ πρότερον... πρὶν, οὐ πρόσθεν...
 πρὶν. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ : εὔτε=
 ὅτε, ὡσπερ, ὅπως=ὡς, ὅτε, ἦμος=ὅτε, ἦρος ἢ εἶος=ἕως, ὄφρα=
 ἕως ἔτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἐν ὀρισμένον καὶ
 πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ) : ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσα-
 φέρης ἐν Σάοδεσιν ἔτυχερ ὦν Ξ. ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο
 Ξ. οἶδα κἀκείνω σοφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην (= μέχρις
 ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσ-
 δοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον.
 Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ
 κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἂν (ποιητικῶς κεν ἢ κε), μὲ τὸν ὅποσον οἱ χρο-
 νικοὶ σύνδεσμοι ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ ἐνώνονται εἰς μίαν λέ-
 ξιν (ὅταν, ὁπότεν, ἐπὶν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν· ἄρνησις μή) : αὐτοῦ δια-
 τρέφωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. μαινόμεθα
 πάντες, ὁπότεν ὀργιζόμεθα (= ὅταν ὀργιζόμεθα, ἦτοι κἀθε φορὰ
 ποὺ ὀργιζόμεθα) Ξ. ἐπειδάν πυθώμεθά τι γιγνώμενον, τηρικαῦτα θο-
 ρυβούμεθα (= ἄμα πληροφορηθοῦμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β').

γ') δι' ἐνυκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται
 πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις μή) : ὁπότε
 θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον (= ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ.
 περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμοτήριον (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, έως ότου να ανοιχθῆ, ώσπου ανοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' και § 144, 4, β', Σημ.).

§ 148. Ίδιαιτέρως περί τοῦ πρίν. Τὸ πρίν ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται

1) με ὀριστικὴν ἢ με ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Μὲ ὀριστικὴν τὸ πρίν = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): οὐ πρότερον γε ἐπαύσαντο ἐν ὄργῃ ἔχοντες αὐτόν, πρίν ἐζημίωσαν χρήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Ξ. — μὴ ἀπέλθῃτε, πρίν ἂν ἀκούσῃτε (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἐστι) ποιεῖν, πρίν ἂν ἐνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σημείωσις. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ πρίν συντάσσεται σπανιώτερον με ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου: καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρόπαν χρόνον πρίν τινας ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐμπλήουσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεγνόουν (οἱ Ἕλληνες), πρίν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκεν (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) με ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ (πρίν = προτοῦ νὰ, προτοῦ) : καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθῶν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὤφθην οὐδεπόποτε, πρίν ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἡ συμφορὰ) Λυσ.

Σημείωσις α'. Μὲ εὐκτικὴν τὸ πρίν συντάσσεται, ὅταν γίνῃται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικὸν χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν, καὶ με τὸ πρίν εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῆ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαίνόμενον: ὄλοιο μὴ πα, πρίν μάθοιμι (= ὄλοιο μὴπω, πρίν ἂν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρίν Κῦρος ἐμπλησθεῖθι θηρῶν (= πρίν ἂν ἐμπλησθῆ) Ξ. (Εὐθύς λόγος: μηδεὶς βαλλέτω, πρίν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῆ θηρῶν). οὐκ ἂν πρότερον δομήσειε, πρίν βεβαιώσαιτο Πλ.

Σημείωσις β'. Καὶ τὸ μόριον πρίν ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, με τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον (πρβλ. Ὅμ. Ἰλ. Α 25: τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω: πρίν μιν καὶ γῆρας ἐπεισω). Ἀλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὅμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, οὐ γὰρ ποὺ καταδυσόμεθ' ἀγνήμενοὶ περ εἰς Αἶδαο δόμοις, πρίν μόρσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ, ἠδύναντο τὸ πρίν νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα με τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς με τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολουύθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὡς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῆ (κατὰ τὸ παρόν, § 119, 2, ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2' ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ πού = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγκλίσειν) : ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαιρήσῃς ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁμοῦμενος ὁ Κλέων τῶ στρατῶ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλή σκέψις τοῦ λέγοντος, ἤτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός' (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : ἔχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγχανον τάφρους ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φωνίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119, 2) ἢ μὲ δυνητικὴν ἰριστικὴν (§ 117, 2) : ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἱατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔργω) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῆ

1) ἐπιδικωμόμενον ἀποτέλεσμα, ἤτοι σκοπός' (ὥστε — γιὰ νὰ) : οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχη εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις' (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιὰνὰ, ἂν πρόκειται νὰ) : σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς

² Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὀρεδὸν (= γὰρ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

³ Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμοῦ σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγείται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3) : ἀφιμέν σε, ὦ Σώκратες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμοῦ, δηλαδὴ μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθάμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσαιεν ἐκ Πελοποννήσου (= μετὰ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐνδοιασμοὶν ἔχουσι) φόβον διὰ πιθανόν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μετὰ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μετὰ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνῃ κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνῃ κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς—φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (= μετὰ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ (= κοιτάζω, προσέχω), — τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσωσιν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυναθῶ δηλώσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (= μήπως δὲν δυναθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὄρᾳτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρότερον μὴ (προσέχετε μὴ) : **δρᾶτε μὴ πάθωμεν**, ἄπειο πολλοὺς λέγουσι πεποιθέναι Ξ. (πρβλ. **τῆρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε**) — "Ορα μὴ (ὄρᾳτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ : **ὄρα μὴ παίζων ἔλεγε** (= μήπως ἀστεινόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2, Σημ. γ') : **οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληρες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθουεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴν ἐπιτεθῆῖ κανεῖς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοικατικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἦτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλί κ.τ.τ.**). Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάσαστο πρὸ αὐτῶν τὸ ρῆμα, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπέτω κλπ.), εὐκόλον ἦτο στενώτερον συννεφερόμενοι αὐταὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἦτοι ὡς ἐξαρτώμενοι ἐξ αὐτοῦ μετὰ τὸ μόριον μὴ, τὸ ὅποσον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένομαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω ἄγρια καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δεῖδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένομαι** = φοβοῦμαι μήπως γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοικατικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μετὰ τὸ μὴ ἢ μὴ οὐ καὶ ὑποτακτικῆν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ ὅπως μὴ καὶ οὐ μὴ μετὰ ὑποτακτικῆν ἢ καὶ ὀριστικῆν τοῦ μέλλοντος : **μὴ ἀγροικότερον ἦ τὸ ἀληθὲς εἴπειν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροίκον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπὸν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. **καὶ ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἅς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπιπέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις

αί ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἢ ὁποῖα ἔγινεν ἢ πρόκειται νά γίνῃ καί ἀνακοινῶνται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θά ταξιδέψῃς καί σύ* ; = *Μέ ρωτάει, ἂν θά ταξιδέψω καί ἐγώ.* Ἡ *Ῥῶθα νά σέ ρωτήσω, ἂν θά ταξιδέψῃς καί σύ*).

Αὔται εἰσάγονται

α) ἐάν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἄν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ** — **ἢ** (= ἄν — ἢ), **πότερον** ἢ **πότερα** — **ἢ**, **εἴτε** — **εἴτε** (= ἄν — ἢ). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἢ ἄρνησις δύναται νά εἶναι οὐ ἢ μή.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἰ** ἢ ἄρνησις εἶναι οὐ (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοῖ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλῃ, ἂν ἢ ἀπάντησις, ἢ ὁποῖα θά δοθῇ, θά εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ: ἐρωτᾷς, **εἰ οὐ καλῆ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ὕποθεσις** (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. βούλεται ἐρεῖσθαι, **εἰ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν** (= μὴ τυχὼν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἐάν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀόριστολογικὰ (ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύειν, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειθαῖσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὔται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐδικτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2, Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικὰ πλάγια ἐρωτήσεις: *Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεῖνὰ καλῶν.* (Εὐθεῖα ἐρώτησις: οὐκ αἰσχύνει καλῶν ;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὃ Σώκρατες, ἢ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χειρὸν ἔκλινεν (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἔκλινεν ;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : ' Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην ;) Ξ. ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἰς τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἀριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἶδείη ἀγαθόν. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Οἷσθ' ἀγαθόν ;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ξ. Εὐθόδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τί ἀποκρίνωμαι ;) Ξ.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλάγια ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικῶν χρόνων : τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται αἱ οἶες Ξ. Κῦρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως με ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπῆ : Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἣς κέκτησθε (= κοιτάζετε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοικστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγομέναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλαίς συμπύπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουσι) Ξ. φυλάττειν, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσης (= μήπως κάμης — γιὰ νὰ μὴ κάμης) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ ταῦτα ἀναφέρονται (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἐξωθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα. σίτω τοσοῦτω ἐχρήτη Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθε Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθηήσκει νέος (= ἕνθ' ὁρῶς, ὃν κλπ.) .

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον : νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός. (Πρβλ. νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον : οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (Πρβλ. οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον : Κῦρος ἔχων οὖς εἴρηκα ὠροῦμαι ἀπὸ Σάουδων Ξ. (πρβλ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠροῦμαι κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε : ἦν δέ τις Ἀπολλογάνης Κυζικηνός, ὃς Φαοραβάζω ἐτύγγανε ξένος ὦν Ξ. (παράθεσις· πρβλ. Ἀπολλογάνης, ξένος Φαοραβάζω). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ Ξ. (ἐπεξηγήσεις = εἶπε γνώμην, δηλ α δ ἡ τί νομίζεις). θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἶον εἰκός ἐστι φόβον ἐμπεσόντος γίνεσθαι Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν). Τισσαφέρτης σατράπης κατεπέμφθη ὦν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὦν Κῦρος Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν· πρβλ. σατράπης τῶν Ἰωνικῶν πόλεων). οἱ βάσβαροι ἔφευγον, ἧ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. ἔφευγον πανταχόσε).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νόηματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἕνα ὄρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μή), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως : λέγει πρᾶγμα, ὃ (οὐ) γίνεταί, ὃ (οὐκ) ἐγένετο, ὃ (οὐ) γενήσεται, ὃ (οὐκ) ἂν γένοιτο, ὃ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — ὃ (μή) γένοιτο, ὃ (μή) ποιῶμεν, ὃ (μή) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσατε—Οἱ ἠγρευόμενοι, οὓς ἔχομεν, οὓ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἔστιν ἧτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῶν Ἄνυτος ὃδε παρεκαθέ-

ζετο, ὧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν Ξ.

2) εἰς ἀναφορικός **αἰτιολογικός**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις οὐ, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141) : θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικός **τελικός**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142) : ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατέρας νόμους συγγράψουσι (= οἱ ὅποιοι νὰ συντάξουν, γιὰ νὰ συντάξουν) Ξ. ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει (= ὁ ὅποιος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γιὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικός **ἀποτελεσματικός**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις οὐ), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις μὴ) : οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστι, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ νασιπόρος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.) Ξ. οὐκ ἦν ὄρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν (= ὥστε ἄρδειν) Ξ. ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν μὴ) : Παῖδες μοι οἴπω εἰσίν, οἶμε θεραπεύσουσιν (= ὥστε θεραπεύειν με) Δυσ.

5) εἰς ἀναφορικός **ὑποθετικός**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ μὴ).

α) ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι (= εἰ τινὰ μὴ οἶδα) Πλ. ἂ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα (= εἰ μὴ τινὰ προσήκει). (Βλ. § 144, 1).

β) οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἂ μὴ ἠπιστάμεθα (= εἰ τινὰ

μη ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἴ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3). τὰ μέντοι ἐπιτίθεται ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον (= εἴ που τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἐλθῃτε, πείσομαι (= εἰάν τινα ἐλθῃτε) Ξ. τούτων γράφω, ὅποσα ἂν διαμνημονεύσω (= εἰάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κερανός, οἷς ἂν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ (= εἰάν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλή εὐκτική καὶ ἀντί υποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν: Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μαθάνειν οἷς προσέχιοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν. Ξ. (Προβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μαθήουσιν, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἥ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μετὰ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μετὰ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὅς (ἥ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μετὰ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.): ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπῆλθον καὶ ἦγον ταχύ ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς που ἦν βασιλεὺς (= τοῦτο δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαιναν ἢ βασιληίη καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένης θυγατέρα ὅς τότε ἦεν ἐς Θερμοπύλας (= οὗτος δὲ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἐνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοῦς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράφατο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς κλπ. (= οὗτος γὰρ, ἀλλ' οὗτος ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γινῶσιν ἢ ἀμέσως, ἦτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἦτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρό-
τερον. (*Βρέχει. Λέει πὼς βρέχει—Θὰ φύγω αἶθριον. Ὁ Πέτρος εἶπε*
ὅτι θὰ φύγη αἶθριον—Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε γὰρ τοῦ
στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι
τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον,
μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: *λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ.* ἢ ἐρωτᾷ,
ἠρώτησε ἢ ἠρετο κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηπτῶν εἶπον* ψεύ-
δεταιί σε οὗτος, ὃ Δερκνλίδα.—ἠρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χοῖ οἰ-
κεῖν, ὃ Δερκνλίδα; Ξ.

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, ἀναλόγως τῆς
μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μετα-
βεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἐγκλίσιν κλπ.
Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος
ἀπὸ ἐν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέ-
γεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρό-
τασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικῆν, δύναται ὅμως νὰ προέρχε-
ται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότα-
σιν δευτερεύουσας: *λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι.* (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστῆς
εἶ) *Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι.* (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ.
Κλέαρχος ἀηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο. (Εὐθ. λόγος. Τί βού-
λεσθε;) — *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα*
πεποικῶς εἶη. (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίη-
κε). *Ἀστυάγης ἀτηγόρευε μηδένα βάλλιν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖη*
θηρῶν. (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θη-
ρῶν) Ξ.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύρια ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐὰν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδι-
κὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.έ.) ἢ εἰς
ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μετὰ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λε-
κτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μετὰ κατηγορηματικῆν μετοχὴν, μετὰ

ρήματα αισθητικά ἢ γνωστικά) : ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκειεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος: Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ. (Εὐθύς λόγος: Ὁμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἄβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἶη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ.), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικές προτάσεις (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.) : Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πόλεις Ξ. (Εὐθύς λόγος: Ἀνοῖξατε τὰς πόλεις) Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῆχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι. (Εὐθύς λόγος: Εὐτυχῆσαι Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι εὐθεταί ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις : Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἶδείη ἀγαθὸν Ξ. (Εὐθύς λόγος: Οἴσθα τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν;) Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικῶς χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλαγιὸν λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγκλισιν τοῦ εὐθέως λόγου : λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ. (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλειε, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικῶς χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλῆν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουσιν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγιῶς λόγου, τὴν διατηροῦσιν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσιν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλεάρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν, ἃ οὐκ ἐπίσταντο Πλ. (Εὐθύς λόγος: Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — ἠῆξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν

γῆν ἀφίκοιντο Ξ. (Εὐθύς λόγος: Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρώτων εἰς φίλιαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. ('Ἡδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ: Προεῖπον αὐτοῖς μὴ... εἰ μὴ πλέωσιν καὶ μέλλωσιν... Εὐθύς λόγος: Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. ('Ἡδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ: Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. Εὐθύς λόγος: 'Επειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αιτιολογικῆ εἰσαγομένη μετὰ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπικρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλάγιου λόγου: ὁ δὲ αὐτοῦ εἰς Ἀκκεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ ἦν—ἡ—εἶη κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθύς λόγος: 'Ἰτε εἰς Ἀκκεδαίμονα' οὐ γὰρ εἶμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ 'Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χοῖσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἤλᾶτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ζ) οὖνομα Ἄρυσιν εἶναι (= ζ ὄνομα Ἄρυσιν ἦν) 'Ἡρόδ. (§ 53, 2, β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28, 6 καὶ 7).

Μετὰ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα βαίνειν, φέρειν, δίδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα: βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἰέναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γὰρ νὰ πάη) "Ομ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν) 'Ἡρόδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι; (= ὥσπερ μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) "Ομ.

Σημείωσις. Με τὴν σημάειν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ : Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ (= ἔνα ἴωσιν ἢ ἔνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν : νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς.

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνατικὸν μόριον ἄν' (§ 117, 2 καὶ 119,2 κ.έ.) : τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενός γ' ἄν ἦτιον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι φανείην ἄν) Ξ. Κύρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι (= ὅτι ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται τελικὸν ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πὼς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἦτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς : Σωκράτης ἠγρεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναί (= ὅτι ἴσασι=ὅτι γνωρίζουν) Ξ. Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτροπεν (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. Σύναρθρον τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις : τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἔστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναί τὸ καθεύδειν Πλ. Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίαν ἐπορεύετο (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. Σωκράτης ἐθαυμάζε-

το ἐπὶ τῷ ἐδθόμενος τε καὶ ἐνκόλως ζῆν (= διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. ὠρομησαν εἰς τὸ διώκειν (= εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῦρος ἐφέρετο ὄρων μόνον τὸ παίειν Ξ. τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεόν τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφρατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον: πόλεός ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χρῆ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον: τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον: φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξήγησις: εἰς οἰωνός ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) "Ομ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμός τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφρατον μὲ τὰ ἐπίθετα: ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδύς κ.ἄ.τ. δεινός λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶ τελέσαι. (Πρβλ. νῖος ἀμείνων παρτοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) "Ομ. ἄξιος θαυμάσαι (= ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καὶ: οἶός τέ εἰμι ποιεῖν τι (= εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι: ἐκὼν εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τοῦτῳ εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (= ὅσο γιὰ τώρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (= ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (= λίγος λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδὸν) ὡς εἶπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἶπεῖν (= γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἶπεῖν ἢ συνελόντι εἶπεῖν (= γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ.: ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὀπομιμησκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίξειν Δημ.

Σημειώσεις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφρατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφρατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποιον ὅμως προσδιορίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφρατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφρατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) ἀντί προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντί εὐκτικῆς (εὐχετικῆς):
θαροσῶν τῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι (= θαρσῶν μάχου) "Ομ. Πρβλ.
τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμε-
ναί πάλλιν (= δότω) "Ομ. — *Ζεῦ πάτερ, ἦ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδέος*
υἴων (= λάχου = εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κλῆρον) "Ομ. *θεοὶ πολλῖται, μὴ με*
δουλείας τυχεῖν (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: *ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!*
 (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ
 σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτᾶται τὸ
 ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): *φοβοῦμαι διελέγχειν σε* (ἐγὼ
 φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε*
 (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. *ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει*
Κῦρος (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπα-
 ρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): *Σωκράτης τοὺς*
συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ
 συνόντες) Ξ. *τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰ-*
κεῖν (= ἔνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινήται) Θ. *Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον*
φησὶν εἶναι (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἐνική αιτιατικὴ *τινὰ* ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον
 ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐ-
 τῆς: *ἀδύνατόν ἐστιν ποιητὸν ὄντα καλοῦς κἀγαθοῦς φίλους κτῆσασθαι* (= κτῆσα-
 σθαι *τινα* ὄντα ποιητὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὧν ποιητὸς) Ξ. Ὁμοίως παραλείπε-
 ται ἡ αιτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ *τινᾶς* ἢ *τοὺς ἀνθρώπους*: βλ. π.χ. Ξεν. Ἄ-
 πομν. 1, 1, 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορού-
 μενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει
 ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αιτιατικῆν. Ὅ-
 ταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος
 κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορι-
 σμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς
 κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αιτιατικήν : Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενεῶ ὡς προθυμότητος) Ξ.—Ἐρετριεὺς Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. βοήθοι γένεσθε) Ἡρόδ. Κῦρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ Ξενία ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικήν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ρηματικοῦ τύπου : **θαροῦν τῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μοιδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι.** "Οἱ. Σὺ δέ, Κλεαρχίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατική σύνταξις, ἦτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μετ' ὑποκείμενον κατ' αιτιατικήν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὑποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μετ' ἀντικείμενον κατ' αιτιατικήν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὑποία π. χ. μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αιτιατική αὐτοῦς, ἡ ὑποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῆ στενωτέρω μετ' τὸ ἀπαρέμφατον μένειν καὶ νὰ νομισθῆ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐτοὶ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατική σύνταξις ἦτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αιτιατικήν, ἤρχισε νὰ τίθεται αιτιατική μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὑποία δὲν συντάσσονται μετ' ἀντικείμενον κατ' αιτιατικήν, ἀλλὰ μετ' γενικήν ἢ δοτικήν, ἡ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δευδίσεσθαι "Οἱ. (πρβλ. εἰσὶ τινι). δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαι τινος) Λυσ. παρήγειεν ὁ Κλεάρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας (πρβλ. τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγειεν ἐξοπλίζεσθαι) Ξ. ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι Ἴσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κύρος κράτιστος γενέσθαι) Ξ. κίνδυνός ἐστι) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἀπαρεμφατική σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ! Αἰσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμὲ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἀξίός ἐστι (ἐγὼ βουλοίμην—ἐμὲ τυχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἦτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικὰ καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς : λέγω, φημί. ὁμολογῶ κτλ., δοκῶ, νομίζω, οἶμαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπα-

νιώτερον μῆ) : τὸν μὲν καλὸν ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαιμόνα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅτι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρᾱν θεοῦς τινος (= νόμιζε ὅτι ὄρωσι θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (= ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσης). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (= ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ρήματα τὰ ἐφελκτικά, τὰ κελευστικά ἢ προτροπικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν, ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κελεύω, λέγω (= διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναμαι, ἔχω (= δύναμαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μανθάνω κτλ. (ἄρνησις μῆ) : Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (= διέταζαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τῆν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρῃς).

Σημείωσις. Τὰ ρήματα ὑπισχυοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὀμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιον μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μῆ, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ρημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου : ἐπαγγελλόμεθα Ἀρμιάφ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτὸν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὤμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἀ π ρ ὶ σ ω π α ρ ῆ μ α τ α

§ 164. 1) Ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ρήματα λέγονται τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς : χορή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ. δεῖ χορημάτων

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. οὕτω **χρή ποιεῖν** (= ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπρόσωπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ῆ, § 71, 5) : **τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δέησει πολλῶν γραμμάτων** (= διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. **μέλει μοί τις** (= μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). **οὐ μεταμέλοι μοι** (= δὲν μετανοῶ) Πλ. **τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης** Δημ. **ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (= ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. **μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει** — **τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλίθηκε νά**).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιου ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει**, συντάσσεται συνήθως **ἀναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **χρή**, **δεῖ**, **πρέπει**, **προσῆκει**, **δοκεῖ** (= φαίνεται καλόν), **μέλλει** (= πρόκειται), **εἴμαρται**, **εἴμαρτο**, **ἐστί**, **ἐνεστί**, **πάρεστί**, **οἶόν τέ ἐστί** (= εἶναι δυνατόν), **ἔξεστί** (= ἐπιτρέπεται), **ἐγχωρεῖ**, **ἐνδέχεται**, **συμβαίνει** κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις **καλῶς ἔχει**, **ἀναγκαίως ἔχει**, κλπ. **ἀνάγκη** (ἐστί), **ώρα** (ἐστί), **καίρος** (ἐστί), **ἄξιόν** (ἐστί), **δυνατόν** (ἐστί), **ἀδύνατόν** (ἐστί), **ῥάδιόν** (ἐστί), **χαλεπόν** (ἐστί), **εἰκός** (ἐστί = φυσικόν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις **μή**) : **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (= πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. **ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι** (= τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. **ἔστιν ἰδεῖν** (= εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. **ὑμῖν εὐδαίμοσιν ἔξεστί γενέσθαι** (= σεῖς πορεῖτε νὰ καταστῆτε εὐδαίμονες) Δημ. **νῦν ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων** Ξ. **τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι** Πλ. (§ 162) — **ῥα ἀπιέναι** Πλ. **δίκαιον εἶ πράττοντα μεμνήσθαι θεοῦ** (= δίκαιον εἶναι...νὰ ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ **ειδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται**, **ὁμολογεῖται**, **ἀγγέλλεται**, **ἄδετα**, **θρυ-**

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ. ἄ. :
ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν
 ἐστὶ) Ἰσοκρ. **Ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι** (= μοῦ
 ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπρο-
 σόπου προσωπικῆς σύνταξις καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον
 ἐνεργεῖ ἢ πάσχει ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοῦ **δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἔμμαντοῦ**
ἀπολογεῖσθαι (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νὰ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ
 ἦτο : πολλοῦ **με δεῖ ὑπὲρ ἔμμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι**) Πλ. **ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἶ**
βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις
 θὰ ἦτο : **ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ**) Πλ. **δίκαιός εἰμι**
ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα. (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **δίκαιόν ἐστὶ**
ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα) Πλ.

Ἡ προσωπικῆς σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται
 μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : **ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς**
πεσεῖν (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραυνός) Ξ.

2. Ἡ μετοχή

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ρηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δη-
 λοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμα. (πρβλ. λῦων, λῦουσα,
 λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον — λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθείς, λυ-
 θεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ρηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ
 τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἂν** :
ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιούσιν (= ἂ οὔτε
 ἔστιν οὔτε ἂν γένοιτο) Θ. **Φίλιππος ἐλὼν Ποτίδαιαν καὶ δυνηθεὶς ἂν**
αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἂν αὐτὸς
 ἔχειν) Δημ. (πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατη-
 γορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. ('**Επιθετικὴ με-**
τοχὴ — κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. ('**Επιρρηματικὴ**
μετοχὴ).

§ 166. **Ἐπιθετικὴ μετοχὴ.** 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται
 συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρό-
 τασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ ὅς ἢ ὅστις, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή): οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι (= οἱ ἄνθρωποι οἱ νῦν εἰσιν). Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι (= οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπιθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ: ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄφου δεῖται (= πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων Ξ. ὁρῶ σε φυλαττόμενον Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα εἶναι καὶ ῥήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαιτερόν τινα ὄρισμένον τρόπον τοῦ εἶναι, ὡς τυχαίνω (= τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα=εἶμαι, ἀπλῶς), λαμβάνω (= μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), φαίνομαι, φανερός εἰμι, δῆλός εἰμι (= εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), ὀχομαι (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), φθάνω (= ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), διάγω, διαγίγνομαι, διατελῶ (= περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεύον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: πατρικὸς ἡμῶν φίλος τυγχάνεις ὢν (= τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. ἐγὼ ὠχόμεν ἁπίων οἴκαδε (= ἀνεχώρησα κι' ἐπήγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. οὕτω τὸ ἐν Θεταλία ἐλάνθανε τρεφόμενον στράτευμα (= ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. δῆλος εἶ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ (= προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. πλείστου δοκεῖ ἀτῆρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὅς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν (= ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. ἐπτά ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν (= διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικῶ ἢ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: χαίρω, ἠδομαι, βαρέω ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι (= δυσχεραστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ πού ἢ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): ὁ Εὐθόδημος ἔχαι-

ρεν ἀκούων ταῦτα (= πού ἄκουε, νά ἀκούῃ) Ξ. ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= πού τὸ λέγω, νά τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτεροῦμαι, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀπαγορεύω, ἀπεῖπον, πρῶτ. ἀπέβηκα), κάμω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νά καὶ τὸ οἰκείον ῥῆμα): ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων (= θά ἀρχίσω νά λέγω, ἦτοι θά ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτ' ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε τὰ ἐξετάζει) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπέβηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβούμενους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νά φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νά μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ πού ἢ νά ἢ μὲ τὸ νά ἢ εἰς τὸ νά κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκείον ῥῆμα): εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες πού μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάμε μου τὴ χάριν νά) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νά τοὺς νικάς εἰς τὸ νά τοὺς εὐεργετῆς). Ξ. τοῦτου οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιῶντες (αὐτὸν) (= δὲν θά φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νά τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ.

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικὰ, ὡς: αἰσθάνομαι, ὄρω, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι, γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μαθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ πού νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ρῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. ὀρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (= δὲν γνωρίζομεν κανένα πού νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῶρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθονται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα). μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐστὶ ἐλεγεσ) Ξ.

2) τὰ δεῖξεως, ἀγγελλίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δέικνυμι, δηλώ, (ἀπο)φαινῶ, ἀγγέλλω, (εἰς)ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκεῖον ρῆμα) : ἐν τῷδε δεῖξω σοφὸς γεγώς (= ὢν=ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάργουρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέθη Φίλιππος Ἡραῖον τείχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτευσ) Ξ. θαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὸ ρῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύννοια ἐμαυτῶ, σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ρήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γάρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοια ἐμαυτῶ σοφὸς ὢν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. ἐμαυτῶ ξυνηδὲν οὐδὲν ἐπισταμένω Πλ.

"Ὅταν δὲ τὸ ρῆμα συνειδέναι ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σύννοια ἄ τινι = γνωρίζω καλῶς μετὰ τινος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : οὗτοι ἐπίσασσι Μελήτω μὲν ψευδομένω, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μελήτης ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Τὰ ρήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι : 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὴν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἐν ἀβέβαιον γεγονός, κάποια φήμη : ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγόμενου (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῆ ἢ ποὺ συνεζήτει κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἤκουσε ἀπὸ ἄλλου ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. ἤσθησαι πάποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος Ξ. Ἀραιοῖς, ὡς ἤσθητο

Κύρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἠσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Διοσίω δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ρήματα, ὡς:

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρέμφατου
ἄρξομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν (= κατὰ πρῶτον θά διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτην φοράν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν; (= νά σε διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς: φανήσεται ταῦθ' ὠμολογηκῶς (= θά ἀποδειχθῆ ὅτι κλπ).	= φαίνομαι πῶς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι: αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπὴν μου δὲν κάμνω τι: αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῆ (= νά εἶπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐνωῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι: Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ξ.	= ἤξεύρω νά: ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι: οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κύρον τεθηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά: οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).
μαθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς: ὁ βασιλεὺς, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μαθάνεις: Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά: τοὺς προδότης μισεῖν ἔμαθον Δισχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά: μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς: ἐπιληλήσμεθα γέροντες ὄντες .	= λησμονῶ νά: ἐπιληθῶμεθα εἰπεῖν .

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἧτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικὴν. (Γενικὴ ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθότος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πότος Μεν.**

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**: (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄ τ ε (δ ῆ), οἷ α (δ ῆ), οἷ ο ν (δ ῆ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδίκηότες τὸν ἄνδρα τότῃ Σοφ. ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθοῦβησαν (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.**

β) **τελική**: (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μὲ τὰ ρήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μὲ ἄλλα ρήματα, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς: **ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται (= ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. ἔπεμφέ τινα ἐροῦντα (= ἵνα εἴπῃ) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες (= μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.**

γ) **χρονική**: (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὡς: ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰξὺ, ἔτι κ.ἄ.τ.: **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι (= ὅτε ἤρίστα ὁ Ξ.) Ξ. ἠγαγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι (= ἐνῶ συγχρόνως ἐφευγον) Ξ. πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.**

δ) **ὑποθετική**: (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ.ε.): **δίκαῖα δράσας συμμάχους ἔξεις θεοῦ (= ἐὰν δράσῃς). οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ θέλοντος κἄν ἐπὶ ὀπίως πλείοις (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) παραχωρητική ἢ ἐνδοτική· (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικοῦ καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι π ο λ ῦ): πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ (= ἂν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἵπερ πρόσθεν προσεκέοντο Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκένησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς καίπερ οὐ διδόντος τοῦ νόμου Δημ. οὐ τι δυνήσεται, ἀχνύμενός περ, χροαίσεμῖν (= ἂν καὶ θὰ λυπῆσαι πολύ) Ὅμ.

στ) τροπική· (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστῶτα: εἰσὶ δέ τινας τῶν Χαλδαίων, οἱ ληζόμενοι ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἱππεῶσιν εἴρητο θαρροῦσι διώκειν (= θαρροῦντες, μετὰ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα περπατῶντας, κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον=μέ): ἤλθεν ἐξ Ἀθηρῶν θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας (= μετὰ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μετὰ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καὶ: ληζόμενοι ζῶσι (= ληστεύον καὶ ζοῦν), Κότων εὐ ποιῶν ἀποκίνυσαι ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνησε) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ρημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.έ.) ἢ μετοχῆ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικῆν (καὶ σπανιότερον πληθυντικῆν): δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεῶν, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προσταγαγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον κλπ.—δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥάδιον ὄν, ἄδηλον ὄν κλπ.: πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν οὐκ ἠθέλησατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. δήλον ὅτι οἴσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίως ποιεῖ), μέλον γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γι' αὐτὸ) Πλ. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. προσταχθέν αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀπὲρ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγή) Λυσ. παρεκλεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώ-

μειο αδύνατον ὄν ἐν νεκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι (= ἐπειδὴ ἦτο αδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ρημάτων ἢ μετοχῆ, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς : τοὺς νέους οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπόλυτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικίλοι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67, 4 = ὁμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούουν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν Σαρπηδόσι δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπιόντος (Ὀμ., Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένητο (= εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγενήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γὰρ τὸν Γλαῦκον, ποὺ ἀπήρχετο § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν τέλος : ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρουσ τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρουσ τούτου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91, 2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχῆ, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλιγόληρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπιόντος — τοῦ θέρουσ τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρουσ τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὃ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἐνεξάρτητος (ἐνῶ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὃ δὲ Σαρπηδὸν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπήρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Ἀ.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπόλυτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὄρον αὐτῆς πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πύργου-ταί τις Ξ.

Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχῆ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὀλιγόληρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. δῆλον ὅτι οἶσθα τοῦτο μέλον γέ σοι (= πρᾶγμα ὃ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσασμέν σε, οἷόν τε ὄν καί δυνατὸν (= οὐκ ἐσώσασμέν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἷόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἷόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἢ τις Ἀχαιῶν ἔφει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακλόουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπταιτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ζύ των διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοιοειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ρῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: οὗτοι **προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀρχοντας λέγουσιν** Ξ. *Κλέαρχος ἤδει καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας* Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ρῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: **προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες** Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: *Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατεύματα ἐπολιόρκει Μίλητον* Ξ. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στρατεύματα, καὶ συλλέξας στρατεύματα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ρήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα: ἡ πόλις **ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν** Δημ. (πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων ἀεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: **τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων** ἔλαθον ὕμων ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ρηματικά ἐπίθετα εἰς - τος καὶ - τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς - τος, (- τη, - τον) ρηματικά ἐπίθετα (πλ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅτι καὶ ἡ μετοχή τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου : λυτὸς (= λελυμένος), γραπτὸς (= γεγραμμένος), δυνατὸς (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτὸς (= ὁ ῥέων), θνητὸς (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἄπρακτος (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά : κλειστός, στρωτός—νερό καυτὸ= πού καίει, ἀνύπρακτος= ὁ μὴ ὑπάρχων—ἀπρογευματίστος= ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅτι δηλοῖ τὸ ρῆμα : ὄρατος (= ὁ δυνάμενος ὄρασθαι), βατὸς (= ὁ δυνάμενος βαίνεσθαι), τρωτός (= ὁ δυνάμενος τιρῶσκεσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προῆλθεν κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων : ἀράτος, ἄβατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως= ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα= ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅτι δηλοῖ τὸ ρῆμα : θανμαστός (= ἀξιόθαυμαστός), ἐπαιητός (= ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς) : ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος (-τέα, -τέον) ρηματικὰ ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅτι δηλοῖ τὸ ρῆμα : ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίμιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ρηματικὰ ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἧτοι :

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται ἡ πρᾶξις, ἢ ὁποία ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ρηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικῶ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικῶ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ : τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ἐστὶν) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ. (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) πρὸσωπικὴ σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μετὰ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτώσιν : οἱ *συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὐ ποιητέοι* (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν*) Ξ. *εἴτερο βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελιγέτα σοι ἢ πόλις ἐστί* (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) Ξ. (Βλ. καὶ § 71, 5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς - *τος* ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ *δυνατὸν ἢ ἄξιον* μετὰ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς *πολεμίοις ἱππεῦσι προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο* (= οὐδὲ τοῖς *πολεμίοις δυνατὸν ἦν προσβαλεῖν*) Ξ. *ἄρα βιωτὸν ἐστὶν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένον σώματος* ; (= *ἄρα ἄξιόν ἐστὶν ἡμῖν ζῆν κλπ.*) Πλ. (Πρβλ. *τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται* ; Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφωρον πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ *δεῖ* μετὰ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλακίς μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μετὰ τὸ εἰς - *τέον* ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῆ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς - *τέον* εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : *τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον* (ἀντὶ : *τῷ βουλόμενῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.*) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον κλπ.*) — *πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελύη ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς ἢ πείθειν αὐτὴν* (= *δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν*) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ *οὐ* (= δὲν) καὶ τὸ *μή* καὶ

1) τὸ μὲν *οὐ* (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *δὲν*) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *ἄρχει*, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητά ἐνός ἰσχυρισμοῦ : (*ἔστι Ζεὺς* = *ὑπάρχει Ζεὺς*) — *οὐκ ἔστι Ζεὺς* (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἄρφ.

2) τὸ δὲ *μή* (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *ἀποκροῦει* τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (*ἔρωτῶ ταῦτα* ; = *νὰ ἐρωτῶ ταῦτα* ;) = *ταῦτα μή ἐρώτα* Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι διαφέρει τὸ *οὐ* ἀπὸ τὸ *μή* διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὐτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — *μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ.* : *Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδὴς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην* (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δέν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἦτοι

1) τοῦ οὐ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένης προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρητημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐν ὄρισμένον γεγονός § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153, 1 κλπ.).

2) τοῦ μὴ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένης προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρητημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2, β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β' § 153, 5, § 168, 2, β' — δ') : **εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἴ τινα μὴ οἶδα). **ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται** (= ἐάν τις μὴ δαρῆ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις οὐ (§ 163, 1) : **οἱ Αἰγινήται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι** Θ. **οἶμαί γ' οὐδενὸς ἂν ἦτον φανῆναι δίκαιος** (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανείην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις μὴ (§ 163, 1, § 164, 2, α') : **τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέσθαι Κορινθίους** Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὅποιον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἶργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείρ-

γει μὴ λέγειν ἂ βούλεται (= ἀπειργεῖ λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — *Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι* (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικῆ χρήσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου: (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγου τοῖς νέοις — ἀπαγορευόμεν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὑποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ μὴ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἄρθρον τό: τοὺς ψιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακουργεῖν τὰ ἐγγυὲς τῆς πόλεως (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὑποῖα ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122,3,γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὑποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται πλεονάζοντα ἀμφότερα τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν: τίνα οἶει ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια; (= μηδὲν οἶου ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἀστυάγῃς οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνν ἰκανῶς τοῦτο ἀποδεδείχθαι (= μὴ ἀποδεδείχθαι — ἦ — οὐκ ἀποδεδείχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷα: οὐκ ἐγγωρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν (= οὐ καλόν ἐστιν) κ.τ.τ. οὐχ ὄσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. πᾶσιν αἰσχύνῃ ἦν μὴ οὐ συσπυδάζειν (= μὴ συσπυδάζειν) Ξ.

Σημεῖωσις β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ — μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σημεῖωσις γ'. Κατόπιν ῥημάτων τὰ ὑποῖα ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ (πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἄρνησιν οὐ, ἢ ὑποῖα πλεονάζει δι' ἡμᾶς: οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔθιοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένῃν εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ στερητικὸν ἀ: οὐ φημι (= ἄρνούμαι), οὐ βιωτός (= ἀβίωτος), οὐχ ὄσιως (= ἀνοσίως), κλπ.: οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφρασαν ἰένα τοῦ πρόσω (= ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγον νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπόπτεον

ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἀντὶ τοῦ μὴ : εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν (= ἀρνοῦνται) "Ομ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὅποια ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ : μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἴ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. οὐκ οἶδα δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (= ἡ ἄγνοια = εἴ τις μὴ οἶδε) Ἄρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδύναμου πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονική (πρβλ. ὁ μὴ πλοῦσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὅποια συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν — δέ, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως « δὲν εἶναι ἀληθές ὅτι » ἢ « ἄς μὴν πῆ κανεὶς πῶς » κ.τ.τ. : Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ (= ἄς μὴν πῆ κανεὶς πῶς ὁ ἓνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημεῖωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλᾶι ἀρνήσεις (οὐ — οὐ, μὴ — μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ. — μὴ δέ, μὴδεὶς κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὐταὶ ἀναροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον : ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται (= πᾶς τις ἀνεξαιρέτως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῇ μία ἢ περισσώτεροι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ., μὴ δέ, μὴδεὶς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὐταὶ δὲν ἀναροῦν ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείον φίλον (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δοῦν Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρόν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται με λέξεις ἀρνητικᾶς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.)

Σημεῖωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἐστὶν Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλων καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. **Σχήμα λόγου** λέγεται *ιδιορρυθμία* τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. **Σχήματα γραμματικά**, ἦτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἑνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἕνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὄρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοούμενου ὑπ' αὐτοῦ : τὰ **μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους** (= οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. τὸ **στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρου** (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. **Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς** (= οἱ ἄνθρωποι). **Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κί οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες** (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σχῆμα συμφύσεως. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἑκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (συμπεφυρμένον, ἦτοι) **μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων** : **Ἀλκιβιάδης μετὰ**

Μαντιθέου απέδρασαν Ξ. (πρβλ. *Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντίθεος απέδρασαν* — *Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου απέδρα*). τῆς γῆς ἢ ἀρίστη Θ. (πρβλ. *γῆ ἢ ἀρίστη* — *τῆς γῆς τὸ ἄριστον μέρος*). *Εἶθ' ὠφελεις* τότε *λιπεῖν βίον* Εὐρ. (πρβλ. *εἶθ' ἔλιπες τότε βίον* — *ὠφειλεις τότε λιπεῖν βίον*, § 117, 3 καὶ Σημ.). Πρβλ. *ὁ Ἀπρίλης με τὸν Ἐρωτα χορεύουν καὶ γελοῦνε* Δ. Σολωμός. *Σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔπεσες* (= σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔγινες — στὰ χέρια ῥαγιαδῶν ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθείας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μετὰ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυνοισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : *ἐπιπεσῶν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον* Ξ. (πρβλ. *ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε* — *ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον*).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλά, οὗ ἕνεκα λησμονεῖται κάπως ἢ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον : *αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα* (ἀντί : *τυγχάνουσαν*· ἀλλά : *αἰδῶς μ' ἔχει* = *αἰδοῦμαι*) Εὐρ. *ἔξῃν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων* (ἀντί : *ἀπηλλαγμένῳ*· ἀλλά : *ἔξῃν αὐτῷ* = *ἠδύνατο οὗτος*) Λυσ. *καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις...*, ἄς πρότερον *εἶχον*, *ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν* (ἀντί : *καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυναμένων κλπ.*· ἀλλά : *ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια* = *διεννοοῦντο οὗτοι*) Θ.

Σημειώσεις. Παραδείγματα ανακολούθου σχήματος εις τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διῶκος, σὰν τ' ἀγροίκησε, πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει διόλου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.).

4) Τό Βοιωτίον ἢ Πίνδαρικόν σχῆμα (σύνηθες ἰδίχ εις τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικῶ ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρες ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαί λόγων τέλλεται** (ἀντί : τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρητικὴν (§ 29, 1), ἐκφέρεται ὁμοιωπτῶς πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου : **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί : τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) **Ξ. τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοίαν ἐλείφατο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἔνδειαν διδάσκων κατὰ δόναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί : τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) **Ξ.** (πρβλ. *Παίρνει τὸν κατήφορο, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι* = τὴν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἐλλξεως ἢ ἡ ἐλλξις. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἔλκειται, ἤτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω :

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου : **αἱ Θῆβαι Αἰγυπτος ἐκαλέετο** (ἀντί : ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας : **ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντί : ἦν οἶδε— ἦν— ἦν ἀν εἰδῆ) Ἄρφ. (Πρβλ. Ἡθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκάρι = νὰ εἶμαι).

Σημειώσεις. Περὶ τῆς ἐλλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀνωνομιῶν βλ. § 52,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποία προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῆ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενική (κτητική) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἶνον σταμνίον** (= Θασίου οἶνου) Ἄρφ. **τοῦμὸν αἶμα πατρὸς ἐπίετε** (= τοῦ ἐμοῦ πατρὸς τὸ αἶμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (προλαμβάνεται καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. **Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρομὸ φρυτρώνει ;**).

β) Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλώσσαν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὅποια παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὅποια προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθῆς, ἡ θέσις τοῦ ῥήματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρά τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί : **Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Ἐδαρχίς ἀνέθηκε δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ξ.**

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφασίζεῖν καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικόν, συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνὸς Ξ.**

2) Ἡ συνήθης σειρά τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται, πρῶτον μὲν ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἔμφασις ἢ διαστολή), δεύτερον δὲ ὅταν ὑπάρχη σειρά προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μίᾳς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μὲ τὰ ἐπόμενα, (ὅπο-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** Ξ.

Κατὰ τὰς εἰρημένους περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται: α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί: **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συνεγγέσιος εἰς χωρίον ἐχρὸν** Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον: **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων** Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος: **Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας** κλπ. Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοίωπτοι ἢ ἑτερόπτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν: **Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῶ. ἵχνη ἵππων.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ: **σοφὸς ἀνῆρ. ὁ σοφὸς ἀνῆρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὀλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς: **εἰ θεοὶ τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ** Εὐρ. **τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφὸς Πλ. οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἂν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια ἐάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπ' ἂν ἢ ἐπ' ἦν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὅποια εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς: **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν** (= ὅταν ἔγινε αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἶδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι Λυσ. Κῦρος ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ξ. Ὁμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμὸν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα : τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει Πλ. κόνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι Ξ. πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμικοὺς ἀκούειν Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νόηματος αὐτῆς : εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως.

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται : Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της : ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει Ξ. ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοῦς τινας Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

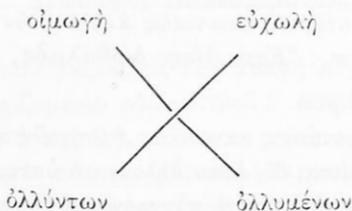
1) Τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε Δημ. μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθ' ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου Δημ. (Πρβλ. Πίνω τὸ ὠραιοστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου ἤρθα στὸν κόσμον τῆ λατρεία Κ. Παλαμᾶς).

2) Τὸ πρωθύστερον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινά (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα "Ὁμ. λέγω τὴν Ἐρεχθίδεω τροφὴν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρβλ. **Ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ στὸ πηγάδι μπῆκε**).

3) Τὸ **χιαστὸν**. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α — β : β' — α') : **οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων** "Ὁμ. *περὶ πλείονος ποιῶ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν* ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος Ἴσσορ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὲρ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

(πρβλ. **Ἡ Γκιῶνα λέει τῆς Λιάκουρας κ' ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιῶνας**)

4) Ὁ **κύκλος**. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώσῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει : **σοὶ ἦν κλέπτης ὁ πατήρ, εἴτερο ἦν ὁμοῖος σοὶ Δημ.** (πρβλ. **Σταθῆτε ἀντρεῖά σ' ἂν Ἑλληνες καὶ σ' ἂν Γραικοὶ σταθῆτε**).

5) Ἡ **παρονομασία** ἢ **παρήχησις** ἢ τὸ **ἐτυμολογικὸν σχῆμα**. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : **κενάς χαρίζει χάριτας Δημ. Πανσαινὸν δὲ πανσαμένον Πλ. τρυφλὸς τά τ' ὄπα τόν τε ροῦν τά τ' ὄμματ' εἰ Σοφ.** (πρβλ. **Χάρε, χαρὰ ποῦ μοῦ ἄφρες καὶ λότη ποῦ μοῦ πῆρες**).

6) Τὸ **ὁμοιοτέλευτον** ἢ **ὁμοιοκατάληκτον**. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπιλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : **τοὺς πλείοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε Δημ.** (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὀρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφοραζομένων. (Σχῆμα ἐλλείψεως ἐν γένει ἢ βραχυλογία. Βλ. § 16 κ. ἐ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἓν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμως οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας **προύγραφα πρῶτον** Θ. **ἔσαραγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω** ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους Ἡρόδ. (Σχῆμα πλεονασμοῦ ἐν γένει. — Πρβλ. *Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε*).

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἣ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (Σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ) : οὗτος **τροφῆς** οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ **δέομαι**. Πλ. *φράζει ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἅ μὴ* (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. *ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; οὐ δῆτα* (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἣ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ.. ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σχῆμα ἐξ ἀναλόγου) : *ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφευγον* (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. *οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω* (= οὗτος μὲν πίνει κλπ.) Δημ. *ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι* (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀδικῶνται κλπ.) Θ.

Ὁμοίως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφοτον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικὴ) : *Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει* (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. *Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦρον* (= τὸ ἐς Χίον πλεῖν) Θ. *Ἀθη-*

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηοῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραν (ἐνν. δηομένην) Θ.

Ὅμοίως ἐκ προσηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἢ ὅποια ἔχει ἔννοια ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικὴ : **μηδεὶς θανάμωση μου τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ μετ' ἐννοίας ὁ λέγω θεωρησάτω** (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. Λύσανδρος καταδῶν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁμοῦσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλων ποιεῖν (= πειρᾶσθαι ἐκέλευε) Ξ.

Ὅμοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλῆ λέξις, ἢ ὅποια ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς : τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ξ. Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἶδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἕνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὅποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σχῆμα ζευγμα) : **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνον τ' ἔξαιτον** (= πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. **Θέτις μὲν εἰς ἄλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ εὐν πρὸς δῶμα** (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. **ἐνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε·** (ἐλέτην δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω κροῦ νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι** = καὶ νὰ τὸν ταῖσω δροσερὸ χορτάρι).

Σημεῖωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ἔητορικά σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ παρασιωπῆσεως.

§ 185. Π. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς : ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει. Λυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαίης καὶ νὰ μὴ μιλήῃς**).

2) ἡ περίφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον : **Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπός* (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. **Παιδιά Μοραϊτόπουλα** = Μοραΐτες).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεδεμένας παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καὶ** ἢ τοῦ **τε** — **καί**, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῆ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἢ σχετικῆ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς: *τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῶ* (= ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. **Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά** νὰ πέση στήν ἀυλή σου = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφὴ κλπ., τῶν ὁποίων ἢ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὀλοκλήρων φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖσται λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γοῦμαί τινι = προπορεύομαι τινος, ἡ γοῦμαί τινος = ἄρχω τινός, ἡ γοῦμαι νικᾶν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.).

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους:

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἤτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἔκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγεῖται, ἤτοι προπορεύεται ἄλλον, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχῆμα μεταφορᾶς** ἢ **μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἢ

ὅποια μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελεῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σχημακαταχρήσεως** ἢ **κατάχρησις**: **στόμα** ποταμοῦ. **ὄφθαλμός** κλήματος ἀμπέλου, **γέροντες** **πρίνινοι** (= πουρναρίσιοι, ἤτοι λίαν εὐρωστοί) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια** χτεριοῦ. **Χέρια** σιδερένια = πολὺ δυνατὰ).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἤτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς ἐν μόνον ὀρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστυ = αἱ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστυ = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμός = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμός. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἅγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχημακατ' ἐξοχήν**, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἐνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἤτοι) ἐξαιρητικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἤτοι ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίῃ κατόπιν κάτι τι κακό: **εὐήθης** = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν **εὐήθης** = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἤτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ ἐν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἤτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ἱστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μίκν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουσιν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτω α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἔνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κωμῶν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἤτοι πόλις, εὐκόλως ἠνθούον περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων τῶν καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστυ ὡς ἰσοδύναμος μὲ τὴν λέξιν Ἀθηναί. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι) εἶναι συνήθως ἀπονήρευτοι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἡ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἧτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχῆ. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντί τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (= οἱ Συρακόσιαι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Καίρεται ὁ Τοῦρκος στ' ἄλλογο κί' ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β) τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τὰνάπαλιν: ἴθι στέγης εἶσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = κάθε δένδρον κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: κατέθειτο τὸν σίδηρον (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρωιωμένο).

δ') τὸ παράγον κάτι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πλῆσον κρατῆρα μελίσης (= μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὀμηρος, Ἡσιόδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου), Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγχνα ὑπείρεχον Ἡφαιστοιο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομιζέτο ὁ Ἡφαιστος) Ὀμ. (πρβλ. Συνεννοοῦνται μὲ τὸν Μαρκόνη = μὲ τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ) τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τὰνάπαλιν: ἐς δά-

κρυα ἔπεσε τὸ θέητρον (= οἱ θεαταὶ) Ἑρόδ. ἐπιφανομένη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. *Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφῆρη μένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τάνάπαλιν : νεότης πολλῇ ἦν ἐν Πελοποννησῶ (= νέοι ἄνδρες) Θ. ὁμηλικίη ἐστὶν ἐμοὶ (= ὁμηλιξ) Ὀμ. λῆρος (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τῷχει καμάρι ἢ λεβεντιά* = οἱ λεβέντες. *Εἴμαστε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ ἀντωνομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποιον συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν: Πηλεΐδης = ὁ Ἀχιλλεύς, Ἀτρεΐδαι = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἢ ὁποῖα δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότατην καὶ γνωστοτάτην πρᾶξιν ἢ ἰδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου: ὦ παῖ Ἰσπονίκου (= ὦ Καλλία) Πλ. ὁ τῆς Τροίας πορθητῆς (= ὁ Ὀδυσσεύς). βίη Ἑρακληΐη (= ὁ ἰσχυρὸς Ἑρακλῆς) Ὀμ. (πρβλ. Ὁ γυῖός τῆς καλόγριας = Ὁ Κραῖσκάκης. Ἡ ἐξοχότης σου = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἐν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἢ ὁποῖα ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἴδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον: οὐχ ἤμιστα (= μάλιστα). οὐκ ἀγνωσῶ (= γινώσκω καλῶς) (Πρβλ. *ξόδεμα ὄχι λίγα γι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσπειθήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστείουθῃ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον: ὡς ἡδὺς εἶ! (ἀντί: ὡς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανείς ἄνευ προσποήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐδαίμων ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντιτῶν ἐναντίων: *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἑρινῶες). **Εὐξείνος πόντος**. (πρβλ. τὸ *γλυκάδι* = τὸ ξίδι, τὸ *καλὸ σπυρὶ* = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. πάσχειν ἀπλῶς ἀντι τῶν ῥημάτων τελευτᾶν, ναυαγεῖν ἠττᾶσθαι κ.τ.τ.: *μή τι ναῦς πάθη* (= μὴ ναυαγήσῃ) *Εὐρ.* (Ὁμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον με χάριν λέγει κανείς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σὺνηθές, ἵνα εὖτω παραστήσῃ ἐν σχετικῶν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα: **πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις** *Λυσ.* (πρβλ. **σὰ δυὸ βουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλὴ του**).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον με χάριν χρησιμοποιεῖ κανείς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§ 185, 1) εὖτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του: **κυάμων ἀπέχεσθαι** (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά: οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). **μὴ γεέσθαι μελανούρων** (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) *Πυθαγόρου λόγια*. (Πρβλ. **ἄναψε ὁ γυαλὸς καὶ κήκων τὰ ψάρια** φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλης ὀργῆς. **Τ'** ἄσπρισε τὰ γένηια του ὁ *Ἅγιος Νικόλαος* = ἐχινόσις τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

Π Ι Ν Α Ξ

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ω Ν Κ Α Ι Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

Αιτιατική, σελ. 22, § 28,3 — μετά ουσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰ τ ι α τ ι κ ἢ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.

Ἀντικείμενον, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἐξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.

Ἀντωνυμῖαι, σελ. 32, § 40 κ.έ.

Ἀπαρεμφατική σύνταξις, σελ. 147, § 161 κ.έ.

Ἀπαρέμφατον, σελ. 144, § 157 κ.έ.

Ἀπρόσωπα ῥήματα, σελ. 153, § 164.

Ἄρθρον, σελ. 44, § 53 κ.έ.

Ἄρνητικά μόρια, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.

Ἄττική σύνταξις, σελ. 12, § 12, Σημ.

Γενική, καθαρὰ ἢ ἀφαιρητική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετά ουσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30, § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — **γενικὴ ἀπόλυτος**, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.

Δίπλωτα, ῥήματα βλ. Ρήματα.

Δοτική, καθαρὰ ἢ ὀργανικὴ ἢ τοπικὴ, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετά ουσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — **δοτικὴ προσωπικὴ**, σελ. 56, § 71.

Δυνητική, εὐκτική, σελ. 100, § 119, 2 — ὀριστικὴ, σελ. 99, § 117, 2.

Δυνητικὸς ἄν, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'.

Ἐγκλίσεις, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρητημένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ.έ.

Ἐλλειψις, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.

Ἐλξις, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.

Ἐπεξήγησις, σελ. 17, § 21, 2 κ.έ.

Ἐπίθετα ῥηματικά εἰς -τος ἢ -τέος, σελ. 159, § 171 κ.έ.

Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 18 § 24 κ.έ.

***Επιρρήματα**, συντασσόμενα μετά τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — μὲ διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93,2.

***Επιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 69, § 89 κ.έ.

***Επιφωνήματα**, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετά γενικῆς σελ. 31, § 37,2.

***Ἐρωτήσεις**, εὐθείαι, σελ. 101, § 122 — πλάγαι, σελ. 136, § 151 — ῥητορικὰ ἔρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.

Εὐκτική, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσις λέξεων, σελ. 169, § 181 κ.έ.

Κατηγορήμα, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περιόδου), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 177, § 187.

Μέσα ῥήματα βλ. Ῥήματα.

Μετοχή, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.

***Ὀνομαστική**, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.

***Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 17, § 21 κ.έ.

Παθητικὰ ῥήματα, βλ. Ῥήματα.

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21, 1.

Παραθετικὰ ἐπίθετα, σελ. 30, § 31 κ.έ.

Περίοδος (λόγου), σελ. 8, § 5, β', Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 141, § 155 κ.έ.

Πλεονασμός (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.

Προθέσεις, σελ. 73, § 94 κ.έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 16, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοίωπτοι, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνοματικοὶ ἑτερόπτοι, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.

Πρότασις (τί λέγεται), σελ. 7, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.

Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημμένα, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

- Πτώσεις**, αρχική σημασία εκάστης πτώσεως, σελ. 21, § 28 — αί πλάγια πτώσεις επιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ.έ.
- Ρῆμα**, συνδετικόν, σελ. 9, § 7, 2, καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.
- Ρήματα**, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ.έ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.
- Ρηματικά ἐπίθετα**, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Σύγκρισις** ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27, § 33.
- Συγκριτικά ἐπίθετα** σελ. 26, § 31 κ.έ.
- Σύμφυρις**, σελ. 166, § 180, 2.
- Συμφωνία** ὄρων προτάσεως, σελ. 11, § 12 κ.έ.
- Σύνδεσις προτάσεων**, εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράταξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Σύνδεσμοι**, συνδέοντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Συνθετικοὶ λόγοι**, σελ. 107, § 124 κ.έ.
- Σχήματα** λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ.έ. — πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ.έ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ.έ.
- Ὑπερθετικά ἐπίθετα**, σελ. 28, § 34.
- Ὑποκείμενον**, σελ. 9, § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ.έ.
- Χρόνοι** (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102 κ.έ. — χρήσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ.έ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίσημον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΑ', 1962 (VI) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 30.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1085/12-4-62
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α. Ε. ΦΩΚΙΔΟΣ 15

0020556791

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

